

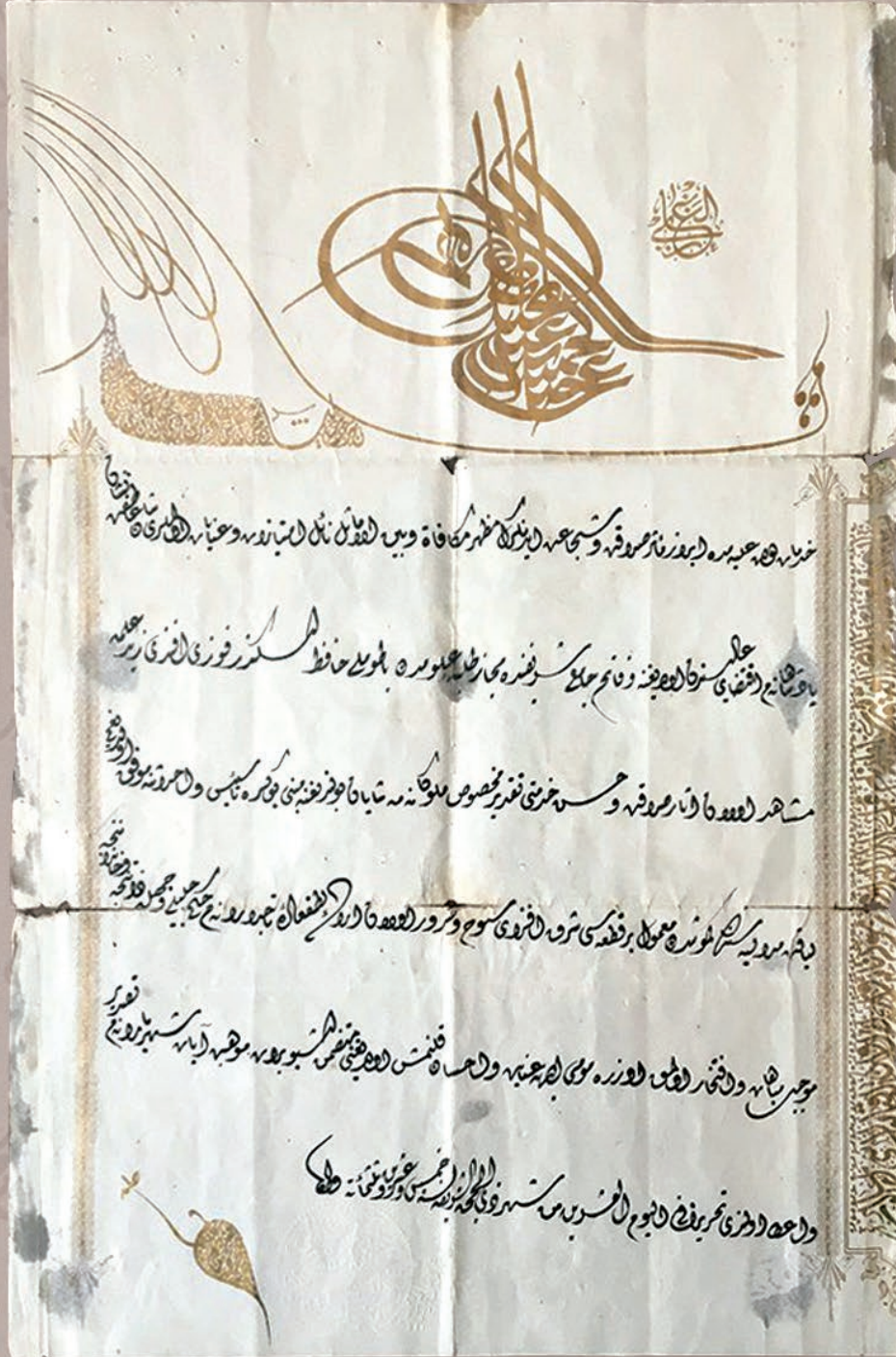
Şehir ve her şey...

BUTUNŞEHİR

Yıl: 3 / Sayı: 20

Fiyatı: 20 ₺

Kültür ve Tarih Dergisi

Sultan II. Abdülhamid Han tarafından, Samsun Müftülüğü yapmış olan Batumlu İskender Fevzi Efendi'ye (Sevuk) yüksek hizmetlerine mukabil gümüş madalya ile taltifini beyan eden berat-ı hümayun.

ÇARŞAMBALI
ALİMLER

Samsun'un Manevi
Mimarlarından
İSKENDER HOCA

ŞAİR
CEMAL SAFİ

MONDİ'DEN SEYİRCİ KALAMAYACAĞINIZ FIRSATLAR

1

BELİRLİ TUTARDA
ALIŞVERİŞLERE

**SAMSUNG
LED TV
HEDİYE**

2

MABEL 3'LÜ DÜĞÜN PAKETİNDE

**3500^{TL}
İNDİRİM**
ÜSTELİK

**SAMSUNG
LED TV
HEDİYE**

3

AYRICA

%50^{'YE}

**VARAN
İNDİRİMLER**

01 Nisan - 30 Haziran 2018 tarihleri arasında aynı Mondi mağazasından, tüm Mondi markalı ürünlerden, tek seferde 8.900 TL ve üzeri alışveriş yapan tüketicilere Samsung 32" K4000 TV (1.399 TL değerinde, uydu alıcılı), 13.900 TL ve üzeri alışveriş yapan tüketicilere Samsung 40" M5000 TV (1.899 TL değerinde, uydu alıcılı) hediye edilecektir. Belirtilen fiyatlar tavsiye edilen perakende satış fiyatlarıdır. Bu kampanya başka kampanyalarla birleştirilemez. Kampanya koşullarıyla ilgili daha ayrıntılı bilgi için lütfen bir Mondi Yetkili Satıcısı'na başvurunuz.

Axess'e özel peşin fiyatına 12 taksit

Free için kampanya katılım ücreti kampanya ve işlem başına 2,9 TL olup ilk ekstreye yansıtılacaktır.

S i t e l e r i m i z i z i y a r e t e d e b i l i r s i n i z . . .

www.formabayi.com - www.metsspor.com - www.kappaforma.com - www.metsforma.com

METS

SPOR ADINA ARADIĞINIZ HERŞEY

*Türkiye'nin
Önde Gelen
Forma
Üreticisi*

Mets Spor Tekstil San. Tic. Şti.

**Adres : Karşıyaka Mah. : İlkbahar Sk. No: 7
Canik/SAMSUN**

Tel : 0 362 228 55 48

BELEDİYE YENİ HİZMET BİNASI VE CAMİİ

**SÖZ
verdik
yapıyoruz**

**İlkadam
Belediyesi**

ERDOĞAN TOK
İLKADIM BELEDİYE BAŞKANI

/ilkadimbld

/ilkadimbld

www.ilkadim.bel.tr

Yıl: 3/Sayı: 20
Mayıs-Haziran 2018

BÜTÜNŞEHİR

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu
AYVAZ BASIN YAYIN TANITIM
NURİ AYAR

Genel Yayın Yönetmeni
Recep YAZGAN

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Cevdet YILMAZ
Prof. Dr. Önder DUMAN
Tevfik DEMİR
Recep YAZGAN
Mustafa KARAOSMANOĞLU
Dr. Cem GENÇOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Seyfullah GÜL

İletişim
Gaziler Meydanı Gelişen Han
No: 11 Kat: 3
İlkadım/Samsun
Tel: (0362) 432 12 01
Gsm: 0552 202 80 18
butunsehirsamsun@gmail.com

Baskı
Uğur Ofset
Pazar Mah. Şehit Nuri Urun
Sok. No: 48 İlkadım/Samsun
Tel:(0362) 431 52 55
www.ugurofset.com.tr

Baskı Tarihi
30.06.2018

Bütünşehir Dergisini Ebabil
Kitabevi, Endülüs Kültür Merkezi,
Deniz Kültür Merkezi
Selamet Kitap Kirtasiye'nden
temin edebilirsiniz.

Bütünşehir'den Merhaba 20

Yeni bir sayıyla daha huzurlarınızdayız. Yine çok özel dosyalar, bilgiler, belgeler ve fotoğraflarla Samsun'un dününe ve bugününe ışık tutmaya ve geleceğe kayıt düşmeye devam ediyoruz.

Bu sayımızı hazırlarken Türkiye için yepyeni bir başlangıç olan yeni Cumhurbaşkanlığı ve parlamenter sisteme geçişin de seçimini 24 Haziran pazar günü yapmış olduk. Sonuçların hepimize hayırlar getirmesini diliyoruz.

Seçim sonuçlarını Samsun açısından kısaca değerlendirdiğimizde Ak Parti'nin beş, CHP'nin iki, MHP ve İyi Parti'nin de birer milletvekili ile Samsun'u TBMM'de temsil edeceği de kesinleşti. Beş yıl süreyle Samsun'a hizmet için seçilen milletvekillerine başarılar diliyoruz.

Seçim sürecinde Samsun'a dair verdikleri taahhütlerini de yerine getirmelerini bekliyoruz.

16 yıllık Ak Parti iktidarında alt yapı, sağlık, spor, eğitim, inşaat, küçük ve orta ölçekli sanayi bazında büyük değişimler gösteren Samsun'da en büyük ihtiyaç; artan ve belirli merkezlerde yoğunlaşan trafiğe bakıldığında yeni yollar ve bulvarlar. Yine yeni çevre yollarına acil ihtiyaç gözüktüyor. Yine Cumhurbaşkanımızın bizzat vaadi olan Samsun-Ankara hızlı trenin 2023 yılına yetişmesi de Samsun'a çok önemli katkı sağlayacak büyük projelerden biri olarak bekleniyor.

Bunun yanında bir seçimden çıkarken önümüzde yaklaşan 2019 yerel seçimler öncesi Samsun'a bir bütün olarak baktığımızda yoğun yapılaşmanın estetikten, kendi değer ve kültürümüze ait şehircilikten çok ama çok uzak olduğu ve özellikle de mavi-yeşil harikası bir şehrin neredeyse mezarlıklar dışında yeşilliğin bulunmadığı alanlar haline geldiği acı bir gerçek olarak karşımızda duruyor.

Belediyelerin hizmet üretirken adeta birbirleriyle yarış halinde olması çok güzel bir şey. Hatta hızı da takdire şayan ama ortaya konan yapı ve çevre düzenlemelerine baktığınızda bir şehirde yaşamayı hissetmekten çok beton ve çarpık bir yapı içerisinde insan/lık kayboluyor adeta.

Geçmişin imkansızlıklarında oluşan mahalle, sokak, arasta, çıkmaz sokaklar, doğal alanlar, çeşmeler, patika yollar, kuş sesleri, ağaçlıklar ve özellikle de camilerin huzurlu birlikteliği ve komşuluğu bugün artık yok. Aynı sitede hatta aynı kattaki insanlar bile birbirlerine görünmemek için özel çaba sarfediyor.

Ruh katılmamış estetikten uzak binalar sahiplerine de yansıyor adeta. İnsanlar, komşuluğu bırak en yakın akrabasını misafirliğe kabul etmiyorlar artık. Adı modern ama anlayış olarak insani ilişkilerde en ilkel çağı yaşıyoruz adeta. Teknoloji bizi yakınlaştıracığına aynı evde bile bizi birbirimizden koparıyor.

Umarım önümüzdeki yerel seçimler daha insan merkezli, daha çok kültürün ve estetik kaygıların, manevi değerlerin önemsendiği bir dönem olur.

Biz geçmişe ve bugüne ışık tutmak ama bunun yanında gelecek adına kaygılarımızı iletmek maksatlı yayıncılığımızı sürdürmek peşindeyiz. Bu sayıda da yine bu minvalde Prof. Dr. Cevdet Yılmaz hocamızın Çarşamba üzerine bir röportajını, İzzet Acarel hocamızın eski Samsun Müftüsü İskender Hocamızı anlattığı yazısı, yine Haliştin Kukul hocamızın Hançerli Cami ve Sadi Tekkesi incelemelerinin yanında birbirinden güzel çalışmalarımız bulunmakta. Bizi takip etmeye devam edin.

Yeni sayıda buluşmak ümidiyle

Tevfik DEMİR

" Güvenliğiniz için İlkadım yeter "

www.ilkadimosgb.com

Mobil Sağlık Aracı Hizmetleri

İş Güvenliği Uzmanı Hizmetleri

İşyeri Hekimliği Hizmetleri

Risk Değerlendirme Raporu

Mesleki Yeterlilik Eğitimleri

İlkyardım Eğitim Hizmetleri

Acil Durum Planı

Tel-Faks / e-posta;

0362 210 00 07
0546 861 62 11
info@ilkadimosgb.com

Merkez;

Kale Mahallesi Gazi Caddesi
No: 53 Kat: 5 Bafra İşhanı
İlkadım/SAMSUN

Şube;

Kale Mahallesi Gazi Caddesi
No: 53 Kat: 6 Bafra İşhanı
İlkadım/SAMSUN

Haberleşme Sistemleri

Apartman Konuşma Sistemleri

Hırsız Alarm Sistemleri

CCTV Sistemleri

Yangın İhbar Sistemleri

Yangın İhbar Sistemleri

**GÜNEŞ
TELEKOM**
HABERLEŞME VE GÜVENLİK SİSTEMLERİ

Adres : Uluğazi Mah. (Kilise Karşı Arası) İlkadım/SAMSUN
Tel : 0 362 432 02 02 Faks : 0362 432 31 27
GSM : 0 533 511 14 94
e-posta : gunestelekom55@gmail.com

www.gunestelekom.com.tr

İÇİNDEKİLER

1950'LERDE ÇARŞAMBA <Prof. Dr. Cevdet YILMAZ> 10

Hançerli Câmi Ve Sadi Tekkesi <M. Halistin KUKUL> 22

AMAZON KADIN HEYKELİ VE AMAZON KÖYÜNÜN METAFORLARI <Hülya BULUT> 28

Samsun'un Manevi Mimarlarından İskender Hoca <İzzet ACAREL> 34

OSMANLI'NIN SON DÖNEM ULEMASI İÇİNDE YER ALAN ÇARŞAMBALI ALİMLER <Servet ZEYREK> 38

Samsun'un Tarihçesi <Tahsin ÇAYIROĞLU> 42

SAMSUN'UN HAVAALANI İLE İMTİHANI <Hüseyin KURT> 50

Samsun'un Medar-ı İftiharı Şair Cemal Safi <Şeker ŞEYMA> 56

BÖLGENİN EN BÜYÜK FESTİVALİ KAVAK'TA YAPILDI > 67

Başkan Şahin: Sevgiyle Birlikte Yürüyeceğiz > 68

BİLNET OKULLARI EĞİTİM SERÜVENİNE SAMSUN KAMPÜSÜ İLE DEVAM EDİYOR > 72

10 Milyonluk Dev Proje 'Lozan Çarşı Cadde'de İlk Kazma Vuruldu > 76

Tip 2 diyabet tedavi edilebilir bir sağlık problemi olduğunu ifade eden Samsun Büyük Anadolu Hastaneleri Metabolik Cerrahi Merkezi Uzmanı Genel Cerrahi Uzmanı Op.Dr. Muzaffer AL, "Tip 2 diyabete (şeker hastalığı)'na teslim olmayın tedavi olun" dedi.

Op.Dr. Muzaffer Al
Genel Cerrahi Uzmanı

Şeker hastalığı olarak bilinen diyabet tüm dünyada artmakta. Tip 2 diyabet hastalarını ameliyat yöntemleri kullanarak tedavi etmekteyiz. Bu ameliyat yöntemine Metabolik cerrahi diyoruz. Tip 2 diyabetin tedavi algoritması eğitim, diyet, egzersiz ve ilaç kullanımıdır. Tüm bu tedavilere rağmen hastalık ilerleyici seyir gösterir. Hatta yoğun insülin kullanımına rağmen istenilen sonuçlar alınamaz. Kontrol edilemeyen kandaki şeker yüksekliği pek çok hayati organda hasar yapmaktadır. Bu hasarlar ölümcül olabilmektedir. İşte tüm bu durumlarda Metabolik Cerrahi etkin bir tedavi alternatifini olarak çözüm sağlamaktadır.

PEK ÇOK ORGANA ZARAR VERMEKTE

Diyabet damar duvarında hasar yaparak organ hasarı oluşturur. Genellikle diyabet tanısı konulmadan önce damar hasarı başlamaktadır. Kilo problemi olan diyabetlilerde genelde orta ve büyük damarlarda hasar yaparak kalp krizi ve felç oluşturmaktadır. İlmü kilolu ve normal kilolu hastalarda ise küçük ve orta ölçekli damarları etkileyerek göz, böbrek, sinir sistemi ve ayaklarda hasar yapmaktadır. Bunun dışında da pek çok organa zarar vermektedir.

TİP 2 DİYABETE (ŞEKER HASTALIĞI)'NA TESLİM OLMAYIN TEDAVİ OLUN

METABOLİK CERRAHİ MERKEZİN AMACI

Samsun Büyük Anadolu Hastaneleri Metabolik Cerrahi Merkezi Uzmanı Genel Cerrahi Uzmanı Op.Dr. Muzaffer AL; "İnce bağırsağımızın üst bölgesinde insülin direnci sağlayan hormonlar ve incebağırsağımızın son kısımlarında insülin duyarlılığını artıran hormonlar mevcut. İncebağırsağımızın bu son kısmında yer alan ve insülin duyarlılığı sağlayan hormonlara inkreatinler diyoruz. Bu hormonlar aktif hale geldiğinde vücudumuzda insülin salgılanan merkez olan pankreas beta hücrelerinde beta hücre sayısı artmakta ve insülin salgılamak kapasitesi artmaktadır. Maalesef günümüzde rafine ve işlenmiş gıdalar incebağırsağımızın üst kısmında emildiğinden incebağırsağımızın

son kısmına geçen besin içeriği azalmış gıdalardan dolayı insülin duyarlılığını artıran hormonlar aktifleşmemektedir. Bu durum metabolik cerrahinin rasyonelliğini oluşturmaktadır. Metabolik cerrahi ile incebağırsağımızın son kısmını daha öne alıp gıdayla erken buluşmasını sağlayarak insülin duyarlılığını artıran hormonları aktifleşmekteyiz. Bunun yanında incebağırsağın üst kısmında insülin direncini azaltmaktayız. Midenin sol üst dış kısmında yer alan aşırı iştah sağlayan ve insülin direnci oluşturan gherelin hormonunu baskılamaktayız. Metabolik cerrahi ile sağlanan bu etkiler sonucunda vücutta insülin üreten hücreler ve insülin salgısı artmakta, kan şekerini yükselten hormon engellenmekte, kolesterol ve trigliserit dediğimiz kan yağları normale gelmekte ve hormonal etki ile fonksiyonel doygunluk sağlanarak hastaların ideal kilolarına gelmesini sağlamaktayız.

ALTERNATİF YÖNTEMLER

Diyabet hastalığının klasik tedavisinin temelini diyet ve egzersiz oluşturmaktadır. Zaman geçtikçe kan şekerini kontrol etmek için antidiyabetik ilaç başlanmaktadır. Diyabetin süresi uzadıkça azalan insülin depolarına bağlı bu ilaçlar yetmemekte ilaçların sayısı artırılmakta ya da hastaya insülin başlanmaktadır. Bu tedavi de yetersiz kalırsa insülin dozları artırılmakta birkaç çeşit insülin kullanılmaktadır. Bu tedavilerde kan şekeri kontrolü sağlayamadığınız da ciddi ölümcül organ hasarları oluşabilmektedir. Bu problemler diyabetli hastanın yaşam kalitesini kötüleştirmekte, iş ve güç kaybı oluşturmaktadır. Tip 2 diyabet sinsi bir hastalıktır. İlk zamanlarda hasta açısından işler iyi görünürken zaman ilerledikçe kendi vücudunun insülin depoları azaldıkça, hayati ve önemli problemlerle karşılaşmaktadır. Genellikle tip 2 diyabet hastaları 10-12 yıl içinde kendi insülin depolarını kaybetmektedir. Genelde de bu dönemden sonra organ hasarları başlar. Genelde işlerin iyi olduğu dönemde hasta ameliyat olmak istemez. Genelde hastalar işlerin kötüye gittiği durumlarda başvururlardır. Biz standart tedavi ile şekerleri kontrol altına alınamayan ya da organ hasarı bulguları olan diyabet hastalarını ameliyat etmekteyiz. Yinede unutulmaması gereken insülin rezervleri tam tükenmeden organ hasarı oluşmadan başvuran hastalar için daha çok olumlu sonuçlar almaktayız. Dünya sağlık örgütü, Amerikan diyabet vakfı, Uluslar arası diyabet federasyonu pek çok organizasyon tip 2 diyabet ile ilgili standartlar geliştirmeye çalışmaktadır. Tip 2 diyabet tedavisinde belirli hedefler belirlemişlerdir. Metabolik cerrahi ile diyabet hastalarında 8 yıllık ortalama %86 oranında iyileşme %98 oranında rezolüsyon sağlamak mümkündür. Ayrıca hastalarda %86 oranında yüksek tansiyonda düzelmeye, %90 oranında trigliseritte ve kolesterol yani kan yağları normale gelmiştir. Metabolik sendrom bileşenleri yüksek tansiyon, kolesterol ve diğer kan yağlarının yüksek olması ve kilo fazlalığıdır. Bu nedenle ameliyat öncesi bir çok kan testi yapılarak hastaları değerlendirmekteyiz. Bu ameliyatı laparoskopik (kapalı) yani karnı kesmeden küçük milimetrik deliklerden girerek yapmaktayım. Bu yöntemle hasta daha az ağrı duymakta, daha erken ayağa kalkmakta ve normal hayatına dönmekte, karında büyük kesi olmadığı için daha estetik görüntü olmakta, yara iyileşmesi daha erken ve iyi olmakta ve her türlü fiziksel aktivitesini daha rahat ve konforlu yapmaktadır.

Tip 2 diyabet zaman içinde varyasyonel seyir gösteren dinamik bir hastalıktır. 2002 yılından beri bu yöntemle ameliyat edilen hastaların takibinde hastaların %86'sında ilaç ya da insülin kullanmadan kan şekerlerinde kontrol sağlanmış. 10 yıllık takipte yeniden diyabet bu hastalarda görülmemiştir. Ayrıca %90 kan yağları normale gelmiş, %86 oranında yüksek tansiyonları düzelmiştir' diyerek sözlerine son verdi.

Sn. Cemal GÜDÜL'ün
Anlatımıyla

1950'LERDE ÇARŞAMBA

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

Samsun'da özellikle son yıllarda giderek önem kazanan geri kalmışlıktan kurtulma tartışmalarının temelinde hiç şüphesiz eksik olan bir yön var. O da geçmiş, özellikle yakın geçmiş bilmemek.

Günümüzde sözlü tarih çalışmaları giderek önem kazanmaktadır. Geçmiş dönemi o günleri yaşayanların ağzından, onların bizzat şahit oldukları şekliyle doğrudan tespit etmek aynı zamanda oldukça heyecan verici. Çünkü geçmişte neyin niçin yapıldığı sorgulanabiliyor, o döneme ait diğer ilişkili olayları hatırlattığınızda o olaylarla bağlantı kurarak gerçeklerin tam olarak ortaya çıkmasına katkı sağlanabiliyor. Samsun, her alanda olduğu gibi bu alanda da biraz geri kalmış bir il. Sözel tarihle ilgili yapılan çalışma az olduğu kadar, bu işin öneminin henüz tam olarak anlaşılmamış olması da ayrıca üzüntü verici. Örneğin yerel yönetimlerin kendi idari alanları ile ilgili olarak

yakın geçmişi merak etmemeleri, bu yönde yapılan çalışmalara destek olmamaları, somut ve somut olmayan kültürel mirasın gelecek nesle aktarılmasını önemsiz, hatta gereksiz görmeleri de bir o kadar endişe verici!

Samsun'da özellikle son yıllarda giderek önem kazanan geri kalmışlıktan kurtulma tartışmalarının temelinde hiç şüphesiz eksik olan bir yön var. O da geçmiş, özellikle yakın geçmiş bilmemek. Özellikle ekonomik ve siyasi anlamda Samsun'da neler 1 Nitekim, vaktiyle "Çarşamba Kent Müzesi" için yaptığımız bu çalışmanın ortaya çıkış sebebi de taşıdığımız bu kaygı nedeniyledir. Söz konusu projenin akıbetini bilmesek de, bu tür sözel tarih çalışmalarının acilen yapılması elzemdir.

başarıldı, neler başarılamadı, hangi oluşumlar gerçekleşti, hangileri âtil kaldı? Halbuki bırakın çok eskileri bile bilmek zorunda olduğumuz gerçeğini, yakın geçmiş ayrıntılı olarak bilinse, bugün nerede hata yaptığımız ve başarısızlığımızın temelinde nelerin yattığı gerçeği daha iyi anlaşılacak, o zaman telafisi de belki daha kolay olacaktır.

Sözü fazla uzatmadan, yaşayan bir değerli büyüğümüze sözü getirmek istiyorum. Samsun'un emektar tüccarlarından, Işıklar Yatırım Pazarlama'nın sahibi Sayın Cemal GÜDÜL. Kendisi müthiş bir hafızaya sahip. Biz de onun dağarcığındaki bilgileri sizin için derledik. Cemal Abinin Samsun'un iktisadi tarihi ile ilgili o kadar çok anısı var ki umarım bunları zaman içinde kendisinden dinler ve kayıt ederek geleceğe aktarırız. Dergimizin bu sayısında biz Cemal Abiden (1947'den 1960'ların başlarına kadar), kısaca 1950'li yıllarda Çarşamba'yı dinleyeceğiz.

Metnin akıcılığını bozmamak için mülakat sırasında sorulan sorular ile sohbet esnasında yer yer tekrarlanan konular metinden çıkarılmış, mümkün olduğu kadar metin kısa tutulmuştur. Mülakat 3 Temmuz 2014 günü Cemal GÜDÜL ağabeyin Samsun-Tekkeköy-Kirazlık'taki Işıklar Yatırım Pazarlama isimli işyerinde gerçekleştirilmiştir.

SN. CEMAL GÜDÜL'ÜN ÇARŞAMBA'DA GEÇEN ÇOCUKLUK GÜNLERİ

-Çarşamba'ya ne zaman geldiniz?

-Ben Alucralıyım. Atalarımız Orta Asya'dan gelmişler. Köyümüze de adını veren, Koman Türklerindendir. Ben Çarşamba'ya 1945'te geldim. Henüz 5 yaşında çocuktum. O zaman öyle icap ettiği için çocukluğum Alucra'da köyde değil; dışarıda, gurbette geçti, niye? Ben Çarşamba'ya amcamın yanına

geldim. Amcam bir yaşındayken çocuk felci geçirmiş, o yüzden bir ayağı rahat-sızdı, çoluk çocuğu da yoktu. Önce beni Çarşamba'ya yanına aldı. 1946'dan itibaren onun yanına gidip geldim. Ufacık bir ekmek helva dükkânı vardı. Yani 5-6 yaşında da olsam ona faydalı oluyor, getir-götür işlerinde ona yardımcı oluyordum. Daha o dönemde çocuk akli ve zekasıyla çevreyi çok iyi tanıdığımı düşünüyorum. Çarşamba'ya ait bu kadar şey bilmemin temelinde sanırım bu yatıyor. Çünkü benden daha yaşlıların bile Çarşamba hakkında benim kadar bilgileri yok. Onlar belki 10 - 12 yaşlarına kadar çarşıya, dükkâna gelmiyorlardı. Ama ben öyle değildim, 6 yaşımdan itibaren amcamın yanına gitmeye başladım. Çarşıdan yumurta alır, eve götürür, pişmiş yumurtayı yemek olarak tekrar dükkâna amcama götürürdüm. Bir de mecburiyet var, amcamın da işine yarıyorum. Oturduğu yerden git su getir derdi. O zaman su yok. Emirhan suyundan getireceksin. Bir de sanki bir mesuliyet yüklendik yani. Onun için Çarşamba hafızamda çok iyi yer etti. Şimdi, ben böyle kafamdan ölçüyorum o zamanlar Çarşamba'da ne vardı diye

Çarşamba o zamanlar, yani 1947-48-49-50 yıllarında çok faaldi.

Ne mi vardı? Neler yoktu ki...

ÇARŞAMBA'DA ESNAFLAR VE MESLEKLER

Demircilik

-Bölgenin bütün tütün iğnesini Çarşambalılar yapardı. Bölgenin bütün baltasını, keserini... ben onlara demir çelik getirirdim İstanbul'dan. Çarşamba'nın baltası çok meşhurdu.

-Mesela demircilerden başka bir misal vereyim... Bir Recep Usta vardı, Recep Akbaş. Onun saban demirleri vardı. Kara sabanın ağzına konan değil de, demir sabanın ağzına, pullukların ağzına konan demir

-Bölgenin bütün tütün iğnesini Çarşambalılar yapardı. Bölgenin bütün baltasını, keserini... ben onlara demir çelik getirirdim İstanbul'dan. Çarşamba'nın baltası çok meşhurdu. -Mesela demircilerden başka bir misal vereyim... Bir Recep Usta vardı, Recep Akbaş. Onun saban demirleri vardı. Kara sabanın ağzına konan değil de, demir sabanın ağzına, pullukların ağzına konan demir sabanları. Üzerinde Recep Usta'nın resmi vardı.

sabanları. Üzerinde Recep Usta'nın resmi vardı. Hemen karşıda Tatoğlu var, Tatoğlu'nun dükkanının orada. Amcama, bu sabanların üzerinde Recep Usta'nın resimleri var dedim, yani bu neyin nesi dedim, biliyor musun? Amcama soruyorum merak ediyorum. Dedi ki oğlum dedi bu adam bu sabanın mucidi. Saban demirinin mucidi adam. Söylenilenlere göre, İstanbul'dan bir yerden gelmiş. Sana isim hakkı için para mı verelim, yoksa üzerine resmini mi basalım demişler. Recep Usta da, "Recep Akbaş" olarak benim resmimi basın demiş. Bak bak, yani düşün, adam bir saban demirini Çarşamba'da o bölgeye has imal ediyor, kafasından imalat yapıyor, marka olarak da üstüne ismini yazdırıyor.

-Ova balçık, çift sürmek zor, Recep usta problemi gördü, çözümü buldu, diyorsunuz.

-Sıkıntıyı gördü ve çözüm buldu. Ve adam İstanbul'dan geliyor ve saban demirini modern bir şekilde preslerde yapıyor. Diğerleri elde yaparken O preslerde yapıyor, üstünde de resimleri var. O zamanlar bu durum paradan daha önemliydi.

Bakırcılık

-Bakırcılar sokağı vardı, şimdiki heykelin hemen arkasında. Bunlar kap kakac yapardı.

Dökümcülük

-Çarşamba'da 1950 yılında Hasbahçe mahallesinde dökümhane vardı. Cereyan yok. Cereyan akşamları kaçsa kadar veriyorlardı, 24.00'e (gece 12'ye) kadar falan veriyorlardı, bu da sanayi cereyanı değil tabii. Dökümhanede büyük bir körük vardı. Körükle beraber potayı eritiyorlardı onu döküyorlardı. Ne döküyordu bu? Sarı dökümü, kazan, bakır, işte bilmem ne kulpu, haren kulpları, nalçaları, saplarını vs. Dökümcülük Çarşamba'da geliştirilebilirdi, fakat olmadı.

Tenekecilik

-Tenekeciler pazarı denen bir yer vardı, orada tenekeciler gaz lambası bile yaparlardı. Eski idare lambası derdik. Fitilini yaparlardı. Kap kakac yaparlardı. Maşrapa yaparlardı. Plastik yoktu. Gaz lambası camsızdı. İdare lambası, kaşık, litre, her şey vardı. Su taşımak için tenekelere özel kapak yaparlardı.

Çakmakçılık / Silah tamirciliği

-Mesela Çakmakçılar diye özel bir muhit vardı. Çakmakçılar silah tamircileriydi. Yeni Camiinin orada, orası Çakmakçılar yokuşuydu.

Dericilik / Debbaglık / Çapacılık

-Çarşamba'da 3 tane tabakhane (debbag) yani derici vardı. Dericiler deriyi gerdirir çarık yaparlardı. Çapacılık çok ileriye Çarşamba'da. Şimdi bu heykelin yokuşu Çapacılar yokuşu orası. Hatta onlar böyle derileri kovaların içine koyuyorlardı yumuşaması için. Bu yumuşama derinin dikiminde ciddi kolaylık sağlıyordu. Onun ayrı bir hikayesi var; "Taaa yukarıdan bir vatandaş geliyor. Usta şuradan bir şerbet ver diyor. Bunu yapan adama da ben eriştim yani. Adam parayı da veriyor. Beş kuruşu veriyor içiyor. Usta anlamadım sanma şerbetin tadı yoktu diyor". 3 tane tabakhane vardı. Şimdiki mal pazarının olduğu yerde. Tam orası oraya Körümk derlerdi. Bütün Çarşamba'da ve bölgede toplanan deriler orada tabaklanırdı. Bir de bunları gerip kuruturlardı. Dışarıdan ayrıca deri gelmezdi, niye gelsin ki, Çarşamba'da manda hayvanı da çok derisi de çok. Deri de sağlam deri. O zamanlar sadece çarık değil, silah kılıfları ve fişeklikler de deriden yapılırdı.

Tarakcılık

-Mesela bu tarak. Hacıbeyli dediğimiz köy tarak mevzuunda çok ile-

riydi. Nerdeyse komple tarakçıydı Çorum'dan şuradan buradan camış (manda) boynuzlarını getirip, bunlardan tarak yaparlardı. Türkiye'nin her yerine tarak satıyorlardı adamlar, tarak. Hem bayan tarağı hem de erkek tarağı, camış boynuzundan. O zamanlar bu plastikler gelişmemişti. Tarak kendi başına bir sanayi idi Çarşamba'da. Hatta yakın zamana kadar Kocabaşlar falan vardı orada. Orada Bilal Amca'ya çok takılırdım ben. Bilal Amca sen çok camış boynuzu kırmışsın diyerek takılırdım, daha yakın zamana kadar komşumuzdu çünkü.

Sepetçilik

-Sepetçiler pazarı vardı. Camiinin tam arkasında, her çeşit sepet yaparlardı, özel sepetler de yaparlardı. Genelde Ayvacık Salıpazarı taraflarında da yapıldığından oradan da gelirdi. Kağnılar için de çit yaparlardı. Mısır taşımak için onun içine ayrıca kendirden büyük çuval yaparlardı. O özel bir kendirdi. Mısır onun içine konurdu. Çitin içine genelde karpuz falan da konurdu. Bir çit 100 tane karpuz alırdı.

Hasırcılık

-Çarşamba'nın içinde, yine köylerinde, sizin de tespit ettiğiniz² süpürgecilik yanında, özellikle hasırcılık adeta bir sektör halinde idi. Hasırlar camilerde kullanılıyordu. Evlerimizde kullanılıyordu ve hasırın bolca dokunduğu yer (Ömerli köyü) olduğu için Ömerli halısı deniyordu ismine. Hasır deyip geçmeyelim büyük bir sanayi idi. Terme'deki Simenlik gölünden de hasır gelirdi. Oralarda hasır kamışı biçilirdi, Taşlık köyü bu işten geçinirdi.

-Muhtemelen, ırmak boyunda kendiliğinden yetişen hasır kamışlarından

2 Bkz. Cevdet Yılmaz, Çarşamba'da Süpürgecilik;

https://www.academia.edu/16090343/Kır_Potansiyelinin_Değerlendirilmesine_Bir_Örnek_Süpürgecilik

Foto 1-2.Çarşamba'da Haşim Efendi'nin 6 gözlü büyük değirmeni.

da yararlanıyorlardır...

-Tabi ki, ırmak kenarlarında, ovadaki bataklıklarda falan çok oluyordu. Mesela seccade yapılırdı. Nerede bu şimdiki seccadeler? Seccadeyi nereden bulup da alacaksın? Halıyı kim alıyordu? Kilim bile nadirdi, herkeste yoktu. Camiler hep hasır döşeliydi. Daha düne kadar evlerimizde hasır kullanıyorduk yani. Ne oldu? Bu da günümüz ihtiyaçlarına yönelik olarak modernleştirilip geliştirilemedi, bitti gitti.

Kendircilik

-Yine Çarşamba'da, tabii bu naylorlondan önce, mesela kendir ipi çok ileriye idi. Hatta ipçiler derler, şimdi dokurların Çarşamba'daki o zaman ki lakapları ipçilerdir. Hasbahçe'de Gürcü Mahallesi vardı. Sadece ip dokurlardı. Mesela kendir Ünye'den, Kastamonu tarafından, Vezirköprü'den gelirdi. Burada ip olarak dokunurdu. Dokumak (ip yapmak) için büyük uzun uzun şeyler vardı. Çeke çeke, çeke çeke ipleri eğirirlerdi. Bayağı bir sanayi idi yani. Özellikle şehrin içinde Orta Mahalle'de ve Hasbahçe'de yapılırdı. Hatta büyüklerimiz Hasbahçe'den ipçi, arabacı, ve bir de tuğlacı çıkar derlerdi, yani Hasbahçenin lakabı öyleydi o zamanlar.

Abacılık / elbisecilik

-Çarşamba'nın abacıları Çarşamba'da o kadar ileriye ki bütün bölgenin elbiselerini dikiyorlardı. Bunun ayrı bir yeri

vardı küçük bedesten dediğimiz yerin çevresinde. Çarşamba'da böyle özellikler vardı. Şimdi Samsun'da bulamazsın.

Kasacılık

-5-6 yıl önce plastik kasalar çıkana kadar Çarşamba'da birçok yerde kasacılar vardı, bu sebze kasacılığı ne zaman başladı?

-O da 1962-63-64 yıllarında başladı. Kasaya biraz geç başlandı. Sanırım sebzeceiliğin gelişmesine bağlı olarak gelişti o da.

Sandıkçılık

-Sandık deyince Çarşamba'nın sandığı çok meşhurdur o zamanlar. Birisi gelin olacağı zaman hemen bir çeyiz sandığı alınırdı. Biz de aldık. Çeyiz sandığı ceviz ağacından yapılırdı. Şimdi nasıl mobilya arıyorsa vatan-daş o zaman da hemen gidip ceviz ağacından sandığını yaptırıyordu.

-Bu işlerle uğraşanlar "yayık" da yapıyorlardı. Çarşamba'nın yayıkları da meşhurdur.

Değirmencilik

-Çarşamba'da şimdi bak bir tane un değirmeni yok. Halbuki Çarşamba'nın Değirmenbaşı dediğimiz yerde 6 tane taş dönüyordu, 6 tane. Ve her üç taraftan af edersin öküz arabalarının kuyruğu yüz iki yüz metreyi bulurdu, hem bu taraftan hem yukarı taraftan. Dile kolay 6 tane taş dönüyordu.

-Adam suyu kanaldan özel getirmiş. Bizim şimdiki içme suyumuz var ya

Abdal Irmağı diyoruz. Adam o zamanlar özel kanal kurdurmuş Haşim Efendi. Haşim Efendi Demokrat Parti'nin ilk milletvekilidir 1950 senesinde. O harcadı etti. Sonradan da çocukları, oğlu, torunları da ondan dolayı milletvekili oldular. Bakan da oldular hatta. Hep onun ismiyle ama. Haşim Efendi belki de o zamanlar 1950 yılında Demokrat Parti'yi finanse eden bir adamdı yani. Çok zengin bir adamdı. Varlıklı bir adamdı. Özel kanalla su getirip o büyük değirmeni çalıştırdı.

-Haşim Efendi Değirmencilik dışında başka ne iş yapıyordu ki?

-Çarşamba'nın bugünkü Cumhuriyet Mahallesi'nden al, Şeker Fabrikası'na, taa Porsuk Ormanı'na kadar, bugün atla onların arasını bir adam anca bir günde gezer, işte o kadar arazi komple onundu.

İnşaatçılık

-1950'lerde çekilmiş fotoğraflar var. Küçük kamyonların üzerinde taşlar var. O taşlarla ne yapıyorlardı?

-Ova tabanında inşa edilen evlerin tabanı çamur olurdu. Temel atılacağı zaman o taşlardan temele konurdu. Hele alçak kesimlerde, binaların temellerini taşlarla yükseltip onu sağlam ağaçlarla güçlendirip üstüne binayı inşa ediyorlardı.

Foto 3. İnşaat zemininde kullanılan taşları taşıyan kamyon.

Foto 4. Emirhan çeşmesi

-Bu, zemin sağlam olmadığı ya da battığı için mi?

-Zemin battığı için, başka türlü sudan kurtaramıyorlar. Balçığın içine ev yapılır mı?

Dondurmacılık

-Sonra, Çarşamba'nın içinde damak zevki olarak dondurma, bu geçede Elmacioğlu vardı adam bir dondurma yapardı hakiki salepten yapardı. Hakiki salebi kaynatırlardı. Onu adamakıllı işlerlerdi. Sakız gibi. Ondan aynı zamanda salep de yapardı Elmacioğlu. Öbür geçede Fikri Tepe vardı. Dondurma yine aynı hakiki salepten. Ben de sattığım için iyi biliyorum, Bayburtlu Ahmet dayı vardı, biz onun dondurmasını satar-dık. En iyisi Elmacioğlu olduğu için, diğer dondurmacılar da dondurma-larını Elmacioğlu diyerek satarlar-

dı. Bugün onun dondurması bırak Maraş'ı, hiçbir yerde yok yani. Çünkü hakiki salebi kaynatırlardı. Onu çala çala, çala çala sakız gibi olurdu böyle. Çarşamba'da o zamanlar ayrı ayrı hem dondurma, hem salep yapı-lırdı, bu da gitti mesela.

-Buzu nereden getiriyorlardı?

Karcılık / Buzculuk

-Buzu mu? O zamanlar buz yok. Emirhan suyunun çıktığı Soğucak köyü var, baya yüksekte. Soğucak Köyü'nde kışın yağın karları depolarlardı. Yazın oradan buzları kalıp kalıp keser, hayvanlarla Çarşamba'ya getirirlerdi. Hayvanın iki tarafına yüklerlerdi. Onun iki tarafını sararlardı yazın tam sıca-ğında. Sabah ezanla beraber şehre getirirlerdi. Ve onu kullanırdık soğu-tucu olarak. Dondurma kazanının etra-fına şey yaparlardı teperlerdi. Onunla

çevire çevire salep dondurulurdu. O zamanlar buzdolapları olmadığı için dondurma Soğucak köyünden gelen buzlarla yapılırdı.

Meşrubatçılık / Gazoz imalatı / Emirhan suyu

-Mesela bak Çarşamba'da 2 tane gazoz imalatı vardı Çarşamba'nın ihti-yacını gören. Emirhan ve Çağlayan Gazozu.

-Asidi nereden alıyorlardı?

-Tüplerle. Elle döndürüyorduk kolu-nu. Ben de çok sattım yani. Ondan sonra Çarşamba'da ilk kez şişeleme suyu Mustafa Bartın diye bir ağa-beyimiz doldurdu kasalarla. Adam kasalarla sırtında götürür Samsun'da satardı. Emirhan suyunu ilk kez şişe-leyen. Şu ufak cam şişelerle ilk defa şimdiki Rıdvan Paşa Camiinin yanın-da Emirhan'ın depoları vardı orada. Alçak bir depoları vardı. Emirhan suyunu orada doldurur Samsun'a getirirdi. Kasalarla trenle götürür boş şişeleri geri getirirdi. Onunla iki çocuk okuttu. Birisi Muharrem Bartın, vali oldu. Emniyet amiri oldu, senatör oldu. Öbür ağabeyimiz de öldü. Çevre mühendisliğinde miydi neydi, o da özel bir yerdeydi yani.

Fırıncılık

-Ermeni vatandaşı Agop vardı, Yakup geçiyordu ismi. Esas ismi Agop idi. Bu ilk defa Çarşamba'da ekmek yaptı. Çarşamba'da o zamanlar, iyi ekmek yapamazlardı. Pişiremezlerdi yani. Bu adam ilk çiçek mayasını buldu. Onun fırını da şimdiki Garanti Bankası'nın arkasındaydı. Adam bir ekmek yaptı, emin ol, böyle pandispanya gibi ekmek... İlk çiçek mayasını kendi buldu ve ekmeği yaptı adam. Tabii bizim de dükkanımız var ya, amcam ondan alırdı ekmeği, günde 100-150 adet, ekmeği çok iyi yaptığı için mec-buren ondan alıyorduk.

-Bir keresinde Sivas'a gidiyorlar, İsmail Toprak Efendi vardı Sivas'ta, sanırım Somuncu Baba'ya bağlı, rahmetli amcam da ehl-i tarik olarak ona bağlıydı. Saatçi Ali Efendi, Halil Usta, 5-6 kişi daha, beraber Sivas'a gidiyorlar. Sivas'ta amcamı şeyhine şikâyet ediyorlar; bu ekmeği bizden değil de Ermeni'den alıyor diye. Amcam da tabii ağzı laf yapan adamdı. Onlar şeyhin önünde öyle serzenişte bulununca, amcam da "hocam, ekmeği ben yesem bu arkadaşımдан alırım da, müşteri ötekini istiyor" diyor. Adam işte böyle meşhur ekmek yapardı.

Pidecilik (Çarşamba Pidesi)

-Bir de hemen yukarıımızda Halil Usta vardı. (Fakat ben şuna da hayret ediyorum. Çarşamba'da Belediye Başkanına da bunu ulaştıracağım da ulaşamıyorum. Terme de pidesiyle meşhur olsun. Bafra da pidesiyle meşhur olsun. Yani ben kendilerine de gelseler söylerim). Yani Terme pide yemesini bilmezken Çarşamba'nın pidesi meşhurdu. Halil Usta yapardı. Halil Usta Bayburtludur. Halil Usta'nın pidesini Samsun'dan özel gelirlerdi pazar günü yemek için, kuyruğa girerlerdi, böyle kuyruk bugün yok... O da özel bir maya kullanırdı. Sulu hamur dediğimiz, ona sulu hamur derdik normal ekmek hamuru değil. O adam müthiş bir hamur yapardı ama ekmeği yapamazdı. Pideyi yapardı. Pidesi değil Karadeniz'de, Türkiye'de çok meşhurdu o zamanlar.

Helvacılık

-Çarşamba'nın Helvacalı köyü vardı. Çok güzel ceviz helvası yaparlardı adamlar. Bir de Demircili köyü vardı, onlar da ceviz helvasını güzel yaparlardı.

Çarşamba Pastırması

-Mesela Çarşamba'nın damak tadı. Hayri Efendi'nin Mustafa vardı. Bir pastırma yapardı. Uzunçarşı'dan

geçerken onun kokusu bizi mest ederdi. Hepsi bitti yani.

İMALAT SANAYİ

Karisör imalatı

-Yine 1950 yıllarında Altınörs'ler vardı Çarşamba'da. Bu İsmail Altınörs, ağabeyleri, babaları... Adamın yeri uygun değildi aslında, şukadarcık bir demirci dükkânı var, adam gitti Adapazarı'nda işi öğrendi geldi ve sokakta römork yaptı. İlk römorku sokağın üstünde adam monte etti. Zaten dükkânlara sığması mümkün değil yani. Römorku yaptı yani. Çarşamba'da o zamanlar böyle bir faaliyet vardı.

-Kamyon ve traktör kasacılığı o zaman mı başladı?

-Kasacılık o römorktan başladı. Kasacılık diyince, mesela Çarşamba'da Recep Çatalkaya ilk otobüs kasasını yaptı.

-Aaa, bu da çok önemli.

-Recep Çatalkaya'dan sonra, 1960 yıllarında Dağdelen kamyon kasasına başladı. O da nereden başladı? Yani, hamsi kasası yapıyordu adam. Hamsi kasası yaparken kamyon kasası yapmaya başladı. O zamanlar bu bölgede o işi fevkalade tutturdu adam.

-Bir de kamyonlardan otobüs yapıyorlarmış, kamyonla karisör takıp...

-Otobüs yapan Recep Çatalkaya, tek başına otobüsün kasasını yapıyordu adam. Ne oldu bu adam? Sermaye potansiyelinden bilmem neden gitti.

-Traktör kasaları...

-Tabii, bir de traktör kasası yapıyordu. Traktör 1950 yıllarında Türkiye'de çok yoğun şekilde yayıldı. Ondan evvel gelmişti ama, çok azdı, Demokrat Parti iktidarı ile beraber traktör yayıldı.

Yağ ve Sabun İmalatı

-1960 yıllarında Çarşamba'ya İstanbul'dan bir iş adamımız geldi

bizim. Çok faal bir iş adamı, Refaaddin Yüce. Babası Mehmet Yüce. Benim de onlarla çok ticaretim oldu. Onların çuvallarını aldım, hurdalarını aldım uzun zaman. Adam geldi Çarşamba'ya 1963-64'de bugünkü Kavakdibi'nde Ayçiçek yağı fabrikası kurdu.

-Refaaddin Yüce yağ fabrikasını yaparken, tuttu bu adam mısıra da el attı. Glikoz var ya, glikoza el attı. Çarşamba'yı öyle bir harekete geçirdi ki, sorma gitsin. Bir haftada sermayeyi topladı. Tarişi (!) kurdu. Mısır, glikoz falan onu kurdu. Çok ortakla kurdu. Ondan sonra adam bir trafik kazasında hasbel kader rahmetli oldu. Zaten babası Mehmet Yüce de o arada vefat etmişti. Ama faal olan Refaaddin Yüce idi.

-Refaaddin ağabey çok müthiş bir iş adamıydı. Sabun yapıyordu orada, yağ yapıyordu. Ondan sonra fındık çürüğünü alıyordu. Fındık çürüğünü sabun yapıyordu. Ben de onun devamlı çuvalını alıyordum. Fiskobirliğin bütün çürük fındığını alıyordu. Depolarda çürüyordu ya fındık. Çürük fındıktan yağ yapıyordu. O yağdan sabun yapıyordu. Sabunda da, işte damga, o hani Kelpeten marka dediğimiz var ya, o da onu kelpetenin ağzı açık değil de kapalı olarahtan damgasını vuruyordu. Kelpeten markaymış gibi, yani taklit ediyordu. Tabi aynısını yapamıyordu ama, deniyordu ve uğraşıyordu adam. O zamanlar kamyonlara yüklüyordu Doğuya gönderiyordu. Orada da bir bakkal ağabeyimiz vardı. İsmi aklıma gelmiyor. Onu da başına koyuyordu. Doğuya gönderiyordu kamyon kamyon yağ, sabun satıyordu yani. Fakat adamın trafik kazasında ölmesiyle 1970 yıllarında bu Tariş de battı. O da battı. Daha sonraları bir de Terme'ye doğru kurdular yağ fabrikası o da yine mısırla ilgili. O girişimci adam da iflas etti. Şimdi

Foto 5. Çarşamba ovasında yetiştirilen mısırları almak için ırmak ağzında bekleyen motorlar.

düşün, 1960-70'lerde Çarşamba'da iki tane yağ fabrikası vardı, bugün hiçbiri yok, ikisi de gitti.

TARIMSAL ÜRETİM

-1950 yılından evvel Çarşamba'ya kimse mısırını fasulyesini (çamur yüzünden) getiremiyordu. Ancak Mayıs ayı gelecek, ova tabanı kuruyacak da öyle köyden getirecek. O getiremediği için de Sancaklı dediğimiz bir yer var, deniz kenarında, mısır ırmak yoluyla oraya daha kolay ulaştırılıyordu. Orada demirlemiş çekirme motorlar vardı, onlara yüklenip Giresun'a Trabzon'a Rize'ye mısır oradan gönderiliyordu. Çünkü şehre getiremiyordu. Mısır mevzuu Çarşamba'da çok ileriye idi hocam.

-Sancaklı dediğin yer neredeydi?

-Deniz kenarındaydı. Terme'ye bağlıydı. Oradan motorlarla gidiyordu. Mısır çok önemliydi Çarşamba'da. Ofis alıyordu o zaman mısır. İki tane alım merkezi vardı. Aynı buğday gibi Çarşamba'da mısır Ofis alıyordu, başka yerlere de yine Ofis gönderiyordu. Mısır deyince sanayi hammaddesi şimdi. Ama o zamanlar ekmeklikti. Hatta Karadeniz'de şöyle bir tabir de kullanılır; Bir kıtlık olmuş da "az daha buğday yiyecektik" demişler. Mısır, fasulye çok ileri durumdaydı ama şimdi kalmadı.

Mısır da kalmadı bir şey de kalmadı.

-Şimdi, ben orada 10 sene boyunca jüt çuvalı sattığım için, oranın o durumunu iyi biliyorum. Şimdi 1966'da ben size 70.000 tane, fasulye için 100 kiloluk büyük çuvalardan satıyorum desem, size hayal gelir değil mi? Sadece bir ben değil, başkaları da getirip satıyor. Nerden baksan 100.000 adet fasulye çuvalı satılıyor Çarşamba'da. 100.000 adet 100 kiloluk fasulye çuvalı. Bunu bir rakama vursak o zaman Çarşamba'da ne kadar fasulye üretiliyor diye, bu bugün mümkün değil yani. Ankara'nın İstanbul'un İzmir'in fasulyesi Çarşamba'dan giderdi.

-Çuval 100 kilo alıyor muydu?

-100 - 120 kiloluktu o zamanlar. Sonra elliye falan düştü.

-Şu bizim kuru fasulye için mi?

-Evet. Hatta kabak çekirdeği üretiliyordu. Güney ve Güneydoğu'nun kabak çekirdeği tamamen Çarşamba'da gidiyordu.

-Kabak nerde yetiştiriliyordu?

-Mısır ekıyoruz ya, bu Çarşamba neler kaybetti ah ahhh. Fasulye Çarşamba'da ayrıca ekilmezdi, mısırın altına ekilirdi. Kabak da onun altına ekilirdi. Yani üç mahsulü birden alıyor vatandaş. Kabak, çekirdeği için yetiştiriliyor, satılıyor, hayvana yediriliyor. Büyük hayvancılık var o zamanlar Çarşamba'da. Şimdi fasulye gitti, mısır gitti, mısırın sapı gitti. Sapını hayvana yediriyorlar-

dı kış boyu. Buralarda saman kullanılmaz, Çarşamba mısır sapı kullanır, kış boyu hayvanları mısır sapı ile besler. Yani Çarşamba Ovasına fındık ve kavak gelince, bir mahsul gitmedi kavakla fındıkla beraber; mısır, fasulye, kabak üçü birden gitti. Kabak çekirdeğini ben şimdi rakam söylesem Çarşambalı da inanmaz. Ben bazen onlarla konuşuyorum da inanmıyorlar, gel o günleri bize anlat diyorlar. Belki 30 - 40 araba dolu su çuvalı ben satıyorum çünkü. Antep'e Diyarbakır'a gidiyordu kabak çekirdeği. Çarşamba'da yemelik bulamazdın.

-Peki şöyle hesap yapalım kabaca. Mesela sadece kabak çekirdeği için ne kadar çuval satıyordunuz?

-Kabak Çekirdeği için şimdi tam hafızamda yok ama kabaca bir 10.000'den aşağı değil yani. Bir çuval da en az 80 kilo alırdı. Bütün bu para Çarşamba'ya geliyordu. Çarşamba'nın ekonomisi çok güçlü idi. Bafra'yı üçe beşe katlardı. Bafra 1950 yıllarında tütünle, bilmem neyle uğraşırken Çarşamba'da mısır, fasulye, kabak çekirdeği, soya fasulyesi vardı. Ordu ili soyasının belki % 25'ini Çarşamba karşılıyordu. Mısır özü yağının, bütün İstanbul'un, bilmem nerenin mısırını Çarşamba'dan gidiyordu.

Zahirecilik

Çarşamba'da 50 - 60 tane de zahireci vardı o zamanlar. Tabii bunların hepsi büyük tüccar değildi, aralarında küçük tüccarlar da vardı.

Çarşamba'da bir günde; bilhassa Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri, yüklenen mısır kamyonlarının sayısı belli değildi. Buna dökme yük denirdi, çuvala taşınır, kasaya boşaltılırdı, hepsi gitti. Fasulye, mısır, kabak çekirdeği de öyle.

Çarşamba Soğanı / Sarımsağı

-Mesela, Çarşamba'da hocam, bir soğan yetiştirdi. Şeker gibi soğandı. Sadece Çarşamba'ya değil bütün böl-

geye bu soğanlar satılırdı. Şimdi hiç yok. Bir tane bulamazsın.

-Soğanı ve sarımsağı kız saç gibi örerlerdi. Hatta bir zamanlar onun ticaretini ben de yaptım. Bu soğan her tarafta olurdu da, sarımsak her yerde olmazdı. Dikbıyık'tan aşağı gidiyorsun, oraların sarımsağı biraz kuru olurdu ama güzel olurdu. Soğanı, sarımsağı evlerin duvarlarına asardık. Şimdi yediğimiz bu soğanlar var ya, Yozgat, Çorum, Taşova'dan gelen soğanlar. Çarşamba'nın şeker gibi soğanından sonra bunlar bize zehir gibi geldi. Bizim soğanlarımız (Çarşamba'nın soğanı) hakikaten şeker gibi olurdu. Hatta kıymalı pide yapınca o soğanı kıymanın içerisine doğradık. Tadına doyum olmazdı.

-İşte o zaman birisi Çarşamba pidesi yapıcım dediğinde yöresel lezzet katmak için o soğanı da bulup, yetiştirip kullanması gerekecek. Çarşamba pidesinin de belki farklı yönü bu olacak.

-Tadını bulacaksın, tadını tutturamazsan bir işe yaramaz.

Et

-Çarşamba'da Çarşamba günü oldu mu et hali vardı. Müthiş bir et kesilirdi et hali dediğimiz yerde.

Kavakçılık

-Fındıktan önce kavak vardı. Kavak dikmeye ne zaman başladı Çarşambalılar?

-Kavak dikmeyi hiç sorma hocam ya. Kavak dikmeyi bu işte 1960'lardan sonra 70'lerden sonra, kavak ve fındık ovayı bitirdi, çok üzülüyorum, o konu ya hiç girmeyelim.

PAZARLAR

Çarşamba Pazarı

-Çarşamba'da çok büyük pazar olurdu. Çevre ilçe ve köylerden pazar günün-

den gelmeye başlardı halk. Pazartesi, salı dedin mi Çarşamba kilitlenirdi. Çarşamba (günü) olunca iğne atmaya yer olmazdı. Onun için Çarşamba'da ticaret adamı, ben de dahil, çok yetişmiştir. Samsun'daki tüccarların çoğu Çarşamba'dan gelmedir. Bir kısmı, belki çoğu da İstanbul'a gitti. Hatta bizi uzun zaman Terme koymadı. Pazartesi oldu mu bütün esnaf gidiyor Terme'ye. Adamlar iş yapamıyordu. Çarşambalıları yasak ettiler. Çarşambalılar da dükkân kiraladılar orada.

-O zamanlar böyle bir Çarşamba - Terme rekabeti olmuş muydu?

-Olurdu da, Terme'de öyle bir şey çıkamazdı yani. Terme Çarşamba'ya göre çok gelişmemişti.

Çarşamba'nın Diğer Pazarları

-Hocam Çarşamba'nın başka bir özelliği daha vardı. Çarşamba'da her şeyin bir pazar yeri vardı. Mesela Yoğurt pazarı, Pirinç pazarı hemen onun arkasındaydı. Beşik pazarı, Tuz pazarı, Üzüm pazarı, bunların hepsinin ayrı ayrı muhitleri vardı.

Pirinç pazarı, beşikçiler pazarı, hasır pazarı, odun pazarı, meyveciler pazarı, çarıkçılar pazarı... Bu kadar pazarı Samsun'da bile bir arada bulamazdın. Bunların hepsi yerle yeksan oldu. Çarıkçıların olduğu yer şimdiki heykelin kuzey tarafındaydı. İpçiler onun biraz daha aşağısında idi.

-Mesela tenekeçiler pazarı vardı. Çarşamba'da tenekeçilerin bile ayrı yeri vardı. Bugün Çarşamba'da onu kimse bilmez. Çok yaşlılar bilir belki. Bugünkü Hükümet konağının önünde, caminin karşısında, duvarın orada, boydan boya tenekeçiler vardı.

Semt Pazarları

-İki tane de pazar yeri vardı. Bir tanesi şimdiki postanenin olduğu yerde. Bir tanesi de Cemil Şensoy dediğimiz

yerde. Onlar 1950 senesinde yapıldı. Biri kadınlar pazarı olarak anıldı, sonra karıştı tabii. PTT'nin olduğu yerde peynir yağ ağırlıklıydı. Bu tarafta sebze ağırlıklı ama içeri girilince un kısmı, uncular vardı. Sadece un satarlardı.

Hayvan Pazarı

Çarşamba'da (şimdi salı günü yapıyor galiba) çok büyük bir hayvan pazarı vardı, çok revaçtaydı. Traktör yoktu o zamanlar. Belirli adamlar vardı taaa bizim oralardan (Alucra'dan) afeder-sin öküz toparlardı getirirlerdi. Hatta bir gün benim birader pazara gidiyor, geçerken diyor ki baba diyor bizim öküzler pazarda diyor. Yok emmi diyor, o bizden sonra geldi, utanırdı. Benim bir Hasan dayım vardı Koca Hasan toplamış getirmiş bizim öküzleri.

Öküzler çok para yapardı (pahalıydı, fiyatı iyiydi). Hatta eskiden hocam biz erkek hayvan kesmezdik. Büyük hayvanın dişisini keserdik. Ufak hayvanın da erkeğini keserdik. Niye? Öküz araziye işlediği için. Ama şimdi dişi hayvan kesilmiyor. Yavrulasın, kâr olsun diye. Şimdi öküz çok para yapmıyor. Eskiden büyük hayvanı traktör yerine kullanırdık.

-Öküz ölünce vatandaşın ekonomisi çökerdi... Çocukluğumdan hatırlıyorum, bir çift öküz alabilen ne kadar mutlu oluyordu.

-Evet öyleydi.

Çarşamba Yumurtası ve Tavukçuluk

Yumurta Çarşamba'da haftada bir gün toplanırdı. Direkt İstanbul'a giderdi. İlk zamanlar gemiyle giderdi. Onun için yumurta kasaları vardı, talaşla içine istif ederlerdi. 1965'lerde mi ne, birisinin yumurta kamyonu vardı. Yumurta yüklü olarak giderken Havza'da kaza yaptı. İstanbul yumurtasız kaldı o hafta dediler. Yumurta

Foto 6. Berigeçede kilise.

Foto 7. Hamam.

gitti. Şimdi Çarşamba kendi yumurtasını yiyemiyor. O da dışarıdan geliyor yani.

-Yumurta başlı başına bir ticaret malı o zaman...

-Yani büyük bir pazardı yumurta. Keza tavuk, Ankara'nın tavuğu tamamen Çarşamba'dan gidiyordu. Merdivenaltı üretim diyoruz ya, o usul, elde kesip yoluyorlardı. Taze taze de Ankara'ya yolluyorlardı. O da bitti.

ŞEHİR

Öte Geçe Beri Geçe, Çarşamba'nın İş ve İkametgah Yerleri

-Çarşamba ekonomisi hep öbür geçedeydi, bu geçede yoktu. Bu geçede ekonomi yoktu. Fakat bu geçede ne vardı? Rumlar, Ermeniler havaya çok önem verirler. Samsun'da da böyledir bu durum. Eğer şu mahallenin havası daha iyiye burada dururlar. Ermeniler'in Rumlar'ın bütün dükkanları karşı geçedeydi. Kiliseleri ve evleri de bu geçededir. Yani nerede? Irmağın batı yakasında. Niye orası? Çünkü batı yaka (beri geçe) daha yüksektir, bu yüzden de havası daha iyidir. Mesela büyük bir kiliseleri vardı şimdi Sungurlu-Değirmenbaşı dediğimiz askerlik şubesinin olduğu yerde. Kapısı falan duruyordu oranın. Bilmiyorum yıkılmıştır şimdi. Toplam 2 tane kiliseleri vardı orada. Evleri de bu geçedeydi. Ama ticari merkezleri doğu yakadaydı.

Hanlar

-Çarşamba'da 3 tane han vardı. Hacı Yunus'un, Hacı Ömer'in, Kürt Dursun Hanı. Hatta 4 tane. Bir tanesi bizim hemşerinin de ismi aklıma gelmiyor. 4 tane han vardı. İnsanlar orda, böyle var ya, yorgansız yatarlardı tahtaların üstünde.

-Hayvanlar nerede kalıyordu?

-Hayvanların hanlarda ayrı yerleri vardı. Misal Kürt Dursun'un hanı genelde hayvancılık üzerineydi. Bir de Osman Dayı vardı. ... Osman derdik. Bu ikisi genelde hayvan barındırırldı diğerleri insan barındırırldı. Otel gibiydi yani. Hatta bir hikâyesini anlatayım. Adamlar hana gelmişler, kış günü insanlar üşüyor. Hancı odunu sobaya yığıyor, yakın üşümeyin, gerisini siz halledin diyip gidiyor. Yakın diyor ama, giderken (çaktırmadan) sobanın hava deliğinin ağzını kapatıyor. Bu durumda sobadaki odun yanar mı? Sabaha kadar tütüyor. Sabah gelince de diyor ki üşümediniz mi, neden yakmadınız odunları? Bu olmuş bir hadise ha. Soba nasıl yanmaz ya diyor. Oysaki (odunlar yanmasın diye) çıkışı (sobanın ağzını) kapatmış kendisi. Çarşamba'da 3 - 4 tane, 2 tanesi hayvan, 2 tanesi insan ağırlıklı otel gibi hanlar vardı.

Hamamlar

Çarşamba'da 3 tane Osmanlı hamamı vardı. Şimdi belki hiç yok yani. Bir tanesi şimdiki Hükümet Konağının arkasındaydı. Bir tanesi işte batı yakasında, hemen o parkın, Askerlik

Şubesinin önündeydi. Bir tanesi şimdi çarşı yapılan yerdeydi. 3 tane hamam vardı şimdi bir tane yok.

HASTALIKLAR

Sıtma

-Her yaz köyüme gidiyordum, niye gidiyordum? Gitmezsem vücudumda yara oluyordu. Çünkü Çarşamba bataklıktı. 1950 senesinden itibaren drenaj kanallar açıldı, Çarşamba kurtuldu. Ondan evvel bizim ilk geldiğimizde insanların karınları lok lok lok ediyordu. Sıtma hastalığı çok yaygındı. Sıtma Mücadelesi diye bir yer vardı. O da şimdi yaya köprü'nün doğu yakası kapısının az aşağısında. İnsanları tedavi edecek yer yok o zaman. Kinin hapi verirlerdi. Sıtma hapını dürüme doldurup verirlerdi. Şişe nerde? Kağıttan böyle huni (dürme) yapıyor 5-10 tane hapi içine koyup veriyorlardı sıtma mücadelesinde. Bataklık çok olduğundan sıtma çok ileriye gidiyordu yani.

ULAŞIM

Yeşilirmak Üzerinde Kayıkla Nakliyat

-Yeşilirmak ağzından (mansaptan) Çarşamba'ya nakliyat var mıydı? Denizden ırmak yoluyla tekneler Çarşamba'ya giriyorlar mıydı? Ne getirip götürüyorlardı?

-Tabii. Yukarıdan, bütün Ayvacık'tan, hatta Erbaa'dan Kazova üzümünü hayvana yüklerlerdi, (tabi bu 1950'den daha evvel), Ayvacık'a kadar getirirlerdi hayvanla. Sonra bu yük-

Foto 8-9. Yeşilirmak üzerinde Ayvacık tarafından Çarşamba'ya yük ve yolcu taşıyan kayıklar ve onların yanaştığı iskeleler.

Foto 10. Samsun ve Çarşamba arasında yük, yolcu ve öğrenci taşıyan Çarşamba treni.

ler Ayvacık'tan kayıkla Çarşamba'ya getirilirdi. Yani o bölgenin bütün mahsulünü kayıklar taşırdı. Ayvacık toplanma merkeziydi. Ayvacık'tan Balafur, Ordu, Kumköy'dü bilmem neydi o kayıklar pazar günü gelmeye başlardı. Pazartesi, Salı, Çarşamba günleri oldu mu o kayık pazarına (?) boydan boya kayıklar dizilirdi. Kayıklar Ayvacık yönünde geri giderken de iple çekerlerdi. Büyük urganlarla. Düşün ki kaç metre uzunluğunda. Kayık ırmağın içinde, adamlar 5 - 10 kişi kenardan çeke çeke gidiyorlardı yani.

-Bir de yelken açıyorlar tabii?

-Şimdi yelken şöyle, çok nadiren yelken açarlardı, o da sene de birkaç defa. Açtı mı götürüyordu ama bu aşağıdan gelen kuzey rüzgârlara bağlıydı. Nadiren yelken görürdük.

-Bafra'da Kızılırmak üzerinde çekil-

miş eski fotolar var. Yelkenliyi açmış adamlar Vezirköprü yönünde güneye doğru gidiyor. Ben Çarşamba'da da vardır diye düşünmüştüm.

-Çarşamba'da kayıklar Ayvacık'tan akıntıyla geliyordu, dönüşte de urganla çeke çeke götürüyorlardı.

-Ne kadar büyüklükteydi kayıklar?

-Şimdi hocam altı sığ tabi. Tahmin ediyorum 30 metreden aşağı değildi yani. Bir kayık ortalama 10 ton yük getirirdi. Hatta kayık faciası da olurdu Çarşamba'da. Onlara da şahit olduk yani. Adam kaçırdı kayığı, kayık gitti köprünün ortasına vurdu. Boğulanlar, ölenler oldu. İrmağın azgın olduğu zamanlarda kayıkları zapt edemediler. Öyle de oldu yani.

-İskele neredeydi?

-İskele bugünkü köprüye göre, bu yaya köprüsü var ya, ondan caminin

yukarısına doğru kenardaydı. Oranın adı Kayıkbaşı idi. Çarşamba'nın potansiyeli o kadar büyüktü ki hocam, düşün ta (Karakuş derlerdi o zaman) şimdi Ordu'ya bağlı Akkuş oldu ya, işte o Karakuş'dan Çarşamba'ya gelirdi adam pazar günü.

Çarşamba Treni

-Trene gelelim. Çarşamba trenine bindiniz mi?

-Tren vardı bir de hocam, Çarşamba'nın potansiyeli. Tren Çarşamba'nın can damarıydı yani. Biz araba bilmezdik. Araba 1952-53'lerde geldi. O da trenin olmadığı yerlerde rağbet görürdü. Samsun-Çarşamba arasında 12 tane istasyonu vardı. Samsun - Çarşamba 2,5 saat sürüyordu. Sabah öğle akşam treni vardı ama o zaman trenle gidip gelen öğrenciler liseye geldiler Samsun'a. Emin ol bugün üniversite ayarında talebeler yani. 2,5 saat gidip 2,5 saat geliyorlardı. Eğitimin bir kıymeti vardı yani. Şimdi eğitimin de kıymeti kalmadı.

-Trenle ne getirip götürüyorlardı?

-Her şeyi, kamyonlar çıkana kadar, her şeyi trenle getirip götürüyorlardı. Tren başında (istasyonda) el arabaları, at arabaları beklerdi.

Trenle gelen yükleri bu geçeden öte geçeye bu el arabaları ve at arabalarıyla taşırlardı. Samsun'dan gelenler (şimdi ki Garın orada İstasyon pazarı vardı), oradan gelirken zerzevattan aldığı ne olursa...

-O dediğiniz istasyon Amasya'dan gelen (geniş hat) tren için değil miydi?

-Çarşamba'nın treni Cumhuriyet Meydanı'ndan kalkardı. Bizim istasyonumuz orasıydı. Bu yanda da (şimdiki Tren Garı) duruyordu ama bizim merkezimiz orasıydı. Hatta (bu konuştuğumuzu Kavaklılar duymasın), orada Kavaklı bir vatandaş geliyor, aşağıya gidene kadar bu trene (Çarşamba trenine) bineyim diyor yani, ya bu olmuş hikâye hocam, tren Mert ırmağını geçip de Çarşamba istikametinde Derbent'e doğru gelirken (bizim Kavaklı başını uzatıp da Sivas istikametinde Mert ırmağını) göremeyince, camdan kafasını çıkarıp makiniste şapkasını sallıyor, tren yanlış yöne gidiyor diye. Bizim küçük trenin merkezi orasıydı yani. Bu yandan da yolcu alıyordu tabi.

-Hemen istasyonlar başlıyordu. Nereden başlıyordu? Hemen büyük istasyon (bugünkü Tren Garı), teneke mahallesine (Mert ırmağını geçince Roman vatandaşlarımızın mahallesi böyle anılıyordu) oraya gelirdi. Sonra; Kirazlık, Kerimbey, Tekkeköy, Hamzalı, Ulaş, Güdede, Dikbiyık, Halisbaşı, Çarşamba. 10 tane istasyon vardı, fakat belki aralarda unuttuğum istasyon olabilir. Samsun'dan Çarşamba'ya 2,5 saatte gelirdi.

-Tekkeköy ve Hamzalı istasyonlarının resmi var, biliyoruz da, diğerlerinde istasyon binası var mıydı?

-Tabii hepsinde vardı. Bekliyorlardı orada. Bilet satıyorlardı.

-Bilet ne kadardı?

-Çok cüz'i. Eşyaya kilosuna göre etiket yapıştırırlardı. 50 kiloya kadar ayrı para. Yüz kiloya kadar ayrı para. Hatta ben maden taşıdığım için eski de alırdık, 30-40 kilo gelirdi. Adama derdim ki ya bu böyle geliyor falan. Bir gün de çok ağır geldi. Bu 50 kilodan fazla dedim.

Dalga mı geçiyorsun dedi. Kızdı bana. Bilet yapıştırıyor ya üstüne, çok yük götürüp getirdik yani.

-O zaman siz hurda da topluyordunuz.

-Tabii. Onu buraya (Samsun'a) getiriyorduk. Burada satıyorduk.

-Tren kaç vagondu? Sabit miydi değişiyor muydu?

-Tren boyu sabitti genelde. Yolcu vagonlarına ilaveten 3-4 tane de yük vagonu oluyordu. Bayağı uzundu yani.

-Birinci ikinci mevkii var mıydı?

-Vardı. Birinci ikincimevkii (Amasya-Sivas yönüne giden) büyük trendeydi, onlarla da çok seyahat ettim.

-Bende bir tane Çarşamba treni fotoğrafı var da, yanlamasına oturmuşlar. Öyle mi oturuluyordu? Şimdiki tramvay koltuğu gibi mi, yoksa otobüs koltuğu gibi miydi?

-Yanlamasına değil, böyle (otobüs-teki gibi) oturuyorduk genelde, ama üstüne de çıkıyorduk yani. Her yerine biniyorduk trenin. Resim yok değil mi?

-Maalesef birkaç taneden başka yok. Olacak iş değil.

-Kalıcı bir şey yok. Ben diyorum ki bu kadar şey yaşamışım da bir tane resmim yok. Kendi kendime hayret ediyorum.

Karadeniz Sahil Yolu / Çarşamba Durağı

-Peki biraz da karayolundan bahsedelim. Samsun'dan Trabzon'a giden yol şehrin içinden geçiyordu. Onun etkisi nasıldı? O köprüden geçiyor-du değil mi?

-O zamanlar arabalar transit gitmezdi. Hiç olmazdı transit giden araba. Biz mesela orada merkez karşı geçede arabaları otobüsleri beklerdik. Otobüslere simit turşu

satardık. Öteberi satardık. Mutlaka dururdu. O tabut gibi arabalar 1950 yıllarında falan. Böyle kamyonun bozma işte. Sonra Trabzon'da bir Reisoğlu çıktı bu Ulusoy'la bir yarış etti. Reisoğlu da Amerikalılara radar için bir yer satmış, ordan para bulmuş, ama tutunamadı adam. Ulusoy'dan başkası tutunamadı yani.

-Ordulu birisi hatıralarını yazmış da, Çarşamba Ovasında yol yoktu diyor. Araba nereden iz yapıyorsa, (toprak yolda giden araçların bıraktığı derin iz gibi), onlara takılmamak için o tarafa kay bu tarafa kay, arabalar ilk zamanlar öyle giderdi diyor.

-Yol olmadığı zamanlarda şöyle, mesela ben 1945'te geldim Çarşamba'ya. İlk geldiğimde küçük-tüm hatırlamıyorum. Giresun'a kadar kamyonla geldik. Giresun'dan Samsun'a kadar motorla (küçük gemiyle) geldik. Onu da zor hatırlıyorum. Buradan (Samsun'dan) trenle Çarşamba'ya geldim. Ama ondan sonra 1946'dan itibaren 1953'e kadar her sene (Alucra'ya) köye giderdim.

SİZCE ÇARŞAMBA NİÇİN GELİŞMEDİ?

Ovada Ekili Alanların Dikili Hale Gelmesi

-Zahireci birisi vardı. O şöyle anlattı; Bir gün esnaflardan biri; ya, biz demiş, çarşıya (Çarşamba'ya) geldik, paramız var, iş yapıyoruz, (artık geride-köyde bıraktığımız tarlalarla işimiz yok, kim onları ekip biçecek) en iyisi tarla boş kalmasın kavak dikelim dedik demiş. Bunu duyan benzer durumdaki kişiler "bu adam akıllı" diyerek tarlasına kavak dikmeye başlamış. İşte ne olduysa ondan sonra oldu. Artık ne mısır geliyor ne fasulye. Millet kendini

akıllı sanan bu adamın peşinden gitti, ova bu hale geldi.

-Kavak ve fındık Çarşamba'yı bitirdi, hala da bitirmeye devam ediyor. On senede bir (kavak için diyor) mahsul alacaksın, bak bak. Çarşamba gibi yerde, yazık çok yazık.

Çarşamba İlçesinin Küçülmesi / Çarşamba'dan Ayrılanlar

-Çarşamba'nın içinden bak kaç tane kaza çıktı. Akkuş kaza oldu. Salıpazarı kaza oldu. Salıpazarı'nın tarihi çok yakın. Ayvacık kaza oldu. Tarihi çok yakın. Tekkeköy kaza oldu. Aslında Samsun'a bağlı ama kaza olunca Çarşamba'nın köylerini de aldı. Arkadan Asarcık da aynı şekilde. Çarşamba'nın hinterlandı çok büyüktü (çevresinden çok mal/eşya geliyordu). Bunlar kaza olunca... Çoğunun Çarşamba ile ilişkileri azaldı Çarşamba önemini kaybetti.

-Çarşamba'da birleşmek, yani bir araya gelerek iş yapmak, ben bunu ileriye götüreyim. Yok böyle bir şey, yok. Ben Çarşamba'da uzun süre ticaret yaptım. Hurdacılık da, çuvalcılık da yaptığım için hepsine söyledim. Mesela kasacılık, bunu büyütelim derdim. Yani bir atölye haline gelsin, atölye fabrika olsun.

Bir kolektif çalışma gelsin. Bu olmadı yani. Olmadığı için de hep geri gitti Çarşamba.

-Bir de Çarşamba'da şöyle bir şey oldu tabii, bu mısır ekmeği yiyen insanlar var ya diyorlar, hani çok vurgun şeyi var ya, çok da vurgun olurdu Çarşamba'da. Bu vurgundan dolayı Çarşamba devamlı kan kaybetti. Para kazanan insanlar Çarşamba'dan kaçtılar. Bundan çok büyük kaybı oldu Çarşamba'nın. Şimdi parası olan, para kazanmasını bilen birisi bir memleketten gidince, sadece adam gitmiyor, sermaye de gidiyor. Bir şey yapmak için sermaye lazım değil mi?

-Bilgi de gidiyor değil mi?

-Bilgi de gidiyor sermaye de. Adam kazanmış orada. Adamın bilgisi var becerisi var. Gidiyor, Çarşamba bundan dolayı çok kaybetti.

-Cemal Abi, verdiğiniz bilgiler için teşekkür ederim. İyi ki varsınız ve bunları bizimle paylaştınız.

.....

SN. CEMAL GÜDÜL KİMDİR?

Giresun Alucra'da doğan Sayın Gündül küçük yaşta gurbete çıkmış, daha 5 yaşındayken 1945'te Çarşamba'ya gelmiş, 10 yıldan fazla

burada kaldıktan sonra Samsun'a yerleşmiştir. Çocukluğunda başladığı ticaret hayatı halen faal şekilde devam etmektedir. Kurucusu olduğu Işıklar Yatırım Pazarlama metal türevleri satan bir işyeri olup, asıl faaliyet çocukları ve torunları tarafından sürdürülmektedir. Sayın Cemal Gündül ise Samsun ve memleketi Alucra'da yorucu olmayan işler yanında hayır hasenat ve sivil toplum işleriyle ilgilenmektedir. Alucra'da gerçekleştirdikleri ağaçlandırma çalışmaları ve hatıra ormanı ile, uzak - yakın bütün insanlara yedirmeyi âdet edindiği Alucra keşgeği ile Samsunluların gönlünde taht kurmuş özel bir isimdir. Onu bizce farklı kılan ise; keskin zekası, çok iyi gözlem yapması, inanılmaz bir hafızaya sahip olması ve en önemlisi 1950'den bu yana Samsun'daki iktisadi gelişmeyi nota not anlatabilecek, başarı ve başarısızlıkları sebep ve sonuçlarıyla analiz edip bizlere aktarabilecek hayatta olan yegane kişilerden biri olmasıdır. O Samsun'un iktisadi hayatının yaşayan hafızasıdır. Bize bu fırsatı verdiği için teşekkür ediyor, kendisine ailesi ile birlikte nice uzun ve sağlıklı bir ömür diliyorum.

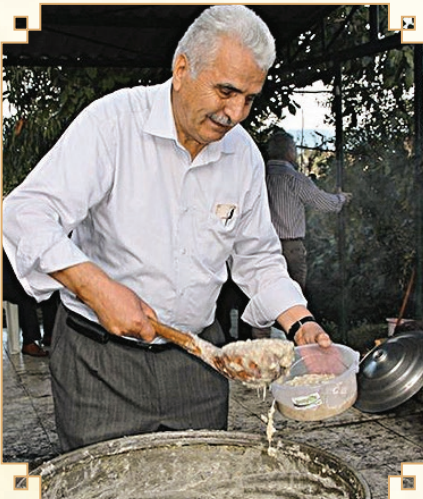

Foto 11. Sn. Cemal Gündül Atakum - İncesu'daki evinde misafirlerine keşkek ikram ederken.

Foto 12. Sn. Cemal Gündül'ün Alucra'da, kendi köyüne kurduğu hatıra ormanı.

Samsun'un, Millî Mücadele Dönemindeki İki Önemli Mekânı: **HANÇERLİ CÂMÎ ve SADÎ TEKKESİ**

M. HALİSTİN KUKUL

*Bu Devlet ve bu Devleti
inşâ eden Türk milleti,
öylesine bir zâlim
taarruza muhatap
olmuştur ki kendini
kurtardığını sandığı her
an yeni bir vahşetle
karşılaşmıştır.*

A. GİRİŞ

Millî Mücadele, Türk'ün, Anadolu'da yeniden doğuş hareketidir. Bu mücadele, Cihâşümûl Osmanlı Türk İmparatorluğu'nun, dünyanın, onu sürüklediği şartlar dolayısıyla ayağa kalkamaması netîcesinde, "Türk" adıyla, bir devletin kurulma gayretinin, maksat ve hedefinin adıdır. Bu mücadelede; Anadolu'nun her şehrinde ne felâketler yaşanmışsa, Samsun'da da, birebir aynısı yaşanmıştır. Kaldı ki,

Millî Mücadele kıvılcımını ateşleyen hareketin başında bulunan Mustafa Kemal, buna, Samsun'da başlamıştır. "Bu muhteşem Cihân Devleti'nin, 1912-1922 yılları arasında yâni 08 Ekim 1912'de Balkan

Harbi katliâmıyla başlayıp 30 Ağustos 1922 târihinde Büyük Taarruz'la biten yaşadıklarınının, bugün bile tam olarak dile getirildiği kanaatini taşıyorum. Bu Devlet ve bu Devlet'i inşâ eden Türk milleti, öylesine bir zâlim taarruza muhatap olmuştur ki, kendini kurtardığını sandığı her an, yeni bir vahşetle karşılaşmıştır. Ebedî Türk yurdu olan Balkanlar'da, resmî rakamlara göre altıyüz otuz iki bin, gençekte bir buçuk milyon şehidimiz olduğu gibi, 168.000 kilometre kare de toprak kaybımız olmuştur. Türk'e uygulanan "soy kırım hamlesinin başlangıcı" budur/burasıdır. Bu katliamları yapanlar/yaptıranlar kimlerdi? Mâzîye bakıldığında, bunların, hiç de uzakta olmadıkları çok yakınımızda,

zaman zaman da içimizde oldukları-görülecektir. Ammâ; bunları teşhis edecek göz ile, hakîkî mânâda tahlil yapacak millî târîh şuûruyla bezenmiş gönül ve beyne ihtiyaç bulunmaktadır. Meselâ; bundan birkaç sene sonra Çanakkale'ye gelenler ne için gelmişlerdi? Bunlardan biri, şüphesiz ki, 1526 yılında Babür Şah tarafından kurulan Babür/Gürgâniye Türk Devleti'nin yıkılışını hazırlayan İngilizler'di. Daha sonraları Başbakan olan, zamanın Donanma Bakanı Winston Churchill, İngiliz Avam Kamarası'nda, Şark Meselesi'ni hulâsa edencesine yaptığı konuşmasında şöyle demiştir: "Biz, insanları zehirlemeyeceğiz ki!.. Siz, Türkler'i insandan mı sayıyorsunuz? Onlar, köpek ve domuz gibi ancak hayvan sayılabilir." (1)

B. MİLLÎ MÜCÂDELE BAŞINDA SAMSUN'DA UMÜMU DURUM

Samsun'daki siyâsî, sosyal ve kültürel durumu ele almadan önce, Osmanlı Devleti'nin son vaziyetini görmek lâzımdır. "Osmanlı Devleti XIX. yüzyılda birçok savaşa girmiş

ve bu savaşların birçoğunda yenilerek pek çok toprak kaybına uğramıştı. Bu yüzyılda, Osmanlı aleyhinde hızla gelişerek imparatorluk üzerindeki etkisini hissettiren Şark Meselesi'nin mimarları olan Avrupa'nın büyük devletleri XIX. Yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı Devleti topraklarını bölmek, paylaşmak ve imparatorluğa son vermek amacıyla birbirleri arasında hızlı bir bloklaşma dönemi başlatıldılar. Avrupa devletleri arasındaki bu bloklaşma XX. Yüzyılın en büyük olayının meydana çıkmasına sebep oldu. Oldukça geniş bir sahada ve çok uzun süren Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) dünya tarihinde olduğu kadar, Türk tarihi açısından da son derece önemli sonuçlar doğurdu. İtalya (1911) ve Balkan (1912-1913) Savaşları akabinde bir anda kendini Birinci Dünya Harbi gibi büyük bir savaşla karşı karşıya bulan Osmanlı Devleti, dört yıl sonunda 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'ni imzalamak zorunda kaldı. Osmanlı Devleti'nin fiilen sona erdiğini açıkça ortaya koyan bu mütare-

Samsun'daki siyâsî, sosyal ve kültürel durumu ele almadan önce, Osmanlı Devleti'nin son vaziyetini görmek lâzımdır. "Osmanlı Devleti XIX. yüzyılda birçok savaşa girmiş ve bu savaşların birçoğunda yenilerek pek çok toprak kaybına uğramıştı. Bu yüzyılda, Osmanlı aleyhinde hızla gelişerek imparatorluk üzerindeki etkisini hissettiren Şark Meselesi'nin mimarları olan Avrupa'nın büyük devletleri XIX. Yüzyılın son çeyreğinde Osmanlı Devleti topraklarını bölmek, paylaşmak ve imparatorluğa son vermek amacıyla birbirleri arasında hızlı bir bloklaşma dönemi başlattılar.

ke Osmanlı Devleti açısından son derece ağır şartları içeriyordu. (...) İtilaf kuvvetleri daha önce de bahsettiğimiz üzere aralarında yapmış oldukları birtakım gizli anlaşmalara uygun olarak işgal faaliyetlerini Anadolu'nun dört bir yanını kapsayacak şekilde genişlettiler." (2)

"30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi günlerinde, Samsun, bağımsız Canik Sancağı'nın merkez kazasıydı. Sancağın dışında beş kazası daha vardı. Bafra, Çarşamba, Terme, Ünye (bugün Ordu'ya bağlı) ve Fatsa (bugün Ordu'ya bağlı). Samsun'un ilçelerinden olan Kavak ve Alaçam, o dönemde Samsun ve Bafra kazalarının birer nahiyesi durumunda idiler. Samsun'un bugünkü ilçeleri Lâdik, Havza ve Vezirköprü (Köprü) ise, o dönemde Sivas Vilâyeti'nin Amasya Sancağı'nın kazaları idiler. Canik Sancağı'nın 300.000 dolayında nüfusu vardı ve bunun (göçmen adı altında getirilenlerle birlikte) yarısını Rumlar teşkil ediyordu. Sancağın merkezi Samsun olmasına rağmen Bafra ve Çarşamba kazaları, nüfusça Samsun'dandaha kalabalıktı. 15 Mayıs 1919'da Yunanlıların İzmir'e asker çıkarmasından 2 gün sonra da İngilizler, bu defa Samsun'a çıkartma yaptılar ve halka gözdağı verdiler. IX. Ordu Müfettişi olarak Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktığı gün, şehirde İngiliz askerleri vardı ve Merzifon dâhil, bölgede önemli bir askerî güç olarak bulunuyorlardı. (...) Mustafa Kemal, 21 Mayıs'ta Harbiye Nezâreti'ne gönderdiği raporda; Samsun ve dolaylarında 40 kadar bölücü Rum çetesi bulunduğunu, Müslüman halkın kaygı ve korku içinde yaşadığını" bildiriyor-du." (3)

"1893 yılında yapılan nüfus sayımına göre Samsun'un nüfusu 67.624 idi.

Nüfusun % 49.4'ünü Müslümanlar, % 48.6'sını Rumlar, kalan % 2'yi ise Ermeni, Bulgar ve Yahudiler oluştuyordu." (4)

C. HANÇERLİ CÂMİSİ

"1869 yılında çıkan büyük bir yangın sonucunda yanan Câmî'nin yerine, Mehmet Reşit adındaki bir kişi tarafından H. 1288/M.1871 yılında Şahbarzâde ünvanıyla anılan Bafra'da bir mimara yaptırılan şimdiki Hançerli Câmîi, Kırbaç Ali isimli bir şahsa ait vakıftan olup Samsun Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce "Mazbut Hayrat Vakıflar"dan şeklinde kayıtlıdır. Bina, 1938 depreminde tekrar yıkılmış ve aynı yerde daha büyük olarak yapılmıştır. Daha sonraları 1964-1965 yılları arasında câminin kuzey cephesine iki katlı son cemaat yeri ilâve edilmiştir. Bunun giriş kapısı üzerinde bulunan mermer panoda "Hançerli Câmî 1943" yazısı bulunmaktadır. Bu tarih, son cemaat yerinin değil, harimin son yapılış tarihidir. Dolayısıyla da bu yazının harimin giriş kapısı üzerinde bulunması gerekir." (5)

Bu günlerin hâlinin perişanlığını kavrayabilmek için, daha sonraları, 10 Ocak 1934- 25 Ekim 1934 tarihleri arasında Samsun'da Belediye Başkanlığı görevinde bulunan Hasan Umur hocanın Samsun hakkında yazdığı ve o dönemleri anlatan, "Samsun'da Müdafaa-yı Hukuk" (Âdil Pasin'le birlikte) ve "Samsunda On Beş Sene" adlı kitaplarının incelenmesi gerekir. Millî Mücadele başladığı dönemde, Boşnak zâde Süleyman Bey'in reisliğinde faaliyete geçen Samsun Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti'nde görev yapan Hasan Umur, Hançerli Câmisi'nde verdiği vaazlarla, bu mücadeledeki yerini şöyle izâh eder: "Samsun'un Gümrük cadde-

sinde kiraladığım dükkânda ticaret işlerine başladığım zaman, 1334 (1918) yılının sonlarıydı. Millî Mücadele henüz başlamamıştı. İngiliz askerleri Samsun caddelelerinde neşeli, neşeli dolaşmakta, halk ise, endişe ve üzüntü içersinde idi. Asırlardan beri mukadderatlarını bizimle birleştirdiklerini sandığımız müslüman olmıyan unsurlar sevinç içinde, bu hallerini açıkça hissettirmekten de çekinmiyorlardı. İstikbâl karanlık bir meçhuliyetle örtülü ve her geçen gün endişemizi biraz daha artırmaktaydı. Arasıra teselli verecek bir haber geliyorsa da, onun da serap olduğu anlaşılınca yeis bulutları bir derece daha kararıyordu. Durum bu merkezde iken, ahvalin hakîkî ruhuna vâkıf olan vatandaşlar endişeli olmakla beraber, damarlarında dolaşan şehametli Türk kanı kaynıyor, kalplerinde cesâret, gözleinde ümit parıltılarıle yurdu korumak ve kurtarmak çarelerini aramaktan geri kalmıyorlardı. Durumun nazikliği ni olduğu gibi kavrayamıyan, ikinci bir zümre vatandaşlar ise, milletin taliinin meçhul bir karanlığa gömülmekte olduğunu anlıyor, lâkin kurtuluş çarelerini aramak kudretini gösteremiyorlardı. Ekseriyeti teşkil eden halkın bu zümresini uyandırmak, ümit ve cesaret şulesini bunların dimağlarına aksettirmek, vaziyetin vahametini idrak eden şuurlu vatandaşlara düşen en büyük vazife idi. Bu, çok mühimdi, çünkü, her hangi bir millet ferdinin kalbinde, yaşamak için gereken ümit ve cesaret hazinesi boşalmış ise, o millet için beşer dünyasında, tarih sahifelerinden başka bir şey aramak mânâsız olur. Ahval bu merkezde iken kendime göre küçük bir vazife seçmeyi düşünürken tesadüf bunu tâyin etti. 1335 (1919) senesi ramazan ayının altıncı günü,

Haçerli camiinde ikinci namazını kılacağımız zaman dostum ve hemşehrim Abdülkerim oğlu Halil Efendi, namazdan sonra câmide vâz etmecliğim ricasında bulundu. Her ne kadar gönül bu sevdadan uzaklaşmış, ticaret sahasına atılmış idiyse de, dostumun ricasını reddedemedim. Bu camide, sözlerimin dinleyenler üzerinde iyi tesir bıraktığını anladım. Ertesi gün, cemaatin çoğalmasi beni teşvik etti. Vâza devam ettim. Üç dört gün sonra (cemmi gafir) büyük cemaatin etrafımı sardığını gördüm ve anladım ki benim gibi bir âcizin, şu nazik zamanda yapabileceği vatanî hizmet ancak bu yolda olabiliyor. Mağlûbiyet felâketinin doğurduğu acı günler, muhterem Samsun halkının elem ve kederini her gün biraz daha artırırken; bedhah ve bozguncu unsurlar, esassız şayialar çıkararak Müslümanları, Türkleri şaşırtmak ve biraz daha ye'sedüşürmeğe çalışıyorlardı. Bu durum karşısında ben de, vatanın uğradığı felâketi ve felâketin esbap ve avamilini araştırıp izaha çalışıyor, içerdeki düşmanların bozguncu fikirlerine ve faaliyetlerine etraflıca temas ediyordum. Düşülen elîm durum karşısında herkesin vatanî vazifesinin başında gelen, metanet ve cesaret göstermek olduğunu, yeis ve ümitsizliğin felâket üstüne felâket getireceğini "Velâteyesû" âyeti kerimesinin tefsirile izah ve teyide çalışıyordum." (6)

"Samsun'un en eski ve en sağlam minaresi" başlıklı haberde şöyle deniliyor: "Samsun'a 1869 yılındaki büyükyangınıle 1939'da Erzincan'da meydana gelen ve kenti de etkileyen depremden hasar görmeden çıkan İlkadım ilçesindeki Haçerli Camisi'nin minaresi, kentin en eski minaresi olarak varlığını koruyor.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nca tescillenip birinci derece sit kapsamında koruma altına alınan, İlkadım ilçesi Haçerli Mahallesi Necip Bey Caddesi üzerinde yer alan Haçerli Camisi'nin minaresi yıllara, meydan okuyor." (7)

Bu makalemizin kaleme alınışından birkaç sene önce, bu câminin avlusuna bir ilâve daha yapılmıştır. Bugünün târihi îtibâriyle de, kapısında, hâlâ 1943 yazılı bir levha bulunmaktadır. (Bu hususu, Samsun basınında birkaç defa dile getirmemize rağmen, niçin, hâlâ sıhhatli bir 'kitâbe'ye sahip değildir, onu da anlamamız mümkün olmamıştır.)

D. SADI TEKKESİ

Sadi Tekkesi, Samsun'da bulunan iki tekkeden biridir. Dîğeri, Acem Tekkesi olup, tâmiratına 2005 yılında başlanarak, 07 Temmuz 2007 târihinde bitirilerek açılışı yapılmıştır. Hâlen de, hakkındaki târihî bilgilerde ihtilâflı hususlar mevcuttur. Bu hususta yazdığımız, "Sadi Tekkesi Nerededir?" başlıklı makalemize cevap bile verilmemiştir. Bu yazıdan bâzı bölümleri naklediyorum: "Samsun'da, kendisinden sık sık bahsedilen bir tekke var. Adı: Acem Tekkesi. Hakîkî hüviyetini bugüne kadar bilebilen ve tam olarak îzâh edebilen çıkmadı ammâ, yüzellik yıllık bir mâzîye sâhip olduğu iddia ediliyor. Bu çok bilinmeyenli Tekke, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan sağlanan mâlî destekle tâmir edilerek hizmete açılmasına rağmen; yapılış târihiyle değil, vakfediliş târihi îtibâriyle dahi beş yüz yıllık Osmanlı-Türk eseri olan Taşhan'ın hâlini hiç soran yok!

(...) Peki; târihte olmayan bir tepere "Amisos" adını veren (Devlet)

temsilcisi/salâhiyetlisi veya mes'ulü, târihte olanı niçin duymazdan ve bilmezden geliyor; korumaya almıyor ve ayrıca adı Millî Mücâdele'de şan ve şerefle anıldığı hâlde, "Sadi tekkesi"ni kimseler arayıp sormuyor?

O hâlde tekrar yazalım: 1919'larda, Samsun'da, Samsun Müdafaa-yı Hukuk Cemiyeti, Samsun Tayyare Cemiyeti, Samsun Hilâl-i Ahmer Cemiyeti, Samsun Türk Ocağı... gibi cemiyet ve kuruluşlarda bizzat görev alan ve 1931-1934 yılları arası önce Belediye Meclis Üyeliği sonra da Samsun Belediye Başkanlığı (10 Ocak 1934- 25 Ekim 1934/288 gün) yapan Hasan Umur Hoca'nın "Samsun'da Müdafaa-yı Hukuk adlı eserindeki Sadi Tekkesi ile ilgili sözlerine göz atalım..." (8)

Sadi tekkesi'nin bulunduğu yerin tespiti bile, mes'ele olmuştu. Yine aynı yıl (2008), yazdığım Tekkelerbaşıllık yazımdan da bir bölüm naklediyorum: "Mâzîye baktığımızda, Samsun İli merkezinde iki tekke olduğunu müşâhede ederiz. Bunlardan bir Sadi tekkesi, dîğeri ise Acem tekkesi'dir.

Ancak; bunlardan birinden kimsenin haberi bile yoktur da, dîğeri hususî muamele görüp yaşamakta/yaşatılmaktadır. İlk önce, hususî muamele görenden bahsedelim: Bunun adı, Acem Tekkesi'dir. Samsun Valiliği tarafından Şubat 2008'de ikinci baskısı yapılan Samsun rehberi adlı kitabın 63. ve 64. sayfalarında Acem Tekkesi başlıklı bölümde şöyle deniliyor: Tekke, Haçerli mahallesi, 100. Yıl Bulvarı üzerinde. Cephesi bulvara bakıyor. Bodrum kat hariç, tek katlı, kareye yakın planlı, kırma çatılı ve kagir bir yapının birinci katına bulvar yolundan çift tarafla taş merdiven-

le çıkılıyor. Bu katta bir hol ve bu hale açılan mutfak, oda ve büyük bir ayin salonu var. Ayin salonundan bir merdivenle inilen bodrum kat boş ve birinci katın ahşap döşemesini taşıyan ahşap direkler göze çarpıyor. Bodrum kat pencereleri basık kemerli ve duvarları oldukça kalın. Bina İranlı bir şahsın imiş, sonradan hazineye geçmiş. Tekkede her yıl ayinler yapılırdı. Burada bir yatır olduğu ve dini yönden de kutsal sayıldığı ifade ediliyor." İlk iki parafragta Acem tekkesi'nin vasfı ile iç ve dış şekli anlatılıp tarif edilmeye çalışılıyor. Ancak; bir târihî yapının mâzîsi ile ilgili şu ifadelerle dikkat çekmek isterim: "Bina İranlı bir şahsın imiş, sonradan hazineye geçmiş. Tekkede her yıl ayinler yapılırdı. Burada bir yatır olduğu ve dini yönden de kutsal sayıldığı ifade ediliyor." (...) Tahmin ile tarih yazılır mı? Kimmiş bu adam? burayı ne zaman, nasıl, niçin ve hangi şartlarda yapmış? Maksudı ne imiş?

Peki sonra? "Hazineye geçmiş"!. Böyle bir ifadenin kullanılmasını hangi ilmî anlayışla bağdaştırabiliriz?

"Geçmiş"; nasıl yani? Hazineye nasıl "-miş" dersiniz?" (9)

22-24 Ekim 2010 târihleri arasında, İLESAM ile Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından tertip edilen "2. Milletlerarası Samsun Şiir Günleri" münâsebiyle, aralarında, Em. Vali Rıza Akdemir (merhûm), Yavuz Bülent Bâkiler, Abdullah Satoğlu, Mehmet Ali Kalkan, Mehmet Nuri Parmaksız, İlder Yeşilay, Ekrem Kaftan'ın bulunduğu şâir arkadaşlarla 22 Ekim'de Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Yusuf Ziya Yılmaz ziyâret edildi. Sohbet esnâsında, Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler

Dairesi Başkanı Necmi Çamaş'ın da müdahil olduğu bir durumda, Başkan Yusuf Ziya Bey'e, Sadi Tekkesi'nden söz etme fırsatım oldu. Samsun'da bir dönem belediye başkanlığı yapmış olan Hasan Umur Hoca'nın, kitaplarının birinde, böyle bir tekkeden söz ettiğini, ancak yerinin dahi nerede olduğunu bilemediğimi ifade ettim. Başkan Bey, hassasiyet göstererek, bundan haberdar olmadığını beyanla Necmi Bey'den bu hususun araştırılmasını rica etti. Necmi Çamaş Bey'in ciddî araştırmaları ve çalışmaları, mes'eleyi hedefine ulaştırdı ve neticede, (Şeyh) Sadi Tekkesi, -geç de olsa- 2013 yılında tamir edilerek, "Sadi Tekkesi Kuvâ-yi Milliye Ruhû" müzesi hâline getirildi.

E. HASAN UMUR HOCA'NIN ANLATTIKLARI

Hasan Umur; 02 Mayıs 1296 (1880) târihinde T(ı)rabzon'un Of ilçesinde doğdu. Birinci Dünya Harbi sırasında T(ı)rabzon'un, Ruslar tarafından işgali üzerine, batıya doğru başlayan "muhacirlik", onu da, Samsun'un Bafra ilçesine kadar ulaştırır.

Hasan Umur Hoca, bunu, şöyle anlatır: "Birinci Büyük Harbin büyük felâketlerinden olan, düşman istilâsı bizim Of kazasına da uğramıştı. On üç nüfus ailemle -kardeşim İsmail Umur'dan başka yardımcım olmadığı halde- baba ve dedelerimizin asırlarca doğup yaşadıkları ve yaşadığımız güzel köyümüzü, evimizi ve her şeyimizi bırakarak Karadeniz sahili boyunca birçok elem ve ıstırap görüp geçirdikten sonra güzel Samsundaki da geçerek elli üç günde Bafra'ya varmıştık.

Birinci merhalemiz olan Bafra'da maceralarla dolu hicret senelerimizi geçirdikten sonra mukadderat, bizi son merhalemiz olan Samsunda

yerleştirdi ve Samsun ikinci vatanımız oldu." (10)

10 Ağustos 1977'de 97 yaşında vefât eden Hasan Umur Hoca'nın, Sadi Tekkesi ile ilgili anlattıklarına dönelim: "Samsun'da Müdafaayı Hukuk" adlı eserinin iki yerinde, "Sadi tekkesi" ifadesi geçer. Birincisine ait bölümde şu bilgileri bulunmaktadır:

"İlk içtimalar, aralarında reis yaptıkları, Boşnakzade Süleyman Beyin evinde yapılıyor, nizamname dediğimiz mukarreratın beşinci maddesine göre Samsun şubesinin on âzadan ibaret olması icap etmekte olduğundan heyetin on kişiye ikmalî, isimlerinin bildirilmesi hakkında Ankara'da Anadolu ve Rumeli Müdafaayı Hukuk Cemiyeti Kongre Reisi bulunan Mustafa Kemal Paşadan gelen bir emirde bildiriliyordu.

Toplanan heyet âzası hariçten bazı arkadaşlarını da tavsiye ettiklerinden müteakip toplantıda on kişi ikmal edilerek şu suretle Samsun şubesi teşekkül etmiş bulunuyordu:

Boşnakzade Süleyman Bey - **Reis**

Ticaret Odası Başkâtibi Şükrü Bey - **Aza**

Tüccardan Hacı Hayrullahzade Ömer Bey - **Aza**

Tüccardan Hacı Ömerzade Hasan Bey - **Aza**

Sultani müdürü sanisi Âdil Bay - **Aza**

Nemlizade Şeref Bey - **Aza**

Muharrir Ethem Veysi Bey - **Aza**

İslâm Beyzade Faruk Bey - **Aza**

Kitapçı Osman Tabruk Bey - **Aza**

Sultani muallimlerinden Hayrettin Nadi Bey - **Aza**

Anadolu ve Rumeli Müdafaayı Hukuk Cemiyeti Samsun şubesi bu suretle teşekkül ettikten sonra bir de mühür kazdırılarak evlerde

toplantılar yapmağa ve Ankara ile muhabere etmeye başlandı. Halkın tenviri için Millî Mücadeleye ait gelen merkez telgrafları itimat ve emniyete lâyük görülen zevatı Sadi tekkesine toplayıp onlara okunuyor, bir taraftan da Cemiyet gizli aza kaydediliyordu. Ev toplantıları muayyen bir yerde yapılmıyordu. Ekseriya Hacı Hayrullah zade Ömer Beyinevi olmak üzere azadan her birinin evini dolaşmak ta lüzumlu görülmekteydi. Bunun sebebi de ara sıra millî hareketlerin felâket doğuracağına kani olanlar tarafından vuku bulan tehditlerdi." (11)

"Sadi tekkesi" ifadesinin ikinci olarak geçtiği bölümde ise şunlar yazılıdır:

"O vakite kadar ekseriya evlerde bazan da Sadi tekkesinde toplanan hey'et artık gizli kalmanın lüzumsuzluğunu takdir ettiği için bir kulüp açmağa halkı oraya açıktan açığa davet etmeğe ve bütün hâdiselerden onları haberdar etmeğe karar verdi. Aynı zamanda muallimler birliği reisi olan müdafaayı hukuk cemiyeti reisi Âdil tarafından birliğin Dede havlu mektebinde açtığı gece ders hanelerinde muvakkaten toplantı yapılması hakkındaki teklifi muvafık görülmüştü." (12)

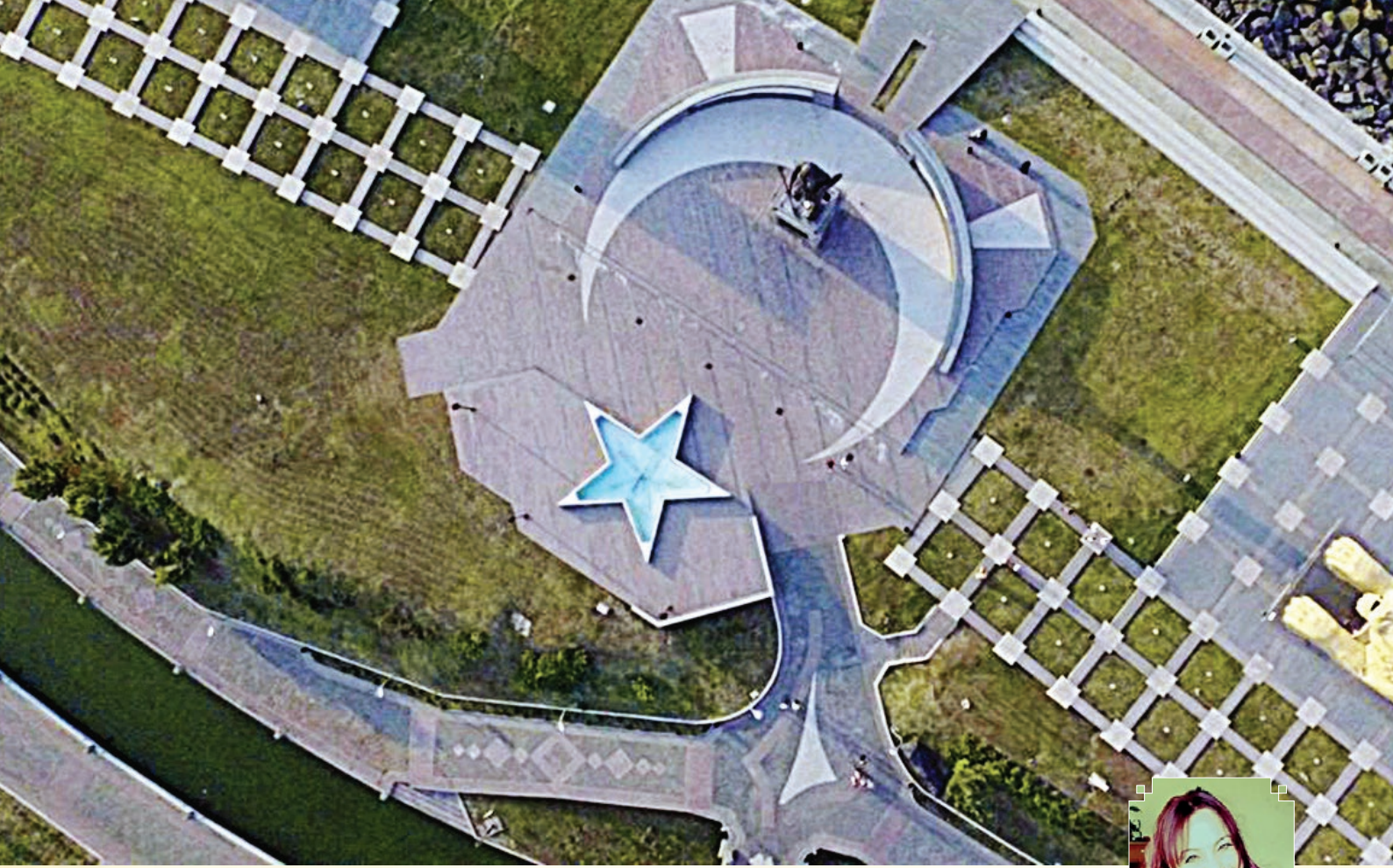
Düşünmek lâzımdır ki, o sıralarda, Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi, Samsun şehrinde de, büyük bir yabancı baskısı altında bulunuyordu. Şehirdeki Müslüman-Türk nüfusun gayri müslimlerle hemen hemen aynı olması bile, bunda müessirdi. Kaldı ki, Rusların T(ı)rabzon'u işgaliyle başlayan tazyikle ve şuûrlu olarak Karadeniz bölgesine ve Samsun'a gönderilen silâhlı Rum çeteleriköylerde işkence yapıyor, korku ve dehşet saçıyorlardı. Diğer taraftan, Hasan Umur'un ifade ettiği gibi, "Samsun caddelelerinde-müstemlekeci-İngiliz askerleri gezmekteydi."; "Asırlardan beri mukadderatlarını bizimle birleştirdiklerini sandığımız Müslüman olmayan unsurlar da, tıpkı İngiliz askerleri gibi sevinçliydi."; "Durumun nâzikliğini kavrayamayan maalesef büyük bir "ekseriyet" bulunuyordu."; Bununla beraber ahvalin hakikî ruhuna vâkıf insanlar endişeli olmakla beraber damarlarında dolaşan "şehametli Türk kanı kaynıyordu" ve çare arıyorlardı."

F. SONUÇ

Gerek Hançerli Câmisi ve gerekse Sadi Tekkesi, Millî Mücadele'ye kadar verdikleri hizmetin yanında, Millî Mücadele safhasında da, büyük hizmetlere imza atmışlardır. Bu mekânlarda, Müslüman Türk'ün şahlanış, dertleniş, derleniş ve diriliş mücadelesinin izleri bulunmaktadı. Mes'eleye, hâdiseleri birebir yaşayanların dilinden yaklaşıncaya, hakikat daha iyi ortaya çıkıyor. Bu sebeple; onların, bu şuûrla koruma altına alınmaları, anlaşılmaları ve tanıtılmaları, İslâmî vecibelerimiz ve mes'uliyetlerimiz, millî târihimiz, millî kültürümüz, millî san'atımız/ mîmârîmiz ve istikbâlimize dâir tahayyüllerimiz/ ülkülerimiz bakımından ehemmiyet arzederler.

KAYNAKLAR

1. M. Halistin Kukul, Hasan Umur'a Göre Millî Mücadele'de Samsun, Geçmişten Günümüze Şehir ve Çocuk Sempozyumu Bildirileri-1, Canik Belediyesi Kültür Yayınları, Nu:12, Samsun-Mart 2016, Sf. 303
2. Bünyamin Kocaoglu (Yard. Doç. Dr.), Millî Mücadele Yıllarında Samsun, Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı Yayını, Samsun 2008, Sf. 1
3. Ali Kayıkçı, Pontus'a Darbe, 2. Basımın Önsözü, Samsun Gazeteciler Cemiyeti Yayını, Samsun 1990, Sf. 10
4. Tarihçe, <https://www.samsun.bel.tr> - Samsun Büyükşehir Belediyesi, 16 Temmuz 2015
5. Ali Kayıkçı, Samsun'da Kültür Sanat, Sönmez Ofset Matbaacılık Ticaret Ltd. Şti., Samsun, Şubat 1998, Sf. 100-101
6. Hasan Umur, Samsun'da On Beş Sene, Güven Basımevi, İstanbul 1947, Sf. 5-6
7. www.hurriyet.com.tr-Tolga Birgücü/Samsun, 26.05.2018-13.37
8. M. Halistin Kukul, Sadi Tekkesi Nerededir?, Gürses Gazetesi, 21 Nisan 2008, Sf. 2
9. M. Halistin Kukul, Tekkeler, Halk Gazetesi, 16.11.2008, Sf. 14
10. Hasan Umur, Samsun'da On Beş Sene, Güven Basımevi, İstanbul 1947, Sf. 3
11. Hasan Umur-Âdil Pasin, Samsun'da Müdafaayı Hukuk, Tan Matbaası, 1947, Sf. 7-8
12. a., g., e., Sf. 25

AMAZON KADIN HEYKELİ VE AMAZON KÖYÜNÜN METAFORLARI

Hülya BULUT

Bir milletin milli hafızasını canlı tutmak adına oluşturulan her eserin, o milletin kültürel kimliğinin bütün yapıtaşlarını içermesi önemlidir.

“Yere gölgesi düşen resim” denir heykel sanatı için. Antike’den Rönesans’a ve oradan günümüze değin heykel sanatı, var olduğu toplumların sahip oldukları dini inanç sistemleri, siyasi ve sosyal özellikleri, ortaya konduğu dönemin felsefi yapılanmalarının, toplumsal kimlik özelliklerinin, örf adet ve geleneklerinin yansımalarıdır!

Bir milletin milli hafızasını canlı tutmak adına oluşturulan her eserin, o milletin kültürel kimliğinin bütün yapıtaşlarını içermesi önemlidir. Ortak bir tarihin yapıtı olmayan, milli şuuru, milli hayatı, milli irade ve milli vicdanı içinde barındırmayan hiçbir eser, o milletin ortak değer yan-

sıması olamaz. Milli bütünleşmeyi sağlayacak olan eserlerin ilk ve en önemli özelliği, tarihin en eski çağlarından, içinde bulunulan çağa değin memleket realizminin izlerini üzerinde taşımasıdır. Geçmişten gelen ve bizimle bağdaştıramadığımız, Türk düşüncesinden doğmamış hiçbir eser bizim değildir!

Her şehrin bir simgesi vardır. Baktıkça hatırlamak, hatırladıkça tecrübe edebilmek için!

Berlin Duvarı, Paris’in Eyfel Kulesi, Pisa’nın, Pisa Kulesi, Kopenhag’daki küçük denizkızı heykeli, Çin’in Çin Seddi, Agra’daki Taç Mahal, İstanbul’da Kızkulesi, Ankara’da

Anıtkabir, gibi.

Her kes yaşadığı şehri anlatsın denilse, bir görsel ya da tek bir cümle ile Samsun'da yaşayan biri neyi gösterecek o halde? Bu şehirle bütünleşmiş, Samsun dendiğinde birbirinden ayrılmaz ikili gibi anılan bir anıt eser ve onu tanımlayacak tek bir cümle arıyorum...

Tartışmasız cümlesi;

"1919: Milli mücadelemizin ilk adımının atıldığı, bir büyük tarihi başlatan şehir."

Simgesi de; Samsun Halkı tarafından Avusturyalı heykeltıraş H.Kriphel'e yaptırılan, 29 Ekim 1931 tarihinde Atatürk Parkındaki yerine yerleştirilen, Onur Anıtıdır!

Samsun şehir tarihinin ilk özeti budur!

Amazon Kadın heykeli ve Amazon Köyü bu özeti neresindedir, şehir ile aralarında nasıl bir anlam rejimi kurulmuştur şimdi de ona bakalım.

İlk etapta sormamız gereken sorular var, çünkü hem milli değerlerimiz hem de insani değerlerimizi yansıtmaması noktasında aramızda radikal farklılıklar var!

Samsun'u ziyaret eden bir yabancı bu heykeli ve köyünü gördüğünde ne hisseder?

Bir kadın heykeli tüm şehre hâkim bir noktadan bir elinde mızrağı, diğer elinde kalkanı ile ne söylüyor

bu şehir halkına?

Türk kadınının hangi milli, ahlaki ve sosyal konumunu temsil ediyor bu heykeldeki kadın?

Hikâyesi, hikâyemize uyuyor mu? Bakınca yüzüne neyi çağrıştırıyor zamanlar ötesinden?

Dünya mitolojik tarihinde barbarlıkları ile bir yer edinmiş, Amazon Kadınlarının şehrimiz ve Türk milli değerlerimiz açısından önemi ne?

Kimdir bu kadınlar öncelikle onları tanıyalım.

Yunan mitoloji yazarı Herodot anlatır, antik dünyanın bu vahşi kadınlarını. Sarmatya'nın Scythia bölgesinde yaşamış, savaş tanrısı Ares ile Irmak perisi Harmonia'nın kızları olduğunu söyler Herodot. Olympos Tanrıları kadar güzel, babaları olarak gösterilen Yunan Savaş Tanrısı Ares gibi savaşçı ruhlu vahşi kadınlardır. Yunan tarihçi Aiskhylos, Amazon Kadınları için: " Savaşçı kadınlar erkek düşmanlarıdır" der. Erkek ege-men ve Yunan Tanrılarına düşman oldukları anlatılsa da mitoslarda, babalarının Yunan savaş tanrısı Ares gösterilmesi, anlatıların en büyük çelişkilerinden biridir.

Savaşta daha hızlı ok atabilmek için tek göğüslerini kestikleri, ya da sıcak taş bağlayarak büyümesinin engellendiği anlatılır. Bir çelişkili de Amazon adının "Memersiz" anlamında kullanılan Amazoi kelimesinden

Yunan mitoloji yazarı Herodot anlatır, antik dünyanın bu vahşi kadınlarını. Sarmatya'nın Scythia bölgesinde yaşamış, savaş tanrısı Ares ile Irmak perisi Harmonia'nın kızları olduğunu söyler Herodot. Olympos Tanrıları kadar güzel, babaları olarak gösterilen Yunan Savaş Tanrısı Ares gibi savaşçı ruhlu vahşi kadınlardır. Yunan tarihçi Aiskhylos, Amazon Kadınları için: " Savaşçı kadınlar erkek düşmanlarıdır" der.

geldiği yönünde olsa da o çağa ait tüm kabartma ve duvar resimlerinde, Amazon Kadınlarının göğüslerinin kesik olmadığıdır. (Ayin için göğüslerini kesenler hariç!)

Truva Savaşlarında at sırtında ok atan, mızrak sallayan, ellerindeki çift ağızlı baltaları Lalrys ile acımasızca kafaları vücutlardan ayıran, ana tanrıça Kybele ve Artemis'in hizmetkârları "Ayin Kızları" diye de adlandırılan anaerkil kadın kavmidir.

Ay'ın, o dönemlerde -mis,-mıs şeklinde adlandırılması ve aynı dönemde Samsun'un isminin Amis olmasından kaynaklı Amazonlarla Samsun şehri ilişkilendirilmiştir. Daha sonraları Yunan etkisi ile Amis-os şeklinde değişime uğramış olabileceği söylenceler arasındadır.

Onlarca efsanevi hikâyeye konu edilirler. Thermodon savaşından sonra esir alınıp bindirildikleri gemide isyan çıkartmaları sonucu Karadeniz kıyılarına geldikleri burada Themiskyra adlı kenti kurdukları rivayetler arasındadır.

Tarihte yaşayıp yaşamadıkları bile tam ispatlanamayan Amazonları, Karadeniz kıyılarına ulaştırdığımıza göre şimdi iyice yakından bakalım bu kadınlara. İskit dilinde Amazon kelimesinin "Oiorpata" "Erkek Öldüren" anlamına geldiğinden yola çıkarak Homeros' da onların Sarmatlar ve İskitlerin ataları olduğunu söyler. Hitit kabartma resimlerinde ellerin-

de Türklere has olduğu bilinen çift ağızlı baltalarla resmedilmelerinden yola çıkılarak bu kadınların aslında Hititlerin dişi rahipleri olduğunu da anlatır mitolojik şiirlerinde.

İskitlerden kaynaklı bu bilgiler neticesinde, Türklerle bir şekilde aralarında bağ kurulan, antik dünyanın Türk'e mitolojik mirası olarak gösterilmeye çalışılan bu barbar kadınları, dişi rahibeler tanımıyla inanç tarihimizin neresine koyacağız şimdi?

Efsunlu dünyaları anlatmak için efsunlu cümleler kurmalıyım bundan sonra. Başkaca bu mitosu layıkıyla anlatabilmem kabil olmayacak.

Karşımda duran Amazon kadını heykeline bakıyorum!

"Çağlar içinde kadın baharı" yaşamaya çabalamış, baharın o dingin havası başlarına vurmuş gibi duruyor. Yüzündeki korkunç ifade, mitlerle örülü bir hikâye kahramanının duygusal şiddet göstergesi. Rahatsız edici bir duruşu var. Her an canlanıverecekmiş de elindeki mızrağı üzerinize savuruvorecekmiş gibi. Korkutup, titreten tüm yıkıcı ruhların çirkin aksı, yüzündeki delici ifade. Asi, acımasız bir karakter. Vahşi saldırganlıkların en uç noktası kabul edilebilecek cinsten yaptıkları eylemler. Savaşlarda erkek kardeşlerinin vücutlarını parçalara bölüp, savaş meydanına dağıtacak kadar vahşiler.

Aile kavramını hiçe sayıp, kadının mutlak egemenliği için; Gargareanları yılda bir kez ziyaret edebilmek adına en az üç erkeği öldüren, erkekleri sadece kadın neslinin devamını sağlamak amaçlı, üremek için kullanan, doğan çocuk erkek ise ya geri gönderen ya da vücudunu sakat bırakarak köleleştiren acımasız bir kavmin kadınlarını, salt çok iyi ata binmeleri, üzeniği ve çift ağızlı baltaları kullanmaları, çok iyi savaşmış olmaları onları kadın atalarımız olarak kabul etmemizi sağlayacak, kadın neslini yüceltecek, övünülecek nedenler olabilir mi?

Heykellerin şehirlerde var ediliş amaçlarını yorumlarken, bu eserlerin o milletin geçmişiyle ilişkilendirilmesi noktasında, bakan göze belli çağrışımlar yapması gerekir demistik! Örneğin Agra'daki Taç Mahal'in hem görüntüsünü hem hikâyesini seversiniz, seyrederken. Ya da Kopenhag'daki küçük deniz-kızı heykelinin hikâyesi masumane bir hikâyedir. Bunların yanı sıra, Çin Seddinin harcında insan kemikleri kullanıldığı söylentisi kadar ürkünç çağrışımları olan eserlerde elbet vardır.

O zaman çağrışım önemli!

Amazon Efsanesi denildiğinde: Bu efsanenin savaş sahneleri canlanıyor gözümde. Thersites'in savaş sonrası ölen Amazon Kadınının gözlerini kılıcıyla oyup, kadını savaş arabasının arkasına bağlayıp sürükleyişini, daha sonra cesedine tecavüz edip, nehre atışını hatırlatıyor bana. Amazonların savunduğu, onurlu ölüm çığlıkları bu olmasa gerek!

Savaş, kan dökme, öldürme, erkek düşmanlığını körükleyen görüntülerle, erkeği aşağılayan, onur kırıcı köle-

liği görselleştirmiş olan Amazon kadın heykeli ve Amazon köyü bana ne diyor şimdi?

Amazon kadınları gibi mi düşünmeli ve düşündüklerimi eyleme geçirmeliyim? Onlar başarmış ben de başarabilirim diyerek, öldürülen insan inlemeleri arasında, kanın sıcaklığını hissede hissede, elimde baltam, mızrağım, kalkanım, şeytan gibi dövüşüp, rüzgâr gibi dörtümla sahil boyunca at koşturup, saldırgan, histerik özgürlük çılgınlıklarını atmalıyım?

Cinsiyet ayrımcılığının en uç noktalarında, insan olmanın gururunu paylaşmak yerine savaş baltalarıyla birbirine saldırmak için fırsat kollayanlar elbet sözlerin derininde yatan asıl buzdağını görmeyecektir. Feminist hareketin beyin yakan düşüncelerini savunanlar ve bu heykeli feminist hareketin en güçlü simgesi olarak görenleri anlamak mümkün değil. Onlar ki Antik Roma çağında kolezyumlarda insanlar birbirini öldürürken sevinç çılgınlıkları atan Romalılar gibi davranıyorlar. Poleotik çağda değiliz ve bizon avlamıyoruz günümüzde!

Mana suretten evvelse de suretteki görüntüler etkilemez mi gören gözleri?

Bu görüntüleri seyreden çocuklar

üzerinde ki etkisi hiç düşünülüyor mü peki?

Öfkenin girdabından, şiddetin sertliğinden, sessiz sözlerin kötülüğünden onları nasıl koruyacağız? Boynundan ve ayaklarından zincirlenmiş bir hayvan gibi kafese konularak sergilenen erkeğin bu halini çocuklarımıza kim, hangi masal sözcükleri ile anlatabilecek?

Dört kapılı şehrin, denize açılan kapısını tutmuş cehennem bakışlı, hasta ruhlu kadını, Türk Kadınıyla özdeşleştirmeye çalışanlar hangi örtüşen özellikleriyle bunu yapıyor?

İslamiyet öncesi Türk toplumlarından, İslamiyet sonrası, Oğuzlardan, Karahanlılara, Selçuklulardan, Osmanlıya oradan Türkiye Cumhuriyeti tarihine kadar geçen sürecin hiç bir evresinde; Türk kadını, sevgiyle yoğrulmuş, fedakâr, merhametli, onurlu insan duruşundan ödün vermemiştir. Yaratılış Destanında Tanrıya, insanları ve dünyayı yaratması için ilham veren kadın "Ak Ana" olarak geçer. Oğuz Destanında, Ak kağan ışıktan bir kadın olarak tasvir edilir. Ak kağan, Oğuz soyuna altı oğlan doğurur. Türk neslinin çoğalmasını sağlar.

Hayattır kadın biz de ölümler değil, yaşatmakla özdeşleşen.

Kadın, Türk destanlarında nurdan beyaz bir ışık olarak tasvir edilmiş ya bu meleklerin tasviridir aynı zamanda. Bu yönüyle namusun, faziletin, iyiliğin, vicdanın, temizliğin simgesidir.

Ayzıt Hatun en güzel örnektir, ister ilk çağ ister tarihin her hangi bir zaman aralığında yaşamış olsun, Türk kadını; aile birlikteliğine her zaman inanmıştır.

Savaşlara katılan Türk kadınlarımız elbet vardı. Alper Tunga'nın eşi Tomris Hatun ordunun başına geçip savaşmıştır. Burla Hatun, erini ve oğlunu düşmandan kurtarmak için; Gölgece kaba ağacını kesmeye kalkana, çalar kılıcını!

Dede Korkut hikâyelerindeki Alp Kızları, Bamsı Beyrek hikâyesindeki Banu Çiçek, Umay Kadın, Kubey Hatun, Akkız, Terken Hatun, Begim Hatunlar... Ve elbet Türk kurtuluş Savaşında cephe bu milletin askerleri ile omuz omuza çarpışmış, cephe gerisinde sırtında mermi taşımış, Kara Fatmalar, Nene Hatunlar, Adile Onbaşılar, Gördesli Makbule bacılar, Halime Çavuşlardır... Bizim Ana Kadınlarımız! Bu şehre bir kadın heykeli dikilecekse eğer bu "Kalpağı Gül Oyalı" kadınlarımızın heykeli olmalıydı!

Dede Korkut'ta adı geçen, "bayağı

solduran soy kadınları" ile Amazonlarını eşleştirenler elbet olacaktır, Türk soyunda bunlar da vardı diye. Ne diyelim; Onlarda Amazon Tapınağının sütunları arasına gelip sunakta kurban adasınlar atalarına. Tıpkı Artemis Tapınağında eşleşecek erkek arayan, bunun için ayinler yapan, göğüslerini adak niyetine kesip tapınağın duvarlarını süsleyen ataları, Amazon Kadınları gibi! Bakın bir gerçek daha nasılda kendiliğinden çıkıverdi ortaya! Hani bu kadınlar daha iyi ok atabilmek için kesiyorlardı göğüslerini. Görünen hiçbir şeyin görüldüğü gibi olmadığı anlayacağız yanılana yanıla! Ortada bize mal edilmeye çalışılan bir mitos efsanesi ve üç asırlık Tapınak sırları var o heykelin üzeri sırlanmış bedeninde ve Amazon Köyünün sütunları arasında!

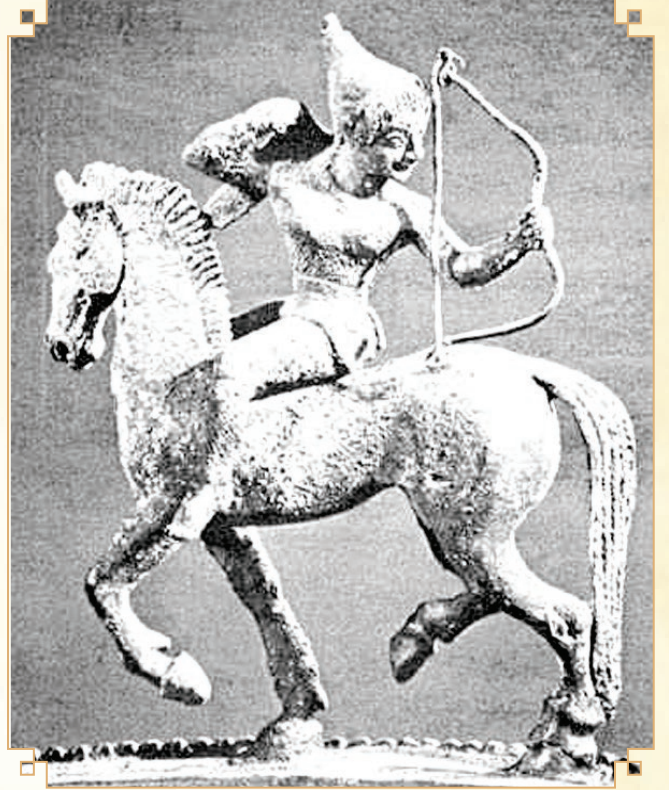
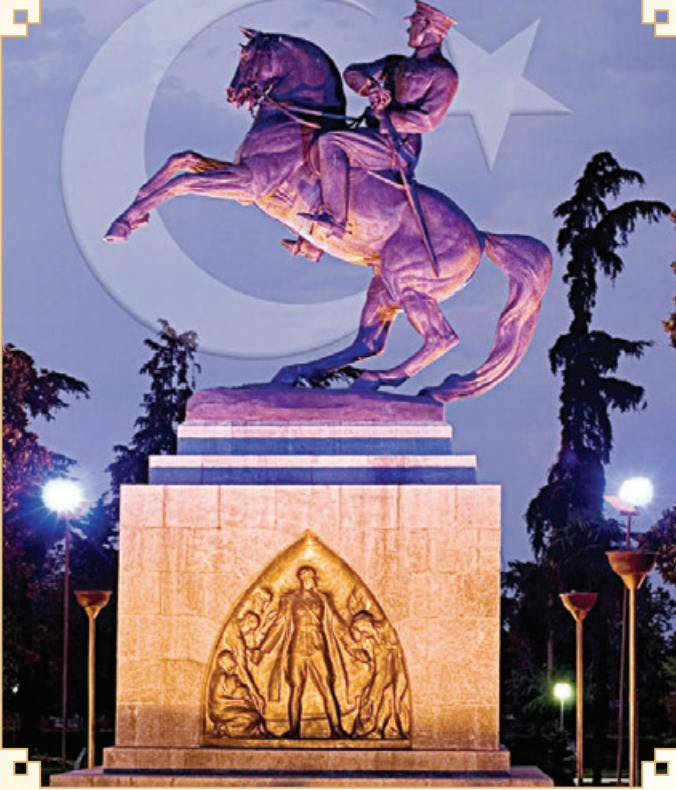
Alegori anlatım diye bir anlatım türü vardır edebiyatta! Bir hikâye anlatılır, fakat bu gerçek hikâye değildir. Gerçek hikâye; ilk hikâyenin arkasına gizlenendir! Dolaylı ve kapalı bir anlatımdır. Soyut bir kavramı anlatabilmek için somut bir nesne kullanılır, o nesnenin üzerine işlenir semboller ve işaretlerle asıl hikâye! Semboller düşündürmez, direk bilinçaltına etki yapar!

Sahilden heykelin bulunduğu yere bakıyorum. Ağzı açık iki aslanın içinde dolaşan insanlar da bana bakıyor. "Güneş" gibi parlayan rengi gözlerimi kamaştırıyor. Yahuda'nın sıptından olan aslan Davud'un kökü, kitabı ve onun yedi mühürlerini açmaya galip geldi" (Yeni Ahit Vahiy: 5) sözünden sonra, "Gizli hakikat aslanın ağzındadır" sözü geliyor aklıma. Aslanın

ağzında olmak; bir şeyin çok iyi korunduğunu, iyi korunması gereken şeyin çok değerli olduğunu anlatmak için mi söylenmiş bir sözdür, üzerinde düşünmek gerek!

Aynı kare içinde ki "Beş Köşeli Yıldız" şekli verilmiş havuz oldukça düşündürücü. Arkadaki ay yanıltıyor bakmanı. Ve ne hikmetse bir kilit konmuş gerisine. Toprağa kilit koymak kimin aklına gelir masum bir heykelin gerisinde "Anahtar kilit" bilmecesi de muamma değil mi sizce de?

Ay ve yıldız aynı kare içinde olunca doğaldır bayrağımız geliyor aklı ilk. Milli duyguları istismar ve tahriptir bu yönüyle! Her ne sebeple olursa olsun bayrağımız ayak basılan zemine serilemez! Vatan, millet, bayrak ve inancımız kırmızı çizgimizdir, bizim milletçe! Değerlerimiz bir mit kavmi yüceltilecek diye değersizleş-

tirilemez kati surette...

Yörüngesi boyunca Pentagram çiziyor havuzun kenarları. Venüs'ün gücü düşünülerek çizilmiş olmalı şekli! "Sekiz adımlık" karanlığın içinde, ışık gemisi yüzdürenler mi var şehrimizde?

Gözüm kadının elindeki, kuyruklarını açmış, çift kartal başını andıran, "G" şeklindeki kalkana takılıyor. G simgesi, "Yenileşen İnsanı" temsil ediyor bilinen düşünce sisteminde. Aynı simgeler, Amazon Köyünde ki çadırların kenarına da konmuş şeritler şeklinde! Heykelin üzerinde ki kıyafeti inceliyorum. Kadının göğüslerinin üzerinde uzanıp yatmış gibi duran yılanlara, göğüs boşluğundaki "ters üçgene" hayret edi-

yorum. Ne çok "A" harfi sığdırılmış içine çizgi çizgi desen niyetine... Yahudi Kabalası ve Tevrat'tan sözlerle birleşiyor, ayak bileklerinde "dügümlenmiş ipler"! Siz kabartma resimdeki keçiyi incelerken, kadının gözleri şeytani bir bakışla bakıyor size. Kocasız dul kadınlar olarak tarihe geçmiş bir kavim ve "Dul Kadının Çocukları" oluşumu ister istemez çağrışım yapıyor beyninizde!

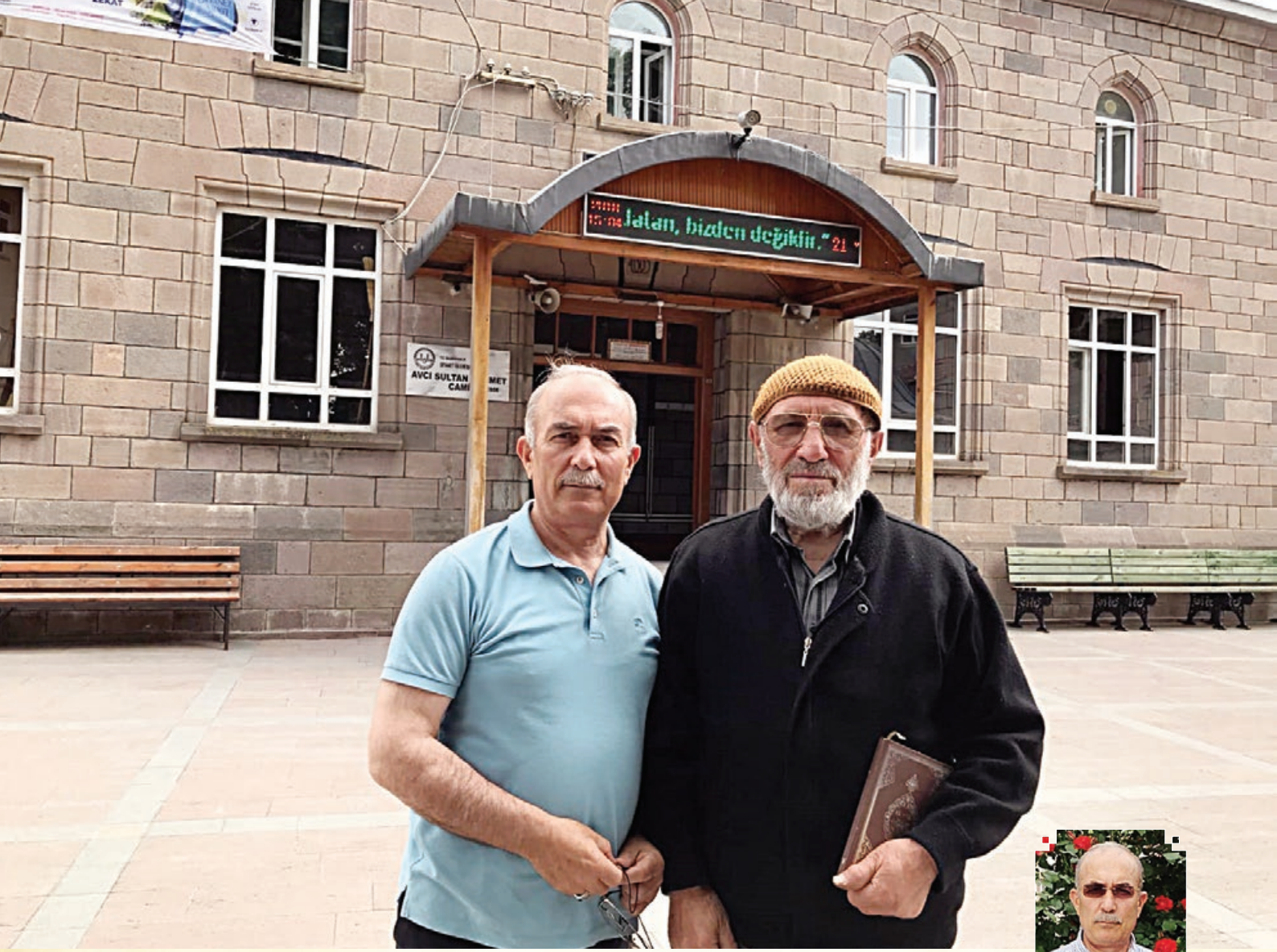
Mitolojik bir masal var ortada. "Kadın, bütün kötülüklerin anasıdır" diyen ve bu sözülle de hikâyesi çelişen, Yunan mitolojisine ait bir efsanenin kadınları, bırakalım tarihin o karanlık sayfalarında ait oldukları yerde kalsınlar. Travmatik öyküleri ve görüntüleriyle başkaldıran, itaatsiz, ellerinden kan, kalplerinden

kötülük akan sapkın, "sadist ruhlu" katil dişilerin heykelini dikmek zaten başlı başına tuhaf bir olay iken, kaç gözde farklı bakış ve kaç beyinde farklı algı yaptığı da düşünülmelidir. Efsanenin içeriğinin, Türk toplumuyla doku uyumu tekrar gözden geçirilmelidir!

Garip değil mi sizce de tüm bu metaforlar bir heykelin üzerinde?

Görenler, gösterilince görenler ve uğraşsanız da asla göremeyecek olanlar;

Ben bilmiyordum deyip, "Unutma evine" de çekilebilirsiniz, "Ben hatırlıyorum" deyip gereğini de yapabilirsiniz.

Samsun'un Manevi Mimarlarından **İSKENDER HOCA**

İzzet ACAREL

İnsan doğup büyüdüğü toprakları terk eder mi asla! Maalesef bu gerçek, tarih boyunca hep yaşanmış. Doğal nedenler (deprem, sel, kuraklık), Sosyal nedenler (eğitim, sağlık, dinlenme, dini inançlar), Siyasal nedenler, (savaşlar, etnik baskılar), Ekonomik nedenler (iş ve ulaşım imkanları, doğal kaynaklar)...

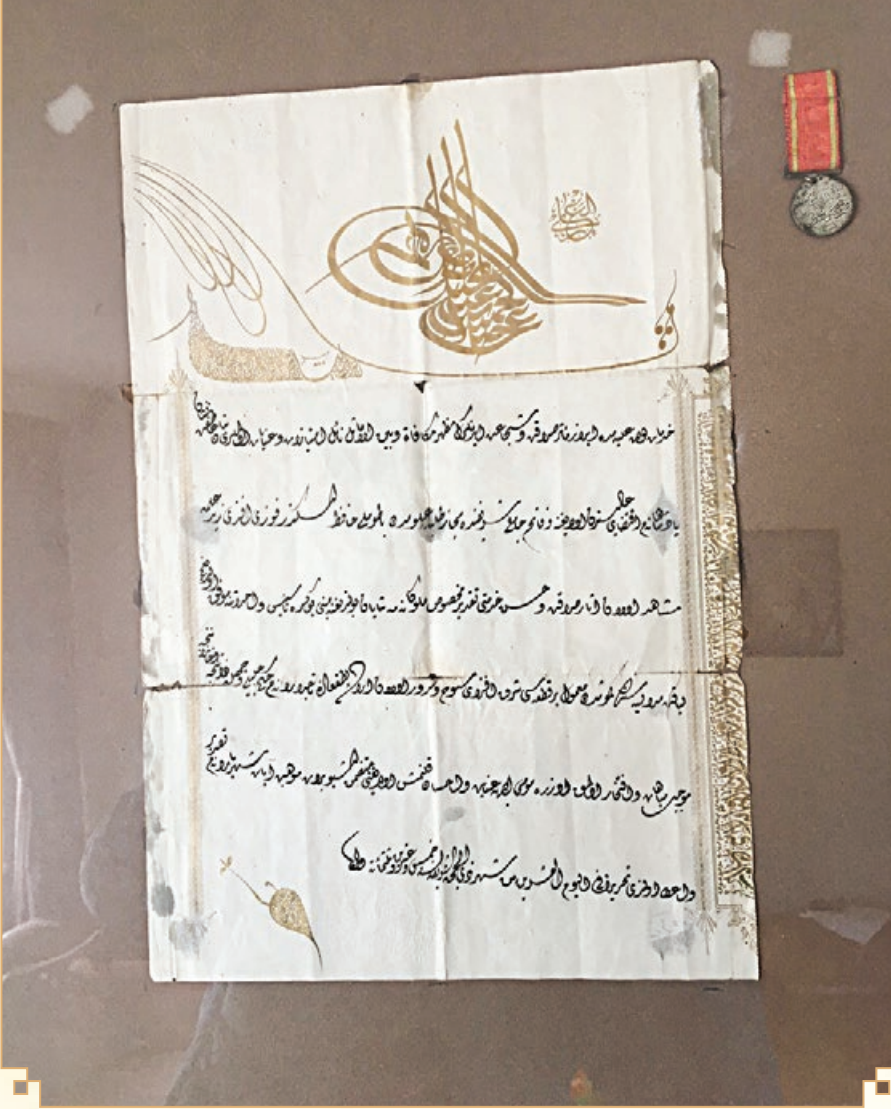
İnsan doğup büyüdüğü toprakları terk eder mi asla! Maalesef bu gerçek, tarih boyunca hep yaşanmış. Doğal nedenler (deprem, sel, kuraklık), Sosyal nedenler (eğitim, sağlık, dinlenme, dini inançlar), Siyasal nedenler, (savaşlar, etnik baskılar), Ekonomik nedenler (iş ve ulaşım imkanları, doğal kaynaklar)...Her nedenle olursa olsun "göç" insanlara yeni fırsatlar da sunmuş. Bu yüzden meseleye pozitif bakmak istiyorum. Her zaman ki gibi Ladik' le başlayalım...

Süleyman GÖKMEN amca heyecanla söze başlıyor. "Yıl 1935 babam (Mustafa GÖKMEN) Zile'ye yumurta götürüyor. Dönüşte Akyazı köyü yakınlarından geçerken ilçemize yeni atanan müf-

tünün tayin emrinin Ladik' e ulaştırılması babamdan isteniyor, babam da severek bu görevi kabul ediyor. Bu sebeptendir ki müftü efendi ile ailecek yakınlığımız başlıyor. "O müftü! Akyazı köyünde fahri imamlık yapan İskender Fevzi SEVÜK (Tsvadze) nam-ı diğer İskender Efendidir ki Sırasıyla Ladik'e (19 yıl), Çarşamba'ya (3 yıl), Samsun'a (10 Yıl)" Manevi Mimarlık" yapmış çok değerli büyüğümüzdür. Süleyman Amca devam ediyor "İskender Efendi Hasan Ağanın (Ahmet Boyar' ın babası) evine kiracı olarak yerleşiyor. Kısa bir süre sonra Babam Mustafa GÖKMEN' in ağabeyi amcam Abdurrahman GÖKMEN vefat ediyor. İskender Efendi Ladik'te ilk cenaze namazını (amcamın) kıldırıyor.

Hasan Ağanın (Ahmet Boyar'ın babası) evine kiracı olarak yerleşiyor. Kısa bir süre sonra Babam Mustafa GÖKMEN'in ağabeyi amcam Abdurrahman GÖKMEN vefat ediyor. İskender Efendi Ladik'te ilk cenaze namazını (amcamın) kıldırıyor. Müftümüz deha idi. Her davranışı bize örnek oluyordu. Namaz için camiye her zaman en az 10 dakika erken gelir, namaz çıkışında Mustafa SERT'in çay ocağına uğrardı.

Yüce Devletimde cesaret ve sadakat gösterenlerin mükafatlandırılması ve emsalleri arasında mükafata ve ayrıcalık kazanmaya nail olanları ödüllendirmek padişah olmağımın gereği olduğundan, Fatih cami i şerifinde (vazife yapmaya) izin verilmiş olan, ilim talebelerinden Batumlu Hafız İskender Fevzi Efendinin, Allah ilmini artırsın, güzel hizmetleri ve sadakati tarafımızdan görüldüğüne binaen, padişahlığımıza layık bir takdire şayan görülmüştür. Bundan dolayı tarafımızdan gümüş madalya ile, hem kendisi hem de hanedanı iftihar edeceği şekilde, ismi geçen zata ihsan ve inayet kılınmıştır. Bu berat ı hümayun bu maksada binaen yazılmıştır.

Yazıldığı tarih: Zilhicce i şerifin yirminci günü, 1325

Çevirmen Zahit Köseoğlu

Müftümüz deha idi. Her davranışı bize örnek oluyordu. Namaz için camiye her zaman en az 10 dakika erken gelir, namaz çıkışında Mustafa SERT'in çay ocağına uğrardı. Bir düşküne ya da hayır hasenat için para camide toplanırdı. Hitabeti çok güçlü olan müftümüz yardımlaşma ilanından sonra Mustafâ Efendi (Mustafa SERT) diye seslenirdi. Parayı Mustafa SERT toplardı. İlk parayı da her zaman müftü efendi verirdi. Cebinden çıkardığı kesesini hiç unutamam."

"İskender Efendi'nin Büyük oğlu Ahmet; Ahmet BOYAR'ın ablası Ayşe ile evlendi. Küçük oğlan Mahmut'ta Kara Hasan'ın Hüseyin'in (Hüseyin SAMANCI) kızı Kadriye ile evlendi. Makbule isimli kızı da Samsun' da Hüseyin ALTUNLA evlendi. Ülkemize hicret eden müftümüz artık yeni bir hayat kurarak bizden biri olmuştu."

47 yaşında ülkemize giriş yapan değerli hocamızın Acaristan'daki hayatını da araştıralım istedik.

Bu konuda bana; özellikle yurt dışından belge desteği sağlayan saygı değer ağabeyim,dostum Hayrettin ŞEN beyefendiye şükranlarımı sunuyorum. Belge bilgileriyle destek veren değerli büyüğümüz Süleyman GÖKMEN'e ve İskender Efendi'nin torunu Ayla Hanıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Doğum Tarihi : 1884

Vefat Tarihi : 1967 (83 yaşında)

Defnedildiği Yer : Samsun Asri mezarlığı

Görevi,mesleği : Kadı ,Müftü

İskender Fevzi SEVÜK (Tsvivadze) 1884 yılında Çürüksu (Kobuleti) kasabasındaki Dagva köyünde dünyaya geldi. Babası Esed Tsvivadze Annesi ise Hacer Japaridzedir. Çürüksu'da gürcü okulu olmamasından dolayı ilk okul eğitimini ailesinin desteğiyle özel öğretmen yardımıyla tamamladı. Babasını erken yaşta kaybeden İskender Fevzi SEVÜK'ün (Tsvivadze) yetiştirilmesini annesi Hacer Japaridze üstlendi. Daha sonra akrabaların destekleriyle eğitimi devam etmesi için İstanbul Fatih medresesine gönderildi. Öğrencilik yıllarında İskender Tsvivadze Memed, Hasan, Aslan, Abidin, Süleyman, Zia ABAŞİDLERLE ve Loman Efendi KARTSİVADZE ile tanışma imkanı buldu. İstanbuldaki Feriköy mahallesindeki Gürcü katolik kilisesine sık sık ziyaret ederek ve buradaki Kütüphanesinde Gürcü kültür tarihiyle tanıştı.

Fatih medresesini tamamladıktan sonra İskender Fevzi Sevük (Tsvivadze) müderris, ilahiyat profesörü unvanını aldı ve eğitimini daha da derinleşmesi için Mısır'a gitti. Orada Kahire'deki El-Ezher Üniversitesinde Hukuk Fakültesinden mezun olup anavatanına döndü. Eğitimi tamamlamış İskender

Fevzi SEVÜK (Tsvivadze) memleketine döndükten sonra Çürüksu (Kobuleti) kasabasında müftülük ve kadılık görevine atandı. Daha sonra ise Batum'da kurulmuş Müftülük meclis başkanlığı görevine atandı. Sonraki yıllarda Tiflis'te yeni kurulmuş Doğu Dilleri Fakültesi açılınca İskender Tsvivadze'yi Türkçe ve Arapça öğretmeni olarak davet ettiler. Orada bir süre Üniversite öğrencilerine Arap ve Türk dili (Rusça bilgisi de vardı) öğretmeye devam

etti. Bu surede zamanın büyük bilim adamlarıyla; Akaki Şanidze, Giorgi Akhvlediani, İvane Djavakhişvili ve Arnold Çikobavayla yakın dostlukları oluştu.

İskender Fevzi SEVÜK (Tsvivadze) son derece eğitilmiş Özgün bir şahsiyetti. Kendisi Memed Abaşıdze ile birlikte Gürcistan ve Acaristan'ın (Adjara) bağımsızlığı için mücadele veriyordu. Mitinglere gelen insanlara bağımsızlığın önemini ve müslüman gürcülerin

Oturanlar (soldan sağa): Yusuf KAHVECİOĞLU, Abdurrahman ACAR, İskender Fevzi SEVÜK, Mehmet YÜCE (Koca Oğuz HAFIZ), Mehmet Ali KARAMAN (Hafız), Hüsnü KAHVECİOĞLU(Çolak Hüsnü),
Ayaktakiler (soldan sağa): Mahmut KAHVECİOĞLU, Hakkı KARAMAN (Çapanın Hakkı), Mehmet BEYHAN, Niyazi KAHVECİOĞLU, Hamdi ÖZGEN, Ahmet ÖZBALCI, Yunus SAYIN (Yunus Hafız), Hüseyin SAMANCI, Osman ÖZGEN, Osman GÜMÜŞ (Şampiyon Osman), Ali MUTLU, Mustafa KARAMAN (Çapanın Mustafa), Arif ATİK (Koca Arif).

birliğinin ehemmiyeti üzerine konuşmalar yaptı. Acaristan'da Gürcü okulların açılması için her zaman elinden gelen mücadeleyi sürdürdü.

1917 yılında 19 kasım tarihinde Tiflis'te Gürcistan Birinci Milli Kongresi açıldı. Kongrenin faaliyet kapsamında Acaristan'dan (Adjara) gönderilen Mehmet Bey Abaşıdze ve dava arkadaşları aktif rol üstlendiler. Aralarında İskender Sevük'de (Tsivadze) vardı, kendisi bu kongrenin açılışında selamlaşma konuşması yaptı. ("Gürcistan gazetesi" 1917 yıl. 257. say). Kongre sonucunda Memed Bey Abaşıdze, Cemal-Bey khimşıaşvili, Receb Nijaradze ile İskender Tsivadze Acaristan'dan (Adjara) Milli Meclise üye olarak seçildiler.

Gürcistan Bağımsız Demokratik Cumhuriyeti kurulunca, Mehmet, Haydar, Hasan Abaşıdzeler ile İskender SEVÜK (Tsivadze) ve dava arkadaşların temel gayesi Acaristan'ın anavatanına geri dönmesiydi. Gürcistan'da Sovyet Hükümeti kurulduktan sonra Müftülük kurumu ve makamı kaldırıldı. İskender

SEVÜK'e din adamı olduğundan kolay zulmettiler ve hem müftülük hem kadılık görevinden aldılar. Bundan sonra da bir süre Batum camiinde sadece fahri hocalık yapabildi.

1930 yılında Çürüksu (Kobuleti) Parti Merkez Komite Başkanlık üyesi İskender SEVÜK'ün yakın arkadaşı Tengiz JGENTİ tatil yapmaktaydı. Onunla konuştuktan sonra İskender SEVÜK'ün ve ailesinin Acaristan'ı terk etmesi gerektiği kararlaştırıldı. Muhtemelen ciddi bir istihbarat alınmıştı. 1931 yılında büyük sıkıntılarla ailesi ve 17 arkadaşıyla birlikte Türkiye'ye sığındı. Sırasıyla Posof, Artvin, Ordu ve Amasya'da fahri imamlık yaptı. Türkiye'ye gelişinin ilk 3 yılında çok sıkıntılar çekmiştir. Amasya'ya gelmeden önce Salıpazarı Kuşucuvaz (Sarı Hasan) köyünde 3 ay kalmıştır. Amasya'da Mehmet Bey Abaşıdze'nin kardeşi Amasya Şehri Kadılar Meclis Başkanı (baro) olan Hasan Bey Abaşıdze'nin yakın alakasıyla Amasya Akyazı köyüne yerleşir.

İskender SEVÜK (Tsivadze) ve ailesi

mühacirlikten doğdukları topraklara bir daha dönemediler. İskender'in eşi Nargül SEVÜK (Narguli Çkonja), Oğulları Muhammed, zamanında Hulo (Khulo) kasabasında Çiftçiler Gençlik Lisesi Başkanı idi. Ancak mühacirlikte nişanlısını (Guliko Kaikatsişvili) düşünce düşünce vefat etti. İkinci oğlu Ahmet 1913 yılında Çürüksu'da doğdu. Çürüksu Birinci Lisesini ve Batum Pedagoji Enstitüsünü tamamladı. İskender SEVÜK'ün ikinci oğlu olan Ahmet Batuma geri gidebilmeyi doğduğu toprakları görebilmeyi başardı. İskender SEVÜK'ün bunlardan başka bir kızı (Makbule) birde oğulları (Mahmut) vardır ki çocuklarını Türkiye ve Acaristan sevgisiyle yetiştirdi. Ahmet Sevük (Tsivadze) Türkiye'de büyük otorite kazanmış ve gürcü diaspora geliştirmesi için çok çabalamıştı.

İskender SEVÜK (Tsivadze) 1967 Yılında Samsun'da vefat etti. Kabri Samsun Asri mezarlığındadır.

Osmanlı'nın Son Dönem Uleması İçinde Yer Alan Çarşambalı Alimler

Servet ZEYREK

Osmanlı'nın son döneminde Çarşamba'nın idarî sınırları şu anki Çarşamba ilçesinin tamamını, Ayvacık ilçesinin büyük bölümünü, Salıpazarı, Asarcık ve Tekkeköy ilçelerinin bazı köylerini kapsıyordu.

Osmanlı'nın son döneminde Çarşamba, Trabzon vilayetine bağlı Canik sancağının kazasıdır. Tüm Trabzon vilayeti düşünüldüğünde Çarşamba, (Osmanlı'nın son döneminde Çarşamba'nın idarî sınırları şu anki Çarşamba ilçesinin tamamını, Ayvacık ilçesinin büyük bölümünü, Salıpazarı, Asarcık ve Tekkeköy ilçelerinin bazı köylerini kapsıyordu.) vilayetin en önemli ilim merkezlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. 1904 yılı kayıtlarına göre Trabzon vilayetinin tamamında 60, Canik sancağında ise toplamda 23 medrese varken bunlardan 13 tanesinin Çarşamba'da

bulunmaktadır. Yine aynı yılın verilerine göre Trabzon vilayeti genelinde 12 kütüphane bulunmakta ve bu kütüphanelerden de 6 tanesi Canik sancağında, Canik sancağındakilerin de 4 tanesi Çarşamba kazasında bulunmaktadır.

Medrese sayısının fazlalığı ve kütüphane imkanlarının oluşu Çarşamba'yı civar kazalar arasında muhakkak ki öne çıkarıyordu. Böylesine bir ilim ortamının olması da Çarşamba'dan çeşitli alimlerin çıkmasına ortam hazırlamıştır. Şimdi bu alimlerden bazılarının hayatları hakkında bilgi vermeye çalışalım.

Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi

Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi, H. 1264 yılında (M. 1848) Çarşamba'nın Biçme köyünde doğmuştur. Köy hocası Mustafa Efendi'nin oğludur.

Köyünün sıbyan mektebinde Kur'an-ı Kerim Kıraati ve dinî ilimler tahsil ettikten sonra, Çarşamba Süleyman Paşa Medresesi'nde biraz Arapça sarf ve nahiv tahsili yapmış daha sonra Amasya'da tekrar Arapça nahiv ve dinî ilimler okuduktan sonra biraz da mantık dersi okumuştur. H. 1288'de İstanbul'a gelerek zamanın birkaç büyük üstadından yüksek

ilimler tahsil edip Huzur Dersleri Muhataplarından (Ramazanlarda sarayda padişah huzurunda takdir olunan derslere hazır bulunan ilmiye sınıfına kullanılan bir tabir) Kayserili Sabık Müsteşar Hacı Derviş Efendi'nin dersine devamla kendisinden icazet almıştır.

H. 1295'te yapılan Rüûs (Medrese tahsilini bitirip imtihanla başarılı olanlara verilen beraatin adı) imtihanında başarılı olmuş ve o yıl Beyazıt Camii Şerifi'nde öğretime başlayarak H. 1313 yılında ilk talebesine icazet vermiştir. Bundan sonra aralıksız eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmiştir.

Köyünün sıbyan mektebinde Kur'an-ı Kerim Kıraati ve dinî ilimler tahsil ettikten sonra, Çarşamba Süleyman Paşa Medresesi'nde biraz Arapça sarf ve nahiv tahsili yapmış daha sonra Amasya'da tekrar Arapça nahiv ve dinî ilimler okuduktan sonra biraz da mantık dersi okumuştur. H. 1288'de İstanbul'a gelerek zamanın birkaç büyük üstadından yüksek ilimler tahsil edip Huzur Dersleri Muhataplarından (Ramazanlarda sarayda padişah huzurunda takdir olunan derslere hazır bulunan ilmiye sınıfına kullanılan bir tabir) Kayserili Sabık Müsteşar Hacı Derviş Efendi'nin dersine devamla kendisinden icazet almıştır.

H. 1303 de yapılan tedris-i ilmi feraiz imtihanında başarılı olarak Beyazıt Camii Şerifinde belirli zamanlarda vazifesine devam etmiştir. H. 1305'te yapılan Fetvahaneye giriş imtihanında dördüncü dereceden kazanarak o yıl Fetvahaneye Tahtani Pusla (Fetvahaneye "Pusla Odası", "Fetva Odası" ve "İlamat Odası" olmak üzere üç birimden oluşmaktaydı. Pusla Odasındaki yetkililer sorulan fetvaları bir pusula ile fetva odasına soralardı) odasına devamla H. 1306'da ikinci sınıfa tayin olmuş yine aynı yıl birinci sınıfa terfi etmiş ve H. 1307'de Fetvahaneye Fevkanî Müsvedde odasına müdâvim sınıfa kaydolmuş daha sonra kendisine istima'i muhakemat hizmeti de verilmiştir. H. 1322 de mülazım sınıfına (subaylık) kaydolmuş H. 1326 da Fetvahaneden ayrılmış ve H. 1326'da M. 16 Ekim 1908'de 83 oyla Canik (Samsun) mebusu (milletvekili) olarak Meclis-i Mebusan'a girmiştir. İkinci ve dördüncü devrede de milletvekilliği görevini sürdürmüştür.

Huzur Derslerine H.1322 – 1326 da muhatab , H. 1327'den 1331 yılına kadar mukarir (Ramazan aylarında sarayda ders okutan alimlere verilen isim) olarak katılmış, muhatablığında dördüncü rütbeden Mecidî ve Osmanî nişanları ile taltif olunmuştur. İbtidai Hariç İstanbul Müderrisliği ile başladığı medrese hocalığını, medrese hocalığının en üst mertebelerinden biri olan Hâmise-i Süleymaniye mertebesine kadar terfien sür-

dürmüştür.

Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi'nin kabri Fatih Camii türbe kapısının yanındaki hazinenin en sonunda bulunmaktadır. Mezar taşı kitabesinde: "haza kabru ustaz'ilkül Çarşambavî el-Hac Ahmet Hamdi Efendi ruhiçün lillahil Fatiha, sene 1330, 29, Ramazan" yazılıdır.

Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi'nin icazet verdiği en meşhur öğrencilerinden biri İsmailağa Cemaatinin önderi Mahmut Ustaosmanoğlu'nun hocası Ahıskalı Ali Haydar Efendi'dir. Diğer öğrencileri arasında Prof. Dr. Şerif Mardin'in akrabalarından İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Ordinaryus Profesörlerinden Ebül'ula Mardin ve Osmanlı'nın son dönem hattat ve ressamlarından olan Mimarzade Mehmet Ali Bey bulunmaktadır. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Ordinaryus Profesörlerinden olan ve 1960 darbesiyle görevi-

ne son verilen akademisyenler içerisinde olan Kemalettin Birsen, Çarşambalı Ahmet Hamdi Efendi'nin oğludur.

Çarşamba ilçesi Şer'iyye Katibi Hacı Mahmut Efendi'nin oğlu olarak h.1289 (m.1872) yılında Çarşamba'da doğmuştur. Çarşamba ve Samsun'da bulunan çeşitli medreselerde tahsil görmüştür. 12 Haziran 1311'de Samsun Şer'iyye Mahkemesi 2. katipliğine tayin olunmuş, 21 Mayıs 1313'te de başkatip olmuştur. H. 1325 senesinden 1327'ye kadar Maraş Andırın'da ve 1328'den 1330'a kadar da İçel'e bağlı Ayaş Nahiyeleri niyabetinde bulunmuştur. 1 Mayıs 1328'den itibaren de Makrî (Fethiye) ilçesi niyabetine tayin olunmuştur. 28 Kanunisani 1329 (25 Ocak 1914) tarihinde Ünye kadılığına tayin olunmuştur.

Çarşambalı Mehmet Emin Efendi

Çarşamba Müftülüğü ve Niksar Niyabeti yapmış bulunan Çakırzade Mustafa Rüştü Efendi'nin oğludur. H. 1266 (Aralık 1849) yılında Çarşamba Orta Mahallede doğmuştur. İlk öğreniminden sonra Hazine Darzade Osman Paşa Medresesi'nde okumaya başlamıştır. İlk olarak Terme'de niyabete başlamış; Alaçam'da niyabette bulunduktan sonra Niksar Şer'iyye Mahkemesine tayin olunmuştur. Babasının vefatı üzerine Çarşamba'ya geri gelmiş ve H. 1292 (1874) yılında Çarşamba Şer'iyye Mahkemesi katipliğine tayin olmuştur. H. 1301'de Sivas

Vilayeti Merkez Şer'iyeye Mahkemesi katibi olmuştur. Niyabete kabulüyle beraber Teşrinievvel 1300 (1884) yılında Sivas Gürün Naibi olmuştur. Daha sonrasında ikişer yıl aralıklarla Milas (Hamidiye), Tenûs, İslahiye, Koçgiri, Hafik, Bafra, Çarşamba, Tirebolu, Ordu, Sarmaşıklı (Bünyan-hamid) ve Aziziye kazaları niyabetinde bulunmuştur. En son Ağustos 1328'de (1912) Alucra kadılığına tayin olmuş ve Eylül 1330'da (1914) emekliye ayrılmıştır.

Çarşambalı Mehmet Emin Efendi'ye İbtidaî Dahil Edirne müderrisliği ruûsu verilmiştir. Daha sonra, İzmir, Edirne Paye-i Mücerredi ve Mahreç Payesi (Paye-i Mücerredi ve Mahreç Payesi ilmî yönden kendini kanıtlamış ulemaya verilen payelerdendir) ile taltif edilmiş ve kendisine dördüncü rütbeden Osmanlı Nişanı verildi.

Çarşambalı Mustafa Hilmi Efendi

Mehmet Ağa'nın oğlu olarak Mart 1269'da (Mart 1853) Çarşamba'nın Alibeyli köyünde doğmuştur. İlk öğreniminden sonra Çarşamba'da bulunan Arnavut Ali Bey Medresesi'nde Çarşamba eski Müftülerinden Müderris (öğretmen) Ali Zihni Efendi'den ders okumuştur. 1288'de Amasya'ya gitmiş ve orada Müderris Şirvanîzade Hacı Mustafa Efendi'den ders okumuştur. Hocasından 1299 yılında icazetname aldıktan sonra burada Müderris Erzurumlu Ömer Efendi'den de Feraiz (Miras Hukuku) okuyarak icazet almıştır.

1300 (1884) yılında Çarşamba'da bulunan Osman Paşa Medresesine müderris olarak tayin olunmuş burada bir süre görev yaptıktan sonra henüz 33 yaşında iken Mart 1302 (1886) yılında Çarşamba Müftüsü olmuştur. Şahsına İbtida-i Hariç Edirne Müderrisliği, Hareket-i Altmışlı ve Musıla-i Süleymaniye terfileri verilmiştir.

28 Kanunisani 1321'de (1905) Çarşamba Müftüsü olarak görev yapmakta iken müftülük görevinden azledilmiştir.

Çarşambalı Osman Fevzi Efendi

Rum Mehmet Paşa ahfadından (torunlarından) Çarşambalı el-Hac Süleyman Sabri Efendi'nin oğlu olarak H. 1257 (1842) de Çarşamba'da doğmuştur. Çarşamba'da ilk öğrenimini gördükten sonra medresede Arapça ve dinî ilimler okumuş, feraiz (miras hukuk) okumuş ve iki icazetname almıştır. H. 1271 yılında İstanbul Bab Mahkemesi'ne girmiş ve Hz. 1289'da Boğazlıyan daha sonra Kastamonu'ya bağlı Ereğli, 1297'de Merzifon, 1300'de Goryan, 1304'de Tirebolu, 1306'da Marmara Ereğli, 1307'de Tırnova, 1309'da Buka, 1314'de Baalbek, 1317'de Umran, 1323'de Eceabat niyabetinde bulunmuş Haziran 1325'de (1909) görevden ayrılmıştır.

H. 1295'te taşra ruusuna erişmiş ve Muharrem 1309'da (1891) Musıla-i Süleymaniye müderrisliği derecesine terfi etmiştir.

Ebül'ula Mardin, "Huzur Dersleri" adlı kitabında Ramazan aylarında sarayda yapılan huzur derslerine katılan alimlerin isimlerini listeler halinde vermektedir. "Çarşambalı" ön adıyla burada kayıtlı birçok isim bu kitapta yer almakta ve Ebül'ula Mardin, ismi anılan bazı alimlerin hayatları hakkında da bilgi vermektedir. Fakat anılan kişilerin tamamının hayatları hakkında kitapta bilgi verilmediğinden "Çarşambalı" olarak nitelenen bu kişilerin İstanbul Fatih'te bulunan Çarşamba semtinden mi yoksa Samsun Çarşambadan mı oldukları tam anlaşılamamaktadır. Bu isimlerden bazıları şöyle: Çarşambalı Muhammed Efendi (Ayaklı Kütüphane diye meşhur), Çarşambalı Said Efendi, Çarşambalı Mustafa Efendi (H. 1247'de saray hocalığına tayin edilmiş, Yeniçeri ocağı kaldırılırken de sarayda hazır bulunanlardandır.), Çarşambalı Mehmed Efendi, Çarşambalı Mehmed Said Efendi, Çarşambalı Hacı Muhammed Said Efendi, Çarşambalı Veliyyüddin Efendi...

Not: Yazının hazırlanmasında Ord. Prof. Dr. Ebül'ula Mardin'in "Huzur Dersleri" (İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1951.) adlı eserinden ve Sadık Albayrak'ın "Son Devir Osmanlı Uleması 1-5" (Medrese Yayınevi, İstanbul, 1980.) adlı eserinden istifade edilmiştir.

SAMSUN'UN TARİHÇESİ

Tahsin ÇAYIROĞLU

*İstiklâl
mücadelesinin
başladığı şehir olan
Samsun, 1980'den
sonra uygun
iklimi ve coğrafi
koşullarından
dolayı gelişmiştir.*

1.GİRİŞ:

Türkiye'nin on altıncı büyük kenti olan Samsun; Güneşin Doğduğu Şehir, Ondokuzmayıs Şehri ya da Gençlik Şehri olarak da anılmaktadır.

İstiklâl mücadelesinin başladığı şehir olan Samsun, 1980'den sonra uygun iklimi ve coğrafi koşullarından dolayı gelişmiştir. Ancak bu gelişme sanayileşmenin aksine hizmet sektörü ve yerleşme bakımından olmuştur.

Türkiye'nin önemli ovalarının ve akarsularının üzerinde bulunan kent, aynı zamanda büyük bir tarım kentidir. Şehre adını veren Canik Dağları, Ordu'yu da içine alacak şekilde uzanan önemli sıra-

dağlardır. Öte yandan Samsun kültür ve dinlenme turizmi açısından da önemi artan bir kenttir.

2. KENTİN İSİM TERMİNOLOJİSİ:

Orta ölçekli bir koloni olan Simisso'nun batı ve doğusunda bulunan Sinope ve Trapezus'dan önemli bir farkı bulunmaktadır. Bu da sahilten iç kesimlere geçen yol üzerinde bulunmasıdır. Özellikle Yunan koloniliği döneminde önemi artan kentte Amazonlar, Yunan efsanelerine konu olmuştur.

2.1-Canik Adı: Türkler, Orta Karadeniz'e çıktıklarında bu bölgeyi Canik adıyla anmıştır. Canik

adının kökeniyle ilgili bir açıklık ortaya konulmamışsa da, bu adın İlkçağ'da Trabzon ile Batum arasında yaşayan Tzan/çan kavminden geldiği iddiası havada kalmıştır. Ki, bu ismin Romalılar döneminde hiç kullanılmadığı görülmektedir. Canik ismine Yunanca'da da rastlanılmamıştır. Bu ismin Türkler ile beraber kullanıldığı düşünüldüğünde, kırsal, ova ve deniz kıyısı anlamına geldiği bilinmektedir.

2.2- Samsun Adı ve Öncesi: Samsun'un antik isminin Amisos olduğu ve Samsun isminin de bundan türediği yönünde yaygın bir kanaat vardır. Ancak şehrin bilinen en eski isminin Enete'dir. Amisos adının ise Miletoslar tarafından verilip, şehrin ikinci adı olduğu bilinmektedir. Akabinde Yunan kolonicileri şehre Peiraia adını vermiştir. İtalyan kolonicileri ise Simisso adını kullanıp, 11. yüzyılda Türkler şehre girdiğinde bu isimle karşılaşmışlardır. Nitekim Samsun isminin kökeninin Simisso'ya dayandığı görülmektedir.

Nitekim Selçuklu ve Osmanlı döneminde kent merkezine Samsun, sancağın tamamına da Canik denildiği bilinmektedir.

3. SAMSUN'UN İLK SAKİNLERİ:

Anadolu'da en eski yerleşim yerleri Paleolitik Çağa rastlar ve bu da günümüzden 400000 yıl öncesine tekabül etmektedir. Bu yerlerden ilki Yarımburgaz olup, onu M.Ö. 50000-15000 yılları arasında Karain, Beldibi, Belbaşı, Dülük, Çamuşlu ve Kızların Mağarası izler. Üçüncü grup Mezolitik (M.Ö. 15000-12000) dönem olup, Orta Karadeniz'deki ilk yerleşimler de bu dönemde görülür. Bu bakımdan Tekkeköy Fındıklı-Çınarlı Vadisi önemlidir.

Anadolu'daki Neolitik Çağ'da (M.Ö. 12000-5000) insanlar tarım ve hayvancılığa geçerek, üretime başlamıştır, ancak Karadeniz'de bu durum görülmez. Bu da Karadeniz Bölgesi'ndeki insanların göçer olmasına, M.Ö. 8000-7000 yılları arasında görülen buzul ve su baskınlarına, coğrafi şartlara ve gür orman yapısına bağlanmaktadır. Bununla birlikte Geç Kalkolitik Çağ'da (M.Ö. 5500-3500) Orta Karadeniz'e büyük göç dalgasının olduğu ve nüfusun arttığı görülmektedir. Orta Anadolu'dan gelen ve gemi yapabilen bu kabilenin izlerine en fazla İkiztepe'de rastlanmaktadır. İlk

Anadolu'daki Neolitik Çağ'da (M.Ö. 12000-5000) insanlar tarım ve hayvancılığa geçerek, üretime başlamıştır, ancak Karadeniz'de bu durum görülmez. Bu da Karadeniz Bölgesi'ndeki insanların göçer olmasına, M.Ö. 8000-7000 yılları arasında görülen buzul ve su baskınlarına, coğrafi şartlara ve gür orman yapısına bağlanmaktadır.

Tunç Çağı'nda (M.Ö. 3000-2000) başlıca yerleşim yeri İkiztepe ve Dündartepe'dir. Bununla birlikte Samsun'da bu dönemde yaşayan toplulukların kimliği henüz tespit edilememiştir.

3.1- Samsun'un İlk Sakinleri

Kaşkalar: Samsun'da yaşayıp da, belgelere geçen ilk topluluk hiç kuşkusuz Kaşkalar (Gaşkalar)'dır. Göçebe bir topluluk olan Kaşkaların nereden ve ne zaman geldiği bilinmemektedir. Kaşkanlar ile ilgili bilgiler de Hitit kayıtlarına dayanmaktadır.

Kızılırmak Havzası'nda büyük bir uygarlık kuran Hititler, M.Ö. 1320-1230'lu yıllarda Karadeniz'de Kaşkalarla mücadele etmiştir. Bu mücadelede Hititlerin kuzey sınırı Vezirköprü'yü öte geçememiştir. Bu bakımdan Hititlerin, Kaşkalar yüzünden Karadeniz sahiline uzanamadığı görülmektedir.

M.Ö. 722-705 yılları arasında bilinmeyen bir sebeple Samsun ve çevresinden ayrılan Kaşkalar, Kızılırmak'ın güneyine inerek, tarihten silinmiştir.

3.2-Türkistan'dan Göçler:

Kaşkaların boşalttığı bölgeyi Orta Asya'dan göç eden Kimmerler ve İskitler almıştır. Türkistan kökenli bu toplulukların Türklükle olan bağlantısı tartışılabilir de İskitlerin Türk olduğuyla ilgili tartışmalar sona ermek üzeredir.

3.2.1- Kimmerler: M.Ö. 1800-1700'lü yıllarda Orta Asya'dan Kafkasya'ya göç eden Kimmerler, İskitlerin baskısıyla M.Ö. 11. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya gelmişlerdir. Bu göç hareketi içinde Urartulara ve Asurlara darbe vuran Kimmerler, Lidya'yı yağmalamış ve Frig Krallığı'nı da yıkmış-

*Kızılırmak Havzası'nda
büyük bir uygarlık
kuran Hititler,
M.Ö. 1320-1230'lu
yıllarda Karadeniz'de
Kaşkalarla
mücadele etmiştir.
Bu mücadelede
Hititlerin kuzey sınırı
Vezirköprü'yü öte
geçememiştir. Bu
bakımdan Hititlerin,
Kaşkalar yüzünden
Karadeniz sahiline
uzanamadığı
görülmektedir.*

tır.

M.Ö. 695'ten sonra kuzeye yönelen Kimmerler, Karadeniz Ereğlisi'nden Trabzon'a kadar olan sahayı ele geçirmiştir. Ancak M.Ö. 585'te baskısını artıran İskitler yüzünden bölgeden ayrılan Kimmerler kuzeye yönelerek, Kırım ve çevresine yerleşmiştir.

3.2.2- İskitler: M.Ö. 8. yüzyılda Hunların baskısı sonucu Orta Asya'dan ayrılan İskitler (Saka), Kimmerleri yerlerinden ederek, Kafkaslara ve oradan Anadolu'ya geçmiştir.

M.Ö. 585'te Urartuları yıkan İskitler, Medlerle birlikte M.Ö. 612'de Asurluların ortadan kalkmasına sebep olmuştur. Doğu Anadolu'ya

giren İskitler, Kimmerleri kuzeye sürerek, Karadeniz'e yerleşmeye başlamıştır. Sinop'tan Trabzon'a kadar bölgede hakimiyet kuran İskitler, bölgenin iç kesimlerine de nüfuz etmiştir. Bu dönemde Karadeniz'de koloni kurmak isteyen Yunanlılar, İskitlerle savaşmak zorunda kalmış ve bu mücadelenin sonucunda Amazon Efsanesi türemiştir. Öyle ki, İskit gücü, Tevrat'ta da Aşkenaz olarak karşılık bulmuş, Karadeniz ise Poşt Aşkenaz olarak anılmıştır.

3.2-İlk Koloniler Dönemi: İlk Çağ boyunca Asurlular, Fenikeliler gibi topluluklar Anadolu'da ticaret kolonileri kurmuş, ancak etkili olanı Yunan kolonileri olmuştur. Samsun'da kolonici-lik Miletosluların, Foçalıların ve İyonyalıların ile M.Ö. 7. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. M.Ö. 5. yüzyıl ortalarında da Atina kolonisinin bulunduğu bilinmektedir.

Samsun'da ilk koloninin Miletoslu Theopompus tarafından kurulduğu, şehre de Amisos adının verildiği bilinmektedir. Amisos kenti, Baruthane ve Kalkancı tarafında kurulmuştur. Amisos, İpek Yolu vasıtasıyla Çin'den gelen malların batıya pazarlanmasında önemli bir durak olmuştur.

3. PONTUS KRALLIĞI DÖNEMİ:

M.Ö. 334'te Pers İmparatorluğu'nu yıkmak için Anadolu'ya geçen Büyük İskender'in Karadeniz'i hakimiyetine aldığıyla ilgili açık bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Büyük İskender'in ölümünden sonra Karadeniz Bölgesi'nde Pers kökenli vali Mithradates Ktistes tarafından Amasya'da Pontus Devleti kurulmuştur. Halefi Arioborzan (M.Ö. 266-250)

zamanında Amisos işgal edilerek, Pontus toraklarına katılmıştır.

Pontus Devleti'ne bir dönem başkentlik de yapan Samsun'da VI. Mithradates tarafından bugünkü Kara Samsun üzerinde Eupotaria adında bir kent kurulmuştur.

Roma İmparatorluğu ile mücadele eden Pontus Devleti, M.Ö. 89-63 yılları arasındaki uzun savaşın sonunda tarih sahnesinden silinmiştir. Romanlı komutan Lucullus, Amisos'a girerek kenti tahrip etmiş, Yunanlı kolonicilere de ayrıcalıklar tanımıştır.

4. ROMA İMPARATORLUĞU DÖNEMİ:

M.Ö. 71'de Amissos'un Romalılar tarafından ele geçirilmesinden sonra şehre belli bir özerklik tanınmıştır. Bu durum imparator Augustus'un M.Ö. 20'de aldığı kararla kaldırılmışsa da, impara-

tor Claudius, Amisos'tan Batum'a kadar olan bölgenin yönetimini II. Polemon'a bırakarak, özerklik statüsünü iade etmiştir.

Roma döneminde Amisos, gerek denizden, gerekse Havza ve Kavak üzerinden geçen ticaret yolları ile önemli bir ticaret merkezi olmuştur.

Hristiyanlığın ortaya çıkmasından sonra M.S. 65-67'de Hristiyanlığın kente yayıldığı görülmektedir.

Hun baskısı sonucu ortaya çıkan Kavimler Göçü neticesi ikiye ayrılan Roma'da, Amisos, Doğu Roma topraklarında kalmıştır. Amisos, 863 yılından sonra Arap İslam akınlarına maruz kalsa da, kente Roma hâkimiyeti devam etmiştir.

4. TÜRKLERİN SAMSUN'A GELMESİ:

Yeni yurt arayışı içinde olan Selçuklular, 1021'de Anadolu'da

keşif hareketi yapmıştır. 1040'da Dandanakan Savaşı ile bağımsızlığını kazanan Selçuklular, hızla Anadolu içlerine doğru akmaya başlamıştır. 1054'te Tuğrul Bey komutasındaki Selçuklu ordusu Doğu Anadolu'ya girerek, fetih hareketi yapmış ve bu hareket Amisos'un güney ucuna kadar sürmüştür. Sultan Alparslan döneminde Anadolu'nun yurt edinilme süreci hızlanmış ve komutanlara da Anadolu'nun fethi görevi verilmiştir.

Selçuklu ilerleyişi karşısında endişeye kapılan Doğu Roma imparatoru Romen Diyojen büyük bir orduyla Malazgirt'e yürüdü. 26 Ağustos 1071'de Alparslan komutasındaki Selçuklu ordusu, Roma ordusunu ağır bir hezimete uğratarak, Anadolu'nun kapısı Türklere açılmış oldu.

4.1- Danişmentliler Dönemi:

Alparslan'ın komutanlarından olan

Danişment Gazi, Niksar, Elbistan ve Sivas'ı iktâ olarak almış ve beyliğini kurmuştur (1071-1175). Orta Karadeniz'in güney kesimlerine konuşlanan Danişmentliler, bölgenin Türkleşmesinde, özellikle Çepni'lerin yerleşmesinde önemli bir rol oynamıştır. Danişmentliler, Ünye ve Bafra'yı ele geçirmişse de, Amisos'u ele geçiremeden Selçuklular tarafından yıkılmıştır.

4.2- Selçuklular Dönemi: 1075'te kurulan Türkiye Selçukluları, 1175'te Danişmentlilere son vererek, Canik bölgesinin büyük bir kısmına hakim olmuştu. 1178 ilâ 1202 yılları arasında uzun bir mücadelenin ardından Amisos, Selçukluların eline geçti. Ancak kentin tamamı yerine bir kısmının ele geçirildiği ve bugünkü Saathane ve Bedesten arasına kale yapıldığı bilinmektedir. Aynı zamanda ticarete önem veren Selçuklular, Çakallı'ya da kervansaray inşa etmiştir.

1204'te IV. Haçlı Seferi sonrası İstanbul'dan kaçan Komnenos Hanedanlığı, Gürcü Krallığı'nın desteğini alarak Sinop ve Samsun'u ele geçirmişse de, 1214'te Selçuklular, Samsun'a yeniden hakim olmuştur.

1243 yılındaki Köseadağ Savaşı sonrası Anadolu'da belirgin bir İlhanlı hakimiyeti görülmeye başlandı. Bu dönemde Canik bölgesine yönelik Türk göçü de artmıştır. Bu dönemde dikkat çeken bir konu da Cenevizliler'in Karadeniz'de koloni kurmaya başlamasıdır. 1261'de Galata'da üs edilen Cenevizliler, Selçuklu hakimiyetinin zayıflamasıyla Sinop, Samsun, Fatsa'da koloni kurmuştur. 1285'te Amisos ile Samsun arasına Simisso adında bir Ceneviz kolonisi kurulmuştur.

4.3- Beylikler Dönemi: 1305'te Selçuklu hükümdarı Gıyasettin Mesut'un ölümünden sonra Anadolu doğrudan İlhanlı valileri tarafından yönetilmeye başlandı. Ancak Moğollara karşı doğan hoşnutsuzluk sonucu huzursuzluk baş göstermiş ve Anadolu'nun birçok yerinde yarı bağımsız ya da bağımsız beylikler ortaya çıkmıştır. Samsun'da da irili ufaklı çok sayıda beylik kurulmuş ve bu beyliklerden bir kısmı Osmanlı ittifakı içinde yer almıştır. Ancak Anadolu birliğini kurmayı amaçlayan Osmanlılar, 1430'a kadar bölgede faaliyet gösteren beylikler ortadan kaldırmıştır.

4.3.1- Eretnalılar Beyliği: İlhanlı valisi olan Eretna, 1328'de bağımsızlığını ilan ederek, Danişment topraklarına hakim oldu. Bir liman kenti olarak, Samsun'u da ele geçiren Eretnalılar, yer yer Trabzon Pontus Krallığı ve bölgedeki beyliklerle mücadele etmiştir. 1381'de saltanat naibi Kadı Burhanettin tarafından devlet yıkılmıştır.

4.3.2- Kadı Burhanettin Beyliği: 1381'de Eretna Devleti'ni ele geçiren Kadı Burhanettin, Eretna topraklarına hâkim oldu. Anadolu'daki bloklaşmada baş rol oynayan Kadı Burhanettin, Canik beyleri ile mücadele etmiş, ancak 1398'deki savaşta Akkoyunlular'a yenilmiştir.

4.3.3- Tacettinoğulları Beyliği: Moğol hâkimiyetine karşı bağımsız hareket eden Türkmen emirlerinden Doğanşah, Niksar'dan Kastamonu'ya kadar nüfuzunu genişletmiştir. Memlûkluların desteğini alan Eretna bey, 1341'de Doğanşah'ın üzerine yürüyerek, onu yenmiştir. Yerine geçen oğlu Tacettin bey döneminde de müca-

dele devam etmiş ve Tacettin bey ilgisini kuzeye yönelterek, Eretna baskısından kurtulmayı amaçlamıştır. Yeşilırmak havzasını takip eden Tacettin bey, Çarşamba ve Ünye'yi almıştır. Tacettin bey karşısında endişelenen Trabzon Pontus kralı, ona kız kardeşini vererek, dostluk kurmuştur.

Ordu'da faaliyet gösteren Hacıemiroğulları ile de mücadeleye giren Tacettin bey, 1386'da yapılan savaşı kaybetmiştir. Oğulları arasındaki taht kavgasından faydalanan Kadı Burhanettin, Niksar'ı ele geçirmiş ve beylik fetret dönemine girmiştir. 1398'de Kadı Burhanettin'in Akkoyunlular'a yenilmesi üzerine yeniden güçlenen beylik, akabinde Yıldırım Beyazıt'ın döneminde Osmanlıların hâkimiyetini kabul etmiştir. Zamanla küçülen beylik, Çarşamba'nın Ordu Köyü'nü merkez edinerek, tarihteki yerini almıştır.

4.3.4- Kubatoğulları Beyliği: Ladik ve Kavak arasında ortaya çıkmıştır. Selçuklu hanedanına dayanan Tacettin Altunbaş tarafından 1318'de kurulmuştur. Anadolu'daki bloklaşmada Kadı Burhanettin'e karşı olan blokta yer almıştır. 1402'deki Ankara Savaşı'ndan sonra Timur'un tarafında geçmiş ve Osmanlı müttefiki olan Tacettinoğulları'na saldırmışlardır. Ancak 1403'te Çelebi Mehmet tarafından mağlup edilen beylik, fetret dönemine girmiş ve tarih sahnesinden silinmiştir.

4.3.5- Taşanoğlu Beyliği: Vezirköprü ve Havza arasında ortaya çıkmıştır. Tacettin Altunbaş'ın atabeyi Taşan bey tarafından 1334'te kurulmuştur. Tacettin Altunbaş'ın ölümünden

sonra bağımsız hareket etmiştir. Osmanlılarla ittifak içinde olan beylik, daha çok Kubatoğulları ile mücadele ederek, tarih sahnesinden silinmiştir.

5. CUMHURİYET'E UZANAN YOLDA SAMSUN:

1398'de sefere çıkan Yıldırım Beyazıt, kenti Kubatoğulları'ndan çatışma olmadan teslim almıştır. Fetret döneminde Candaroğulları'nın eline geçen kente 1419'da sefer düzenleyen Osmanlılar, savaşmadan şehre girerek, Gavur Samsun'u ortadan kaldırarak, bir bütün olarak kente hakim olmuştur.

II. Murat'ın emriyle Amasya valisi Yörgüç Paşa, 1428'de Tacettioğulları'nı, 1430'da Taşaoğulları beyliği ortadan kaldırılarak, Samsun'da yerel bey ve beyliklere son vermiştir.

Rum (Sivas) Eyaleti'ne bağlı olan Canik Sancağı'nın merkezi Samsun'dur. 1846'da Trabzon Eyaleti'ne bağlanan Canik Sancağı,

1872'de müstakil liva olmuştur da, 1977'de yeniden Trabzon'a bağlanmıştır. Bu konuda huzursuzluk olduğu yazışmalardan anlaşılmakta olup, 1910 yılında Canik müstakil bir livaya dönüştürmüştür. Liva merkez, Ünye, Çarşamba, Fatsa ve Bafra kazalarından ve Terme, Kavak, Alaçam, Karakuş nahiyelelerinden oluşmaktaydı.

19. yüzyıla kadar küçük bir sancak olarak kalan Samsun, 1774'te Kırım Göçü, 1964'te Çerkez Göçü, 1878'de Gürcü Göçü, 1923'te de Mübadele Göçü'ne ev sahipliği yapmıştır.

16. yüzyılda Celali isyanları, 17. Yüzyıldaki Abhaza ve Kazak saldırıları sonucu şehirde asayiş ve emniyet bozulduğundan halk iç kesimlere çekilmiştir.

1757'den sonra Fatsalı hacı Mehmet Ağa'nın soyundan gelen ayanlar Caniklizadeler adıyla sancak beyi olmuştur. II. Mahmut döneminde yeniçeriliği savunan Tayyar Mahmut Paşa idam edilerek, Caniklizadeler dönemi sona ermiştir. Bunun yerini

Caniklizadeler'in de hazinedarlığın yapan Hazinedarazadeler, Samsun'da etkinlik kazanmıştır. Hazinedaroğulları, Tanzimat dönemine kadar etkinliğini sürdürmüş, ancak bu dönemden sonra ayanların belir kırıları, kent merkezden atanan valiler tarafından yönetilmeye başlanmıştır.

1887'de açılan tütün fabrikaları ile kentte gözle görülür bir gelişme kaydedilmiştir. Bu tarihten sonra imparatorluğun her yerinde olduğu gibi Samsun'da da misyoner faaliyetleri görülmektedir.

Birinci Dünya Savaşı'nda Ermeni ve Yunan çeteleri faaliyete geçerek, halka saldırmıştır. 10 Haziran 1915 tarihinde de Ruslar, Canik sahillerini bombalayarak, can ve mal kaybına sebep olmuştur.

19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Paşa ve mahiyeti, Samsun'a çıkarak, bağımsızlık meşalesini yakmıştır.

1920'de Vezirköprü, Ladik ve Havza Canik Livası'na dâhil olurken, Ünye ve Fatsa yeni il olan

Ordu'ya bağlanmıştır. 1923'te sancaklar ve livalar vilayete dönüştürülmüş ve Canik Livası'nın adı da, Samsun Valiliği olarak değiştirilmiştir.

Cumhuriyet kurulurken Samsun, mübadelelerin iskanı, reji idaresinin ilgası ve demiryolu inşası işleriyle meşgul olmuştur.

6. SONUÇ:

Samsun bölgenin refah seviyesi en yüksek ve en gelişmiş ili iken, ülkenin de istiklâl açılan kapısıdır. Hâl böyle iken Samsun, bazı fabrikalarının kapandığı, bazı tarım ürünlerinin üretiminin sekteye uğradığı, sanayisinin gelişmediği, iş olanaklarının artmadığı, silüetinin bozulduğu bir kent gerçeğini de yansıtmaktadır.

Samsun, Kızılırmak ve Yeşilirmak havzalarına ait iki büyük ovanın yanında, Terme, Ladik ve Vezirköprü ovalarına sahip, yüzey şekillerinin genel itibarıyla sade olduğu, iç kesimlerle bağlantı yollarının gelişmiş olması, doğu-batı ve güney-kuzey geçiş güzergahı üzerinde bulunması ve bölgenin tam ortasında olması gibi etkenleri topladığımızda, bu kadar zen-

ginliğin bir arada bulunmasına rağmen hâlâ hak ettiği değerin çok altında olduğu görülmektedir.

Samsun doğal güzelliği ile tüm olumsuzlukları törpüleyebilmekte ve bir cazibe merkezi olarak çevre illerden göç almaya devam etmektedir. Tüm bunlara rağmen 7'den 70'e, öğrencisinden öğretmenine, polisinden askerine, işçisinden memuruna, muhtarından belediyesine, şefinden valisine kadar herkesin bu şehre, Samsun'a sahip çıkması ve bu emaneti layıkıyla bir sonraki nesle bırakması büyük önem arz etmektedir.

Yararlanılan kaynaklar:

Atasoy, Sümer (1997), Amisos Karadeniz Kıyısında Bir Kent, Samsun.

Bay, Abdullah (2008). "Canik Muhassılığın İçin Yapılan Siyasi Mücadeleler" Karadeniz Araştırmaları Balkan, Kafkas, Doğu Avrupa ve Anadolu İncelemeleri.

Bayram, Yavuz (2015). "Kamusü'l'a'lâm'a Göre 19 Yüzyılın Sonunda Samsun ve Kazaları" Bütünşehir, (yıl: 1- sayı:8), Ayvaz

Basın Yayın Tanıtım, Samsun.

Çadircı, Musa (1988). 19. Yüzyıl Yarisında Karadeniz Kentleri.

Çayıroğlu, Tahsin (2018). "Şehrin Sorunları ve İstiklal Güneşi Samsun" Bütünşehir, (yıl:3- sayı: 16), Ayvaz Basın Yayın Tanıtım, Samsun.

Dilcimen, Kazım (1940). Canik Beyleri, Samsun

Öz, Mehmet (1999). 15-16. Yüzyıllarda Canik Sancağı, Ankara.

Tellioğlu, İbrahim (2012). İlkçağdan Osmanlılara Samsun, Özyurt Matbaacılık, Samsun.

Yılmaz, Cevdet (2011). İlkçağdan Cumhuriyete Canik, Canik Belediyesi Yayınları, Samsun.

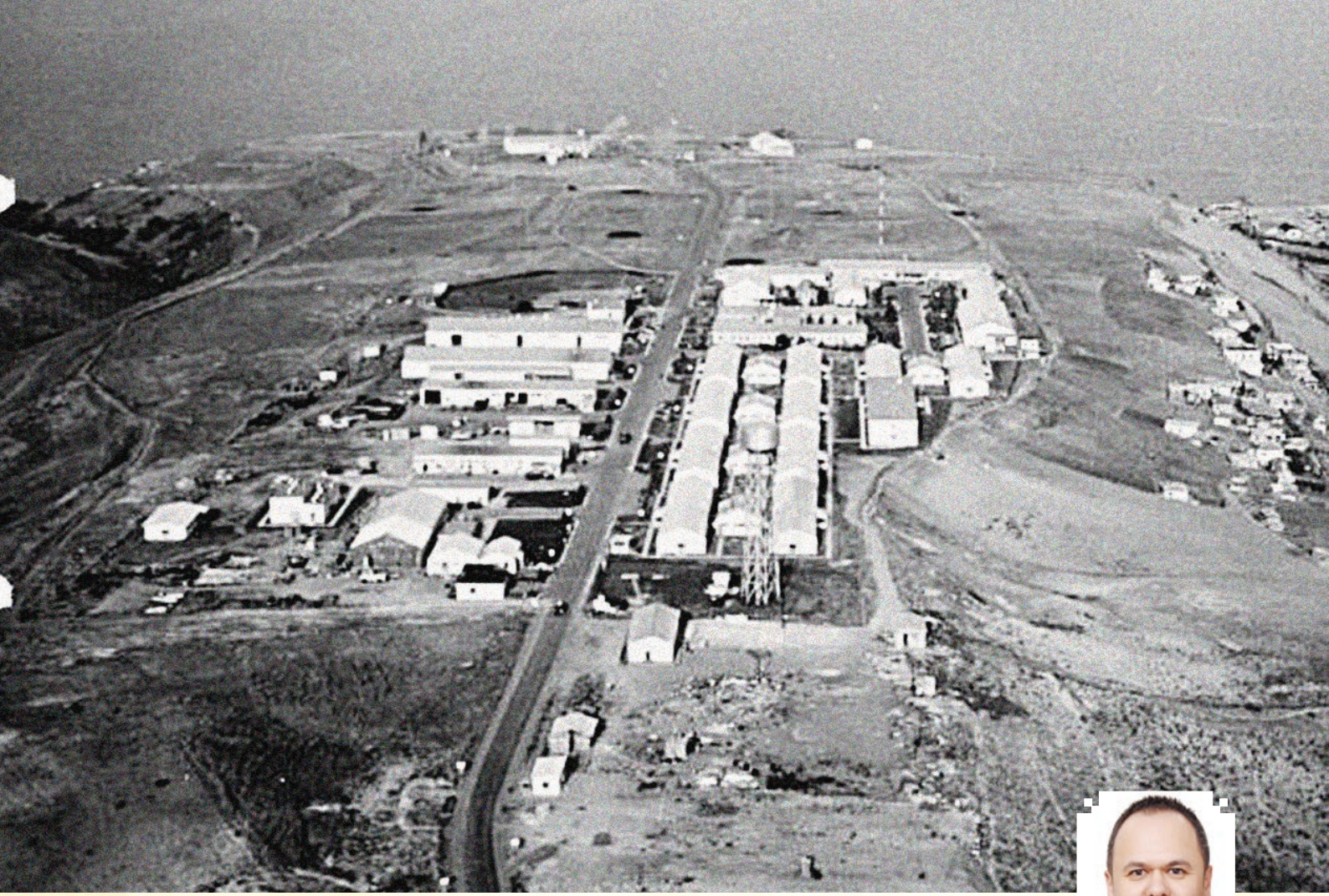
Yücel, Yaşar (1989). Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II, Ankara.

<http://www.samsun.gov.tr/ata-turk-ve-samsun> (20.04.2018).

<https://www.samsun.bel.tr/samsun-detay.asp?samsun=650-tarihce> (02.05.2018).

Ramazan Bayramımız mübarek olsun

SAMSUN'UN HAVAALANI İLE İMTİHANI

Hüseyin KURT

Samsun'un ulaşabildiğim en eski uçak pisti, pervaneli küçük uçakların iniş yaptığı alan olan bugünkü Gülsan Sanayi'nin olduğu yerler...

Samsun'un ulaşabildiğim en eski uçak pisti, pervaneli küçük uçakların iniş yaptığı alan olan bugünkü Gülsan Sanayi'nin olduğu yerler...

Şuan Samsun'da "dünyada üzerine toplu konut yapılan ilk ve tek havaalanı" olan eski pisti saymazsak açık 2 havaalanımız var.

Bunlardan uluslararası olan Samsun Çarşamba Havalimanı ve 19 Mayıs ilçesinde bulunan ve OMÜ'ye ait eğitim amaçlı kullanılan havaalanı.

19 Mayıs ilçesindeki havaalanı da hikayesi biraz ilginç. Bu alan-

da uçuşlar amatör olarak yapılır, iniş kalkış içinse, doğal düzlük olan ve bugün Kızılırmak Delta-sı'nda bulunan yazları kurumuş göl tabanı kullanılırdı. Sonrasında 19 Mayıs Belediye Başkanı Yılmaz Erel'in desteği ile bu havaalanı Samsun'a kazandırılmıştı.

Samsun'un ilk uluslararası uçuş kurallarına uygun havaalanının ihalesi 1955 yılında 3 milyon 545 bin 306 lira bedelle, yüzde 10,71 eksiltme tenzilatı ile müteahhi-te verilmiş.

Bu havaalanı, Samsun Eğitim

ve Araştırma Hastanesi'nin bulunduğu ve şuan üzerinde TOKİ binaları olan bölge.

Bu havaalanı, 1.650 m uzunluğunda, 45 m eninde beton kaplama piste sahipti.

1956'dan itibaren Samsun'da bulunan, 1970'de de, 1969 Kasım ayında Samsun Mahkemele-
rinde, Türk Bayrağını kesen üç Amerikalı askerin yargılanması ve iki yıl hapis cezasına mahkum olması nedeniyle Sinop'a taşınmak zorunda kalan ABD askeri radar üssü TUSLOG (The United States Logistics Group)'da, bu havaalanını askeri amaçlı olarak kullanmıştı.

Zaman içerisinde büyük uçakların iniş ve kalkışına pist kısalığı, hassas yaklaşma aletleri (ILS) olmamasından dolayı uygunsuz ve riskli bir hale geldi.

Hatta o kadar ki sisli hava (alçak bulut) ve çapraz rüzgarlarda pilotlar bu riskler nedeniyle iniş yapmak istemedikleri için THY yönetimi ile tartışıyorlar, her yıl 40-50 sefer de iptal ediliyordu.

Eski havaalanı heyelan bölgesindeydi. Öyle ki 1969 yılında havaalanının iniş pisti üzerinde toprak kaymaları ve buna bağlı çatlamlar olmuş, pist boyunca 400 m uzunluğunda duvar örülse de uzmanlar o dönem duvarın

1956'dan itibaren Samsun'da bulunan, 1970'de de, 1969 Kasım ayında Samsun Mahkemelerinde, Türk Bayrağını kesen üç Amerikalı askerin yargılanması ve iki yıl hapis cezasına mahkum olması nedeniyle Sinop'a taşınmak zorunda kalan ABD askeri radar üssü TUSLOG (The United States Logistics Group)'da, bu havaalanını askeri amaçlı olarak kullanmıştı.

heyelanı önlemeye yetmeyeceğini belirtmişti.

1969'da bu tartışmaların hemen ardından havaalanının Gelemen Bölgesi'ne nakli çözüm olarak sunulmuştu. Eski havaalanında meydana gelen kazalar da olmuştu.

17 Şubat 1970'te THY uçağı pist dışına çıkmış, 4 Aralık 1977'de ise THY'ye ait 27 yolcu 4 mürettebat taşıyan yolcu uçağı iniş sırasında pilotun sis nedeniyle pisti geç görmesi ve geç inişe geçmesiyle pist dışına çıkınca büyük bir kaza şans eseri atlatılmıştı. Uçakta, dönemin Sanayi ve Teknoloji Bakanı Oğuzhan Asiltürk'ün olduğu kazada can kaybı yaşanmadı.

11 Ocak 1998'de ise Şanlıurfa adlı uçağı, havaalanına inerken yoğun sis nedeniyle birinci denemede pisti pas geçerek yeniden yükselmiş, uçak dağa çarpıktan son anda kurtulmuştu. İkinci denemede piste inebilen

uçak, iniş yapar yapmaz kaymaya başlamış, 150 metre sürüklenen RJ-100 tipi uçak havaalanı yakınında yerleşim alanına yakın bulunan tarladaki kum tepesine çarparak durabilmişti.

Bu kaza, Çarşamba'daki havaalanının yapımını hızlandıran ve bardağı taşıran son kaza oldu...

Şuan ki "Samsun (Çarşamba) Havaalanı" ise 1993 tarihinde yaklaşık 63 milyon dolar keşif bedeli ile ilk ilana çıktı. Bu ihale iptal edilince 1994 yılında yeniden ihale yapıldı. İhaleyi, Alsim, Alarko ve Akfen ortaklığı aldı ve tamamladı.

1985'te de taşınma gündeme gelmiş, dönemin Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy, "Samsun Havaalanı, Çarşamba ilçesine kaydırılacak" demişti.

Havaalanı için o dönem 19 Mayıs ilçesinde bulunan Kızılırmak Deltası ve şuan ki havaalanının

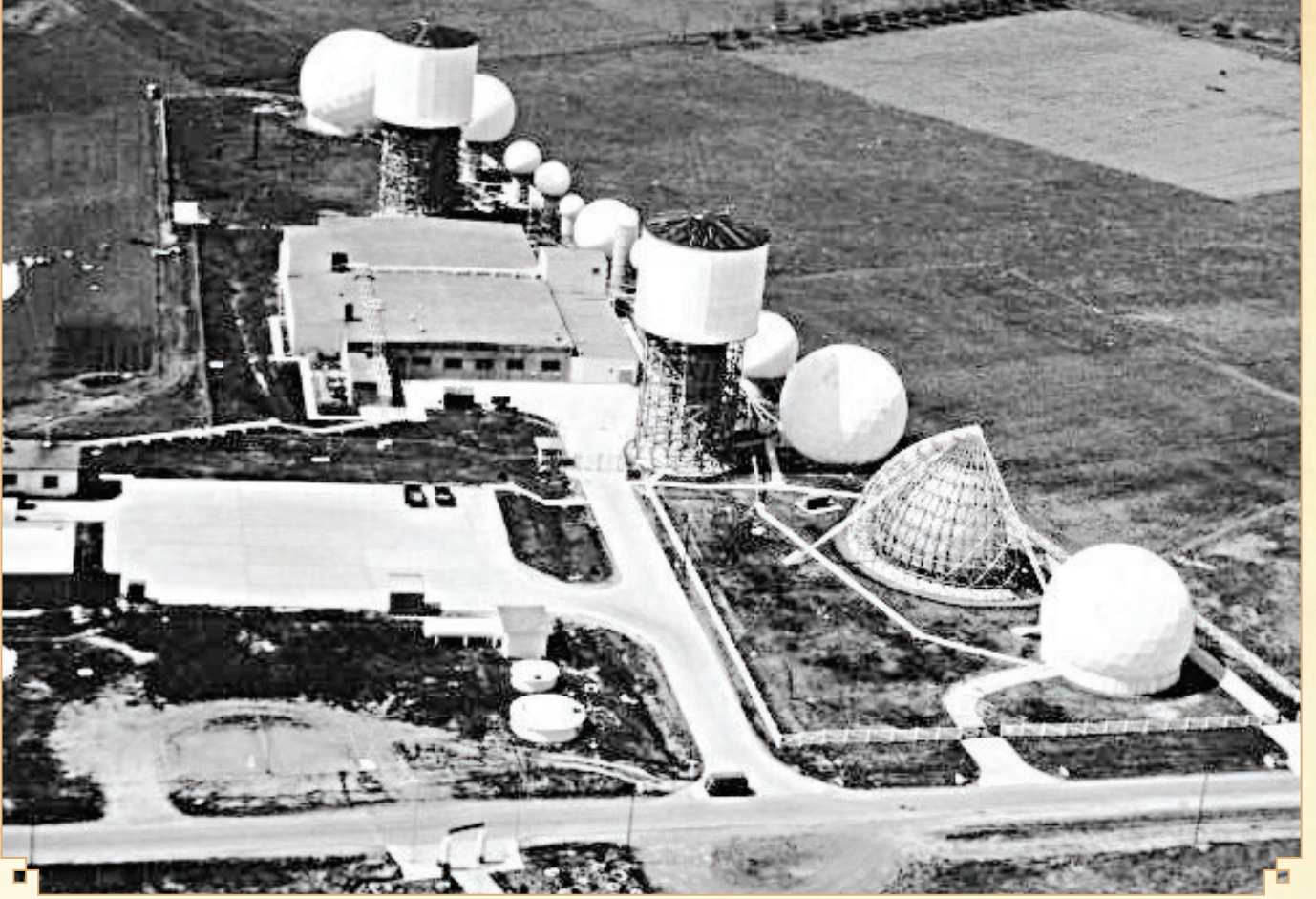
doğusunda bulunan Çaltı, Karabahçe mevki alternatif olarak bakılsa da mevcut alanda karar verilmişti.

Samsun Çarşamba Havalimanı'nın 3 milyon metrekare olan alanın temeli ise istimlak davaları devam etmesine rağmen, dönemin Başbakanı Tansu Çiller tarafından 31 Ağustos 1994 tarihinde atıldı.

1996 yılı Temmuz ayına kadar tabela haricinde herhangi bir faaliyet olmayınca o dönem "Uluslararası otlak" başlığı ile "Samsun havaalanının havası var alanı yok, ineği var uçağı yok" diye ulusal gazetelere haber konusu bile oldu.

Bu başlıklarla Türkiye'nin gündemine gelen Çarşamba Havaalanı'nın açılışı ise 15 Aralık 1998'de dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz tarafından yapıldı.

İlk adı "Samsun Havaalanı" olsa da

Çarşambalıların ısrarlı talebi ve lobisi ile, dönemin DYP Milletvekili Cemal AliŞan'ın da isteği ile "Samsun Çarşamba Havalimanı" olarak değiştirildi.

Gelelim çökme meselesine!

Havaalanındaki pistin ilk çökme raporu bundan yaklaşık 10 yıl önce yazıldı ve Samsun'daki devletin ilgili kurumları bilgilendirildi.

2015 yılında Samsun Çarşamba Havalimanı'na gelen toplam yolcu sayısı 1 milyon 713 bin 247 olmuş.

Bu rakam bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 12,5 arttı.

Son 5 yılın yolcu rakamlarını ve artış oranlarını göz önüne aldığımızda bu yıl (2016) olması gereken yolcu sayısı yaklaşık 1 milyon 812 bin, 2017'de ise 2 milyon 100 bin civarında!..

Tabi ki bu rakama 90 günlük ka-

palı kalma süresi dahil değil.

2014 ve 2015'te yolcu trafiğinin (gelen-giden yolcu) en çok Ağustos ayında en az ise Şubat ayında olmuş.

90 günlük kesintinin olacağı Mart, Nisan ve Mayıs aylarında ise gelen-giden yolcu sayısı toplam yolcu sayısının yaklaşık yüzde 25'i kadar.

Bu da demek oluyor ki 2017 yılında 90 günlük kesintiden dolayı havalimanının tahmini kaybı 500 bin yolcu olacak.

Bu rakama "Samsun Havaalanı kapalı" algısını ve Ordu-Giresun Havaalanı'nın alternatif olma durumunun etkilerini de eklersek kaybın daha da artması ihtimali var. Bu hesaplama bir değişken olarak uçuştan 6-7 ay önce ucuza bilet alma eğilimi de göz önüne alındığında yolcu kaybı daha da net bir şekilde hesaplanabilir.

Tabi ki bu kayba sadece yolcu

sayısı olarak değil, mesafeden dolayı ulaşım maliyetlerinin ve süresinin artması da göz önünde bulundurulmalı.

Konuyu toparlayalım;

Samsun'da havaalanına 2015'te 17 bin iniş-kalkış olmuş. 2016'da ise artış oranına bağlı olarak yaklaşık 20 bin iniş-kalkış olacak. Havaalanını sadece yolcu olarak değil yük/kargo olarak da değerlendirmek gerek. Her bir yolcunun Samsun ekonomisine katma değeri ve dolaylı katkısı da cabası...

Samsun Havaalanına 2. pist yapılmalı mı?

Evet! Olursa çok iyi olur ama yıllık 250 bin uçak iniş-kalkışı olan İstanbul Sabiha Gökçen Havaalanında 1 pist, yılda 180 bin uçak iniş-kalkışı olan Antalya Havaalanı'nın da 2 pist olduğu göz önünde bulundurulmalı.

Muhtemel bir "2. Pist için alan

İhracatta Güvenin Adresi

Adres: Çobançeşme Mah. Eren Sok. 2/4 Bahçelievler / İSTANBUL

Tel: +90 (212) 652 11 70 Fax: +90 (212) 652 11 80

Web: www.vatandisticaret.com E-mail: vtn.istanbul@gmail.com

SAMSUN'UN MEDAR-I İFTİHARI ŞAİR CEMAL SAFİ

(Ölmeden önce verdiği son röportaj)

Şeker ŞEYMA

Samsun İbrahim Tanrıverdi Sosyal Bilimler Lisesi

*1938 Samsun
doğumluyum. Terazi
burcundam. 15 Ekim'de
dünyaya gelmişim.
Merhumlar Mehmet
Safi ve Ayşe Hanım'ın
oğluyum. Doğar doğmaz
annemi kaybetmişim.*

Şeker Şeyma: Hocam öncelikle mülakat yapma teklifimi kabul edip bana kıymetli vaktinizi ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Cemal Safi: Rica ederim.

Şeker Şeyma: Sorularıma geçmeden önce kısaca sizi tanıyabilir miyiz?

Cemal Safi: 1938 Samsun doğumluyum. Terazi burcundam. 15 Ekim'de dünyaya gelmişim. Merhumlar Mehmet Safi ve Ayşe Hanım'ın oğluyum. Doğar doğmaz annemi kaybetmişim. Yetim büyüdüm. İçimde bir gariplik vardır hep zaten. Annesizlik çok zordur. Manevi annem, çok iyi bir kadındı. Onu da evvelki sene kay-

bettik. Sakarya İlkokulu'nda okula başladım. Okuma yazmayı öğrendim ve yazmaya başladım. Düşünün bir şarkı dinlerdim, eskiden Osmanlıca ağırlıktaydı. Farsçaydı o zaman şiirler, manasını bilmezdim. Bir lügatım vardı Osmanlıca-Türkçe ondan öğrenirdim anlamını ve oturup ağlardım, çok gariptim. Niye böyle olmuş niye şöyle olmuş diye hüznü duyardım. Sonra bende şiir yazmaya başladım. O zamanlar gizli yazıyordum. Oturur gizli gizli ağlardım. Okulu bitirdikten sonra Sanat Enstitüsüne başladım. Rahmetlik babam, sanat altın bilezik-tir oğlum, derdi. Sanat Enstitüsünde edebiyat yok demir, tesviye, torna ve

ahşap var. Bir gün bir hocayla kavga ettim. Daha istemiyorum okulu dedim. Okulu bıraktım, ortaokuldan sonra daha okumadım. Babamın kamyonları, otobüsleri, vabisleri vardı. Şoför oldum babamın kamyonlarıyla gidip geliyorum. Babam Samsun'daki bütün varlıklarımızı sattı, Ankara'ya gitti bir otele bağlandı. Hasan Fehmi Ataç'ın yapmış olduğu Polonyalılar tarafından yapılan binası. 62 yılında babam başıma bir iş açacaksın diye beni evlendirdi. 63 yılında Mehmet Akif isimli ilk oğlum, daha sonra Peyami Safa ikinci oğlum. Ne olduğum belli zaten çocuklarımdan. Kızımın ismini de Halide Edip koyacaktım. Samsunlu bir yengem vardı adı Asuman. İlla ben koyacağım kızının ismini dedi. Yengem kurban olurum ben koyacağım, dedim. Yok evladım dedi Ebru olacak ismi. O zamanlar Ebru ismi hiç yok. Yenge moda olur, dedim, gerçekten de oldu.

78 yılının 18 Nisan günüydü. Saat 13.00'di. Öğle paydosuydu. Bir kız şiiri çok severmiş beni tanımaya gelmiş. Tanımaz olaydım. Oturtular müdüriyete, müdüriyetim vardı benim. Sigara ikram ettim, sigara içmezmiş, utancından almış. Oturuyor, ben görmüyorum yüzünü. Çakmağı çıkardım onunkini yakacağım. Yaktım, yüzüme baktı. Elim ayağım titredi. Hapı yuttum. Zokayı yuttum orada. Kurtarabilirsen kurtar. Utanıyorum, noldu bana acaba? Kadının bakışları gönlüme girdi. Uyuyorum uyuyamıyorum. Hep karşımda o kadın. Rüyalarımdaya başrolde. Rüyadan uyanırsın daha gözünü açmadan bakarsın yine karşımda, devamlı karşımda. Samsun'da bardo salonum vardı, ismini salona koydum. 30 tane arabam var o kadar sermayem var, hepsi bitmiş sermayem tükenmiş. Mülküm vardı, Akçay'a geldim, bir pansiyon yaptım. Ve o gün, aşık olduğum gün başladım şiir yazmaya, tamamıyla girdim içine. Her gece aşağı yukarı

şiir yazıyordum. Sabahları yatıyordum. Hatta eşim batıla hiç inanmaz, itibar etmez. Akıllı kadındı. Bir sabah yeni yattım. Cas cus diye bir sesle uyandım. Saat 8.30 yaşlı bir kadın kurşun döküyor üstüme. Kadını kovladım. Bana nazar değdi demişler. Kurşun döktürüyor eşim. Bir gün eşime şiir yazıyorum, hakikatli bir kadındı. Bilmiyor, bu adama ne oldu diyor. Ben örnek bir şahsiyettim, koca olarak da baba olarak da. Örnek koca tamamen tersine döndü. İçkiye verdim kendimi, içki içmeden uyuyamıyordum. Allah'ıma şükür alkolik olmadım. Baktım olacağım, içmediğim günler kötü şeyler görüyorum, canavarlar, yılanlar, akrepler, çıyanlar. Öyleymiş. Bir psikiyatris arkadaşım vardı masa arkadaşım. Her akşam beraber içerdik. Safi dedi, son günlerde halini beğenmiyorum. Evet hocam dedim sürekli ağlıyormuşum. Dururken ağlırsın.

*Yağışlı gözümün hazan çağı da,
Olur olmaz yerde başlar ağda,
Sinir servisine giden kağıda,
Aklından zoru var diye yazdılar.*

Bakırköy'e mektup var şiirimde. Evet hocam dedim oluyor arada dedim. Allah Allah ciddi bir konu var dedi. Sen ağlıyorsun dedi. Yarın saat 14.00'da gel dedi. Sual soruyor cevaplıyorum, artı eksi koyuyor. İki buçuk saat sürdü. Ne kadar oldu tutulalı kara sevdalısın sen dedi. 3 sene oldu dedim. Resmi var mı bir bakabilir miyim? dedi. Çıkardım medarı iftiharımı gösterdim. Ay bu mu dedi. Sanki böcek gördü. Fotoğrafı aldım elime öptüm koydum cebime.

Bir evim vardı benim, yedek evim, Ceylanla buluşurum diye. Ceylan gelmedi ki buluşayım. Sonradan yara aldı aşk, büyü bozuldu sanki. Soğumaya başladım. Erkeklerin aşkı azami dört yıl sürüyor. Ölüm bile var dünyada. Sonsuz bir şey yok. Doyamadım ki ben sevgilime. İkizler

*78 yılının 18 Nisan
günüydü. Saat 13.00'di.
Öğle paydosuydu. Bir
kız şiiri çok severmiş
beni tanımaya gelmiş.
Tanımaz olaydım.
Oturtular müdüriyete,
müdüriyetim vardı
benim. Sigara
ikram ettim, sigara
içmezmiş, utancından
almış. Oturuyor, ben
görmüyorum yüzünü.
Çakmağı çıkardım
onunkini yakacağım.
Yaktım, yüzüme
baktı. Elim ayağım
titredi. Hapı yuttum.
Zokayı yuttum orada.
Kurtarabilirsen kurtar.
Utanıyorum, noldu
bana acaba? Kadının
bakışları gönlüme
girdi. Uyuyorum
uyuyamıyorum. Hep
karşımda o kadın.
Rüyalarımdaya başrolde.
Rüyadan uyanırsın
daha gözünü açmadan
bakarsın yine karşımda,
devamlı karşımda.*

burcuydu. Burcunun getirdiği karakter değişikliği vardı. Sabah kalkardı, Cemal nolursun gidelim buradan derdi. Tamam yavrum hemen ayarlarım derdim. Ben Ayvalık'tan dükkan bile aldım. Eczanem vardı benim Ayvalık'ta. Eczacı müdürüm de vardı. Onu da götürecektim. Akşam oluyor ama Cemal Bey ben ne yaparım sonra bu yavrumla. Bir yavrusu vardı. Anladım ki bi de annelerden sevgili olmaz. Önce sevgilisi çocuğudur.

Sonra bu ödüller gelmeye başladı. 1989 Yılında Zekai Tunca'nın bestelediği "Rüyalarım Olmasa", 1990 yılında Selçuk Tekay'ın bestelediği olduğu Vurgun'un güftekarı olarak Hürriyet Gazetesi'nin Altın Kelebek, Milliyet Gazetesi'nin Yılın En Sevilen On Şarkısı birincilik ödülleri aldım. 1991 yılında yine Zekai Tunca'nın bestelediği "Gözüm Kesmiyor" şarkısıyla Milliyet Gazetesi'nin, 1991 yılında TRT'nin açmış olduğu yarışmada yine "İmkansız" şarkısıyla En İyi Türk Sanat Müziği ödülünü aldım. Allah vergisi bunlardan hiçbirisi bizim marifetimiz değil. Allah'ın marifeti o kadını çıkardı karşıma. Hani Fuzuli diyor ya:

*Bende Mecnundan füzun aşıklık istidadı var
Aşık-ı sadık benim Mecnunun ancak adı var
Şairin hakkında fazla gönü var.*

Sonra bu hale geldik hastalandım. Kronik bronşit yani KOAH.

Şeker Şeyma: Geçmiş olsun Hocam.

Cemal Safi: Teşekkür ederim.

Cemal Safi: Amasya'yı bilir misiniz?

Şeker Şeyma: Evet, gitmiştik.

Cemal Safi: Ne zaman gittin?

Şeker Şeyma: 4 yıl önce gittim.

Cemal Safi: Vardır o zaman. Aşıklar müzesi yaptılar. Benim oraya aşk şiirim Tek Hece'yi koymuşlar. Üçgen şeklinde piramit gibi yapmışlar. Giren o şiiri okuyor.

Şair bin kere sever bir kere aşık olur. Üç dört kere de sevdim ben. Sevgi başka, hafif. Aşk da delisin, deli oluyorsun.

Şeker Şeyma: Şiire olan merakınız nasıl başladı? İlk şiirinizi ne zaman yazdınız hatırlıyor musunuz? Sizi yazmaya iten önemli bir etken "kişi olay veya fikir" var mıydı?

Cemal Safi: Yine aşk diyorum, aşktan önemli bir konu yok. İlmin cevabını veremediği bir duygudur. Aklın ötesindedir. Her şeyi akılla halledibilirsin Allah bize o kapasiteyi vermiş ama aşık olunca halledemiyorsun, olmuyor. Bir de diyorum ki, gönül karşı tarafa makyaj yapıyor. Karşı

taraf sana çok güzel, çok faziletli, kültür bakımından birinci, güzellik, estetik bakımından birinci, akıl, kibarlık bakımından birinci, dört dörtlük bir insan oluyor. Zamanla dört yıl sonra makyaj dökülüyor, gerçekleri görüyorsun.

Şeker Şeyma: Ortaokulda, lisede okumalarınız ne yönde idi? Şiir mi, hikaye mi vs. ne türde okurdunuz? Şiir yazmaya başladığınızda kendinize örnek aldığınız bir şair var mıydı?

Cemal Safi: Şair doğmuşuz, çocukken, okuma yazma bilmezken dahi kulağım ahenkli seslere aşına. Ve babam da, rahmetli kendisi yazmazdı ama okuduğu şiiri unutmazdı, keyifli olduğu zaman devamlı şiir okurdu evde. Oradan da bir kulak yatkınlığı var. Okumayı yazmayı öğrendim, şiir kitapları almaya başladım. Kütüphanede Yunus Emre olur, Karacaoğlan olur, Emrah olur, Dadaloğlu olur, Orhan Şaik Gökyay olur, Halil Soyuer olur, Bekir Sıtkı Erdoğan, Behçet Kemal Çağlar, Cahit Sıtkı Tarancı, Filozof Rıza'dır, Rıza Polat Akkoyunlu'dur, devamlı bunların şiirlerinin içindeyim, kah ağlıyorum kah gülüyorum falan... Bunlar ilgilendiriyor beni, kimsenin hayatına bakmıyorum. Demek ki genimde var

ki şairlik, şiirle ilgileniyorum. Derken on bir on iki yaşlarında şiir yazmaya başladım.

Şeker Şeyma: Şiirin şair için vazgeçilmez olduğu söyleniyor. Siz şairliği-nizi "Ah Şu Şairliğim" isimli şiirinizde anlatıyorsunuz. Şiiri; "uçarı, başıboş hale getiren buna karşın vazgeçilmez" olarak nitelendiriyorsunuz. Bu tutkuyu, bu vazgeçilmezliği biraz açabilir miyiz? Şiirin olmadığı bir hayatı göze almanız istense anlaşma masasına oturur musunuz?

Cemal Safi: Anlaşma masasına oturmam. Şiir hayatı güzelleştirir. Şiirsiz şarkı olmaz. En güzel şarkılar, Orhan'ın benden yaptığı şiirlerden çıktı. Kasetleri çok sattı. Övmek değildir, Allah vergisidir bana. Orhan durmuştu o an, satmıyordu hiç. İki sene yalvardı bana, 85 yılında götürdüm otuz kırk tane şiir. Allah razı olsun Cemal abi dedi. Her kasetinde benim şiirlerimden Üç dört tane koyuyor. Benimkiler satıyor. Ayşen satıyor, Hurda Yüreklim satıyor, Ya Evde Yoksan satıyor, İç Benim İçin satıyor. Bir gün Orhan'la yan yanayız. Televizyonlara çıkmıyorum o zamanlar. 88 yılıydı. İkitelli'ye gideceğiz, beraber gidelim Cemal Abi, dedi Orhan. Beraber çıktık yola. Trafikte durduk. Üniversiteli gençler, bağırıyorlar Orhan abi Cemal Safi'den daha çok yap diye. Kışkırdım, senin menfaatine çalışmışım ben dedim. En son Yalnızlık diye bir şiirim var, Bülent Ersoy dinlemiş kaseti, demiş ki bunun içinde bir şarkı var o da Yalnızlık.

Şiirden asla vazgeçemem, duygularımı ancak öyle dile getiriyorum. Düz yazıyla aşkı anlatabilir misiniz, mümkün değildir. Ama şiirde bir dürtlükte yazarsınız. Zaten ilk aşık olanlar şairlerdir, şairler tez aşık olur. Aşk bir kere yaşanır. Bir gün Ceylan'la oturuyorum, hangi çiçekleri seversin, dedi bana. Beyaz zambak, manolya,

karanfil, gül severim dedim. Ceylan, ben nilüferi çok severim dedi. Nilüfer diye bir sevgilim? dedim. Fırladı gidiyor, sevgilim dediğim benim 20 senelik. Sana sevgilinle iyi muhabbetler dedi, kapıyı çekti gitti. Kendime nasıl kızdım orada, niye bahsediyorsun ki dedim. Ne Nilüferi diye bir şiir vardır. Şöyledir;

*Koydun Mu Sînem de Yakmadık Yeri
Kaldı Mı Bir Çimen Verecek Feri
Zakkum Bile Bitmez Ne Nilüferi
Çölde Çiçek Yetişir Mi Sevdüğim*

*Ey doğuştan şanslı eğitim aslı
Dönde devam etsin muhabbet faslı
Gıybete kanıp da yok yere Aslı
Kerem ile atışır mı sevdiğim*
Şiir vazgeçilmez benim için, katiyen. Bu kadar güzel manayı yaşatan bize şiirlerdir.

Şeker Şeyma: Sanatkârların ürünleri olduğu kadar kendileri ve çalışma yöntemleri de bir ilgi alanı oluşturmaktadır. Buradan hareketle ben de size nasıl çalıştığınızı ve nasıl yazdığınızı sormak istiyorum.

Cemal Safi: Daha çok gece yazarım. Gece kendimle baş başa kalırım. Daha duygulu oluyor insan. Şair Cemal Safi oluyorum gece. Şimdi olamıyorum ama artık. Büyük hastalık geçirdim, ölümden döndüm. KOAH bela bir şey. Akciğerim bir trafik kazasında parçalanmıştı. Onun için zaten iyi değil durumum. Birkaç kere de zatüre geçirdim. Bronşlarımın sadece %50'si çalışıyor. Oksijen meğerse sudan daha önemliymiş. Elini kaldırbilmek bile oksijene bağlı.

Özel bir prensibim yoktur benim, çünkü şiir istediği zaman yazdırabilir.

Ben Sözü'n Şehriyim

*Herkes beni ayrı söyler ayrı der
Ben sırrımı sezdirmeyen sihirim
Çıkışım da akışım da aynı yer,
Kalpten doğup kalbe akan nehirim*

*Tanır beni aşk sancısı duyanlar
Tanır beni uykusuna kıyanlar
Tanır beni uğruma baş koyanlar
Sözcüklerin donattığı şehirim*

*Dadaloğlu, Koçkoroğlu mertliğim
Nef'i, Neyzen, Şair Eşref sertliğim
Kâh mizaha meydan okur dürtlüğüm,
Kâh acı söz dedikleri zehirim*

*Nice türküm, gazelim var, şarkım var
Düz yazıdan dağlar kadar farkım var
Beni çalıp çırpınlardan korkum var,
Arsız, hırsız üretmekte mahirim*

*Serbest bacım, aruz benim ağbeyim
Kalp rahminde duygu dölü bebeğim
Son dizemle kesiliyor göbeğim,
Doğuşumla şadan olur şairim*

*Kaynağıyım çağlayanlar dil ise
Ben yağıyım söz sanatı gül ise
Beni duyup doğurmaktır hadise,
Ben kendimi yazdırırsam şiirim.*

Şaire ilham geldiği vakit yazması gerekir, yazmasa gidiyor. Ezberledin diyorsun kafana iyice oturmuş ama ertesi gün bir şey kalmıyor. Bir dizesi bile aklına gelmez.

Şeker Şeyma: Günümüzün modern şiir akımından farklı olarak biçim ve üslupta halk şiirini benimsediğinizi görüyorum. Buradan sizin bir halk ozanı olduğunuzu, 20. Yüzyılın Karacaoğlan'ısınız diyerek söylesem yanılır mıyım?

Cemal Safi: Doğrudur. Başladığım an zaten hece vezni ile başlamışım şiire. O gün bu gün aruz da denemelerim vardı ama bu günkü Türkçe ile aruz biraz yavan oluyor. Sade Türkçe ile aruz yavan oluyor. Aruzun kökeni zaten Farslardan alınma. Türk şiiri hece vezni şiiridir kütür kütür oturuyor, tokat gibi vuruyor her dürtlükten sonra. Hece veznine karar kılmama etki yapan şair de rahmetli Filozof Rıza Tevfik Bölükbaşı'dır.

Filozof Rıza Tevfik benim hayranlığı-mı şiirlerindeki teknik ve şiirlerindeki ruhla sağladı. Anladım ki, hece vezni Türk'ün karakterine en yakın şiir tarzı ve en çarpıcı, en vurucu, en etkili şiir tarzı hece vezni. Ve şairsen şayet , hiçbir duygu yoktur ki, hece vezninde, tam kafiyeyle, tam ölçüyle anlatılmasın. Sen şairsen, bütün duygularını o vezin türünde, o kafiye tarzında anlatabilirsin. Şairsen ama Şair değilsen anlatamazsın, o başka... Ben karar kıldım hece veznine. Benim karakterim daha çok , hece veznine göre yaratılmışım. Yazı karakteri olarak hece veznini çok seviyorum.

Filozof Rıza Tevfik Bölükbaşı. Kendisi Osmanlı zamanında bakanlık yapmıştır. Hem şairdir hem boksördür hem cambazdır , fikir adamıdır aynı zamanda. Hatta bir şarkısını şimdi hatırlayayım. Bu maalesef sürgüne gidenlerdendir Sevr anlaşmasına imza attığı için. Atatürk'ün ilk kurduğu meclisin mebusanları hatta asalımlar derler bunları, fakat Atatürk razı olmaz, Allah razı olsun, sürer bunları göze görünmesinler hiç olmasa diye... Rıza Tevfik Bölükbaşı Libya 'da kaldı ve hastalandı tabi İstanbul'da doğmuş büyümüş adam. Gümölcine 'de doğmuş galiba ama İstanbul'da doğmuş büyümüş gayet centilmen bir adam. Ve İstanbul'a geri döndüğünde yetmiş küsur yaşındaydı ve sakalı beline kadardı. Resimlerden, gazetelerden takip ediyorum o zaman, Numune Hastanesine yattı, o zaman hastaydı, hemşireyi çok beğendi çok sevdi, aşk demeyeyim de, aşka yakın bir hayranlık duydu. Hemşire de hayranıymış zaten, kendi yüzünü görmeden şiirlerine âşık olmuş... Şöyle bir şarkı çıkmıştır ortaya, şiir ;

Humma-yı Aşk

*Hastayım, yalnızım, seni yanımda
Sanıp da bahtiyar ölmek isterim,
Mahmur-u hülyayım, cam-ı lebinden
Kanıp da bahtiyar ölmek isterim.*

*Bir olmaz emelin düştüm peşine,
Vuruldum hüsünün şen güneşine.
Kara gözlerinin aşk ateşine
Yanıp da bahtiyar ölmek isterim.*

*Talihin kahrı var her hevesinde
Boğulmuş Figanlar titrer sesimde,
O nazlı ismini son nefesimde
Anıp da bahtiyar ölmek isterim.*

İşte bu şiiri yazan Filozof Rıza, o kadar etkili yazıyor ki, kitabını hayatını okuyorum, hece vezninde, yani serbest vezinde yapılmayacak vurguları, şiddeti, etkiyi, melodiyi, ritmi hece vezninde yakalamış ve hayran oldum. Demek ki dedim, hece vezninde dilerse, şairse, şair de dilerse, mükemmel şekilde duygularını anlatabilir. Marifet zorda güzeli yakalamak, kolay güzel olmaz. Zor güzeldir, onun için hece veznine girmişim. Hiç gerek duymuyorum yani ne aruza ne serbest şiire. Serbest yazar gibi yazıyorsun zaten bir yerden sonra. Zannediyorsun ki serbest şiirdir, ben şiiri okurken serbest zannedersin, hece veznidir. Artık öyle bir yere geliyor ki, konuşurken bile kelimeler vezinli olur ekseriyetle. Hece veznine aşığım ben. Binlerce yıldır, bir defa İslamiyet'ten evvelki tarzımız bu. Aruz olsun hece vezni olsun binlerce yıldır şairlerin kullandığı teknik, tarz. Bunun başka tarzını denemişler mi, hepsini denemişler ama en vurucu bu ikisi. Serbest ; işine gelirse serbest yazarsın, işine gelirse aruz yazarsın ama serbest başıboşluk değil yani. Bilmiyorlar, zannediyorlar ki şiir yazıyoruz, şiir falan değil yazdıkları çocukların. Çoğunun, adamların da öyle. Şiir falan değil, nesir yazıyorlar şiir yazdık diyorlar. Olur, mu öyle? Şiirin bir melodisi olur, bir ritmi olur, şiirin bir etkisi olur. Ben mecbur muyum vezinli veya kafiye yazmaya. Mecbur değilsin, mecbur eden

yok. Yazarsan güzel olur yazmazsan sen bilirsin, şair değilsin çünkü. Şimdi bir ahababımıza, dostumuza bir dörtlük yazarız, bir beyit yazarız yahut iki dörtlülle gönlünü alırsın, ben tebrikleri bile şiir halinde yazarım, şimdi serbest şiirde böyle bir şey yoktur biliyor musunuz? Bir dörtlük yazamazsınız yani.

Şeker Şeyma: Kelimelere diz çöktüren, boyun eğdiren ve bir kelimeye binlerce anlam yükleyen usta ve nadir şairlerimizden birisiniz Cemal Hocam. Peki, bunu neye borçlusunuz?

Cemal Safi: Allah vergisi, başka diyecek bir şey yok. Ben edebiyat okudum ki.

Şeker Şeyma: Aşkı derinden hissederek aşkın en güzel tarifini yapan şairsiniz şüphesiz. İnsanlığın sayfalarca anlattığını siz Tek Hece'de anlatabilmişsiniz. Leyla'nın Mevlana'nın asırlar evvel anlattıklarını siz bizlere bu asırda söylüyorsunuz.

...Yüreğine Toroslar' dan çığ düştü Yangınımı söndürmedi kar benim...

Aşkın bu sefer farklı bir tarifini alabilir miyim sizden?

Cemal Safi: Aşk , evet.. derler ki bu devirde bu çağda, o eski aşklar olmaz, yaşanmaz. Bal gibi olur. Çünkü bunu ben biliyorum, benim çektiğim en güzelydi, en uçğuydu kara sevdanın. Yani biz bu gün yaşıyorsak biraz tesadüfe bağlı biraz da irademiz sağlamış demek ki... İntiharı düşünmedim değil, imanlıyım, inançlıyım. İntiharın cinayetten öte bir durumu olduğunu biliyorum çok şükür. Bu aşk erkekler arasında, tecrübemle söylüyorum, yalnız benim değil yani, ben yaşadığım için biliyorum, yaşayanlara sordum, okudum, büyüklerimizin fikirlerini aldım. Erkek de gerçek aşk dört yıl sürüyor, bayanda iki yıl sürüyor. Yani duyduklarım beni

teyit etti çünkü aynı şekilde yaşadım. Benimki dört yıl sürdü, aşkı bana tanıştıran hanımefendinin iki yıl sürdü. Ama o iki yıl daha görkemli oluyor, daha ihtişamlı oluyor onların aşkı. Yani neye benzeteyim, kadının aşkı bir çam ormanının yangını, erkeğin aşkı da meşe ormanının yangını. Çam ormanı daha bir görkemli yanar, daha haşmetli, alevleri gökyüzünü kaplar. Meşe ormanı o kadar ihtişamlı yanmaz ama onun iki misli yanar. O kadar gösterişli değildir ama çam ormanı sönmüştür, o hala yanar. İki misli yanar. O böyle tezahür ediyor. Tabi bizim şiirdeki başarımız da aşkı yakinen tanımamıza bağlı. Ben aşkı tanımadan evvel niçin yazamıyordum böyle? İç yüzünü bilmiyordum olayın.

Şeker Şeyma: Aşkı tanımadan aşkı yazmak da mümkün değil yani...

Cemal Safi: Evet.. Tek Hece aşkın kendini anlattığım şiirim... Şimdi diyelim ki çok yetenekli, kabiliyetli bir ressam, şöyle yaşıyor bu adam; hiç orman görmemiş veya hiç deniz görmemiş. Diyorsunuz ki, bir orman resmi yap, hiç görmemiş ki adam. Kulak dolgusuyla nasıl yapacak

orman resmini? Yan yana ağaç çizecek adam, değil mi? Ağacın olduğu yere orman diyecek, rastgele görmeden bilmeden tasvir etmeye çalışacak. Denizi yine duyduğu kadarıyla görmediği şeyi o ressam kulak dolgusuyla bir şeyler yapacak yani, değil mi? Bir şeyler çizecek. Şimdi onun için diyorum; aşk şiirinde başarılı olmak için aşkı tanımak lazım, aşkı yaşamış olmak lazım. Ne kadar yetenekli şair olursa olsun, ne kadar kültürlü olursa olsun aşkı tanımadıysa, başından geçmediyse olay, tam anlamayacaktır. Benim fikrim böyle. Şimdi, İstanbul'da gecedeyiz, bir şiir paneli vardı. Bolu Emniyet Müdürü Uğur Gül' le birlikte oturuyorduk, o da söz yazarı arkadaşımız, basın mensubu benden aşkı tanımlamamı istedi. 'Aşkı anlatır mısınız Hocam' dedi. Elinde bir teyp var. Aşkı dedim, elinizde var kitabımız, hep aşkı anlatıyoruz dedim. 'Yok' dedi 'aşk nedir sizce?' dedi. Bende söyledim bir şeyler, çocuk tatmin oldu gitti. O gece de ben Ankara'ya dönüyorum trenle, aşk diyor ki, beni yaz, sen beni yaz. Aşkı anlatması için insanın biraz cüretkar olması lazım yani. Cesaret

ister. Bu dünyanın yani, dünyanın demeyeyim, Cenabı Allah'ın kullarına bahşettiği en muhteşem duygu. Bunu anlatıyorsunuz yani. Kolay bir iş değil. Beşeri aşk, ilahi aşk birbirine geçme zaten. Şimdi diyoruz ki, adam evliya, adam ermiş; beşeri aşkı tanımadan ermek de yok. Önce O ustanın, O sanatkarın eserini beğenirsin, eserine O ustanın kalitesini ölçersin. Nedir? Allah'ın eseridir bu kainat. Biz de Allah'ın eserleriyiz. O Allah'ın, yüce sanatkarın eserini sevmedikten sonra, benimsemedikten sonra, yüceltmedikten sonra direkt gidiş var mı oraya? Önce beşeri aşk: Bence beşeri aşk ilahi aşkın basamağıdır.

Şeker Şeyma: Leyla ile Mecnun gibi...

Cemal Safi: Evet, tabi... Şimdi önce Yunus da Taptuk Emre'nin kızına aşiktir. Önce ona aşiktir. Allah aşkı sonradan ağır basar ve Taptuk Emre'nin dergâhını habersiz gizlice bırakır kaçır. 'Gel gör beni aşk neyledi' dediği işte, dışarıda yazdığıdır. Dergâhta yazmamıştır bunu... Allah'a yazmamıştır onu, ilahi değildir aslında o. Yunus gibi büyük bir düşünür ve şair 'Gel gör beni' der mi? Allah her yeri görmüyor mu? 'Gel gör beni aşk neyledi' der mi? Onu sevgilisine diyor. Ve yıllar sonra geri dönüyor dergâha ve hatta beni kabul etmez endişesi ile geri dönüyor. Taptuk Emre, bizim Yunus mu; diyor, kapının önüne yatıyor Yunus.. Taptuk Emre dışarı çıkarken ayağı, bastonu takılıyor, bu kim, burada yatan diyor, Yunus diyor hanımı. 'Bizim Yunus mu?' diyor, yani benimsemiş. Ve aynı zamanda kabul edilmiş olduğunu gösterdi bizim demekle, Yunus Emre elini ayağını öptü, özür diledi. Oysaki Yunus'ta Allah aşkı ağır bastı, evlenmekten vazgeçti ve bırakıp gitmişti dergâhı. Konu konuyu açıyor, aşk

bir derya hatta Karacaoğlan demiş ki, yaşlanmış artık ' Benden sonra aşk şiiri yazacak anasının uçkuruna yazsın ' demiş. Yani ben bu konuyu anlattım, anlatılabileceği kadar anlattım. Benim yazmadığım bir şey kalmadı. Benden sonra ne yazacaklar gibilerinden konuşmuş. Biraz büyük konuşmuş tabi. Aşk çünkü bir derya, okyanus.. Ondan Karacaoğlan hocamız bin kova su almış. Varsayın bir milyar kova su almış olsun, biter mi hiç okyanus? Tabi ki bitmeyecek... Ve enteresandır ki, milyonlarca aşk şiiri vardır birbirine benzemez çoğu...

Şeker Şeyma: Söylediğiniz gerçekten doğru... Her bir şiir farklı yönünü anlatıyor...

Cemal Safi: Öyle bir konu... Şimdi aşk kendini şöyle anlatmış; O gece başladım trende, şöyle diyor aşk ;

TEK HECE

*Var mı beni içinizde tanıyan?
Yaşanmadan çözülmeyen sır benim.
Kalmasa da şöretimi duymayan,
Kimliği tarifi etmek zor benim...*

*Bülbül benim lisanımla ötüştü.
Bir gül için can evinden tutuştu.
Yüreğine Toroslar'dan çığ düştü.
Yangını söndürmedi kar benim...*

*Niceler sultandı, kraldı, şahti.
Benimle değişti talihi bahtı,
Yerle bir eylerim tac ile tahtı,
Akıl almaz hünerlerim var benim...
Kamil iken cahil ettim alimi,
Vahşi iken yahşi ettim zalimi,
Yavuz iken zebun ettim Selim'i,
Her oyunu bozan gizli zor benim...*

*Yeryüzünde ben ürettim veremi.
Lokman Hekim bulamadı çaremi.
Aslı için kül eyledim Kerem'i.
İbrahim'in atıldığı kor benim...*

*Sebebi bazı Leyla, bazı Şirin'di.
Hatırım için yüce dağlar delindi.
Bilek gücüm Ferhat ile bilindi.
Kuvvet benim, kudret benim, fer benim...*

*İlahimle Mevlana'yı döndürdüm.
Yunus'umla öfkeleri dindirdim.
Günahımla çok ocaklar söndürdüm.
Mevla'danım, hayır benim, şer benim...*

*Kimsesizim hısmım da yok, hasmım da
Görünmezim cismim de yok, resmim de
Dil üzmezim, tek hece var ismimde
Barınağım gönül denen yer benim*

*Benim için yaratıldı Muhammed
Benim için yağdırıldı o rahmet
Evliyanın sözündeki muhabbet
Embiyanın yüzündeki nur benim
Hadi bakalım serbest nazımda nasıl
yazılır, yazılır mı?*

Şeker Şeyma: Aynı tadı ve dokuyu vermek mümkün değil...

Cemal Safi: Kendimi övmek değil, yani ben hece veznini övüyorum. Şairsen bu ölçüler içerisinde duygularını anlat. Öyle başı boş, düz yazı yazar gibi, öyle mi, ne hecesi var ne vezni var ne uyağı var ne armonisi var...

Bütün aşıklar bana gelir benden öğüt alırlar. Neler gördüm neler. Hamza Eroğlu vardı profesör, İnkılap Tarihini ilk o yazmıştı. Ben şiir okuyorum, benim masa arkadaşım. Yine bir gün, Cemal tüfeği iyi atıyorsun dedi. Attığın yer aynı ama dedi. Bıkmadın mı aynı yere tüfek atmaktan, dedi. Nasıl, dedim. Hep bir kadına yazıyorsun dedi. Bir kadına aşık oldum dedim iki yüz kadına aşık olunmaz. Onu anlatıyorum ben, dedim, şiir yazmak için oturmuyorum. Ama biraz başka şeylerle ilgilen, dedi. Hemen akabinde o laf benim hoşuma gitti. Aşktan sonra ilahi aşk var.

Senden Sonrası

*Aşkın hududunu aştı muradım,
Maksuda varıştır senden sonrası.
Erenler katına belki bir adım,
Belki bir karıştır senden sonrası.
Farkına varınca olup bitenin,
Kırdım zencirini nefsin, bedenini!
Beni aşkın ile islah edenin,
Lütfuna eriştir senden sonrası.
Bana bu gayreti sağlayan kudret,
Eyyub'un sabrından aldığım ibret.
Ne riya, ne kibir, ne kin, ne nefret,
Ebedi barıştır senden sonrası.
Bir gonca Baki'nin gül destesinden,
Bir yudum sakinin sır testisinden,
Yüce Mevlana'nın "gel" bestesinden,
Feyz alışı verıştır senden sonrası.
Kevser sarhoşuyum, meyhane değil,
Hiçbir zevk böylesi şahane değil,
Kays gibi Leyla'yı nefsan değil,
Efsane görüştür senden sonrası.
Yumup gözlerimi yalan dolana,
Açtım canevimi gerçek olana;
Elifi bırakıp Karac'oğlan'a,
Yunus'la yarışır senden sonrası!...*

Demiş Cemal Safi bir zamanlar.

Aşk, ilimin bilimin dışında kalan duygudur. Bütün duyguların şahıdır. Cenab-ı Allah mutlaka affedecektir çünkü aşık olunca insan akli aciz kalıyor.

...

*Felsefe böyledir divânelerde,
Teselli aranır bahanelerde,
Bir kadeh mey için meyhânelerde,
Ağlarsın döktüğüm dilleri bilsen.*

*Ateşe su dedim göz göre göre,
Aklım zavallıydı duyguma göre,
Bahtına şükretti Mecnûn bin kere,
Ağlarsın düştüğüm çölleri bilsen.*

Bir gün bilardo salonuma gittim. Girdim içeriye üç tane ailelerinin kovduğu, benim baktığım, sırtımdan geçinen adamlar bilardo oynuyorlar. Bana, Cemal Bey gelin beraber

*Şimdi söz yazarı,
daha ziyade
bestekârın
güdümündedir. Söz
yazarı maalesef
maddeyi düşünerek
yazar. Bu şarkı
olsun, ben para
kazanayım
diyerek yola
çıkır. Bu nedenle
pek etkili bir şey
bulamazsınız. Biz
bundan sıyrılmışız.
Biz parayı sevseydik
zaten şair olmazdık.*

oynayalım, dediler. Sağolun dedim, müdüriyetime gittim. Bir şarkı koydum, şarkıyı dinliyorum. Baktım bunlar konuşuyor. Biri, bu da alkolik oldu diyor; biri, psikopat oldu diyor; biri, soru soruyorsun cevap vermiyor hep bir yere bakıyor diyor; biri, manyak o ya diyor; biri, ayyaş o diyor. Aşk beni bunların diline düşürdü.

*Sefiller gücünü bende sınadı,
Kimi kaçık dedi, kimi bunadı;
Berdüş eleştirdi, sarhoş kınadı,
Ağlarsın düştüğüm dilleri bilsen.*

Aşk ne hallere düşürdü bizi. Mantıklı insan olmak mümkün değil.

Şeker Şeyma: Şiirlerde en büyük ilhamın "sevdalar"olduğu biliniyor. Bunu pek çok ünlü şairimizin şiirlerinde gördük. Örneğin Abdurrahim Karakoç'un Mihriban'ı, Sezai Karakoç'un Mona Roza'sı,... Sizde unutamadığınız Birsen Hanım'ınız var, diye biliyorum. Size böylesine güzel bir şiiri yazdıran hanımefendiyi nasıl tanıdığınızı ya da kurmacaysa nasıl tanımışçasına şekillendirdiğini anlatır mısınız?

Cemal Safi: Bilardo salonuma geldi benim. Güzel bir kızdı, 25 yaşındaydı. Hatta tam öğlen saatinde geldi, kalabalıktı 250 kişi müşteri vardı. Eczacı arkadaşım vardı, abi müdüriyetin anahtarını verir misin, dedi. Ne yapacaksın? dedim. Abi seni tanımaya bir kız gelmiş, dedi. Oğlum zurnanın zırt değdiği yerde şimdi zamanı mı, dedim. Saat bir, girdiler içeriye, hoş geldiniz dedim. Hoşbulduk dediler. Sigara içiyordum onlara da verdim. Ceylan hiç içmemiş ömründe heyecanlıymış alamam da diyememiş. Heyecandan kekeliyordu. Sonra yaktım sigarasını acemi tutuşu belli. Bana bir baktı elim ayağım titredi. Bir ceylan görmüştüm ben Vezirköprü'de unutamadım o bakışı, aynı o bakışla baktı bana. Akşamüstü derdim

bakışlarına, loş bakardı. Normal bir kadındı aslında ama aşık olunca..

Şeker Şeyma: Ritimleri sözlerinizle giydirdiğiniz 150 civarında eser var. İlham verdiğiniz kişiler arasında Orhan Gencebay'dan Zekai Tunca'ya, Muazzez Abacı'ya kadar epeyce değerli isim var.

-İlham alınan kişi olmak nasıl bir his-tir?

Cemal Safi: Çok güzel bir şey. Şimdi söz yazarı, daha ziyade bestekârın güdümündedir. Söz yazarı maalesef maddeyi düşünerek yazar. Bu şarkı olsun, ben para kazanayım diyerek yola çıkar. Bu nedenle pek etkili bir şey bulamazsınız. Biz bundan sıyrılmışız.

mişız. Biz parayı sevseydik zaten şair olmazdık. Paradan bahis geçince, benim öyle kaygılarım olmadı, zengin çocuğuydum ben. Söylemek ayıptır ama buradaki ilk galeri benimdi, bir çok gayrimenkulüm vardı... Parayı sevseydik o işi yapardık. Bizim yaptığımız bir güzellik, denize atıyoruz balık bilmiyor, Allah biliyor. Tarzımız, sanat karakterimiz şarkıya yatkın şiir yazıyor. Kafiye dikkat ederim, duyguya, samimiyete, melodiye ve ritme. O güzelliği, o duyguları ; o melodi içinde o armoni içinde anlatmak marifet. Öyle değil mi? Başiboş değil, gelişi güzel değil yani. Şimdi birisi başiboş, çapulcu eşkiya, birisi de normal asker... Hangisi başaracaktır? Tabi ki asker başaracaktır. Eşkiya dünyaya hükümdar olmaz diyor. Onun için kabiliyetini ve kültürünü uç noktasına kadar zorlayacaksınız kendini ve güzelliği yakalayacaksınız. Ne yapacaksınız? Ecdadına layık olmak için en güzelini yapmaya mecbursun. Yoksa şair ecdadının kemikleri sizler toprakta. ' Çocuklar ne yapıyor böyle, şunların yazdığına bak !... ' derler sonra. Benim neslim böyle mi olacaktı, bu hallere mi düşecekti demezler mi? Şimdi şarkı sözü ile şiirin farkı... Şarkı sözü, melodisini üstünden çıkardığın zaman kıcının üzerine oturur. Ayakta duramaz, ben eserim diyemez. Şiir böyle değildir. Her zaman ayakta kalır. Eğer şiirse ayakta durur, eserdir. Şarkı sözü, müziğini aldığı zaman zavallı kalır, aciz kalır. Müziği giydirdiğinde sağlığına kavuşur, ayağa kalkar yoksa kıcının üzerine oturur. Şimdi yıllar evvel sanırım sene seksen dokuz, doksan ; Halit Kıvanç Ağabeyim televizyonundaki programına davet etti beni. ' Rüyalarım Olmasa ' şarkısının patladığı zaman. Yarışmacılara şarkıyı dinlettikten sordu ' Bu şarkının şairi kim? ' dedi. Söz yazarı demedi şair dedi, şiir çünkü o. Ben o zaman

nl değilim böyle. Orhan Gencebay sevenler bilirler beni, sayarlar daha ziyade. Tanırlar diye sapa bir yere oturtttular beni. Saç yanımda Türkan şoray oturuyor, onun yanında Tanju Okan oturuyor. Bekir Servet, Nevra Serezli. Böyle hep sanat ağırlıklıydı o günkü yarışma. Senenin şarkısı-na geldi konu, o sene bütün dlleri almıştı o şarkı. Soruyu sordu, bende ilerinden biri bilir herhalde diyorum kendi kendim. Cevaplar geldi, ocuk-ların hepsi, dördü de Cemal Safi diye yazmışlar. O anda doldum, gözlerim-den yaş gelmeye başladı. Fazla duyuyorum olayları. O arada 'Aa !.. Cemal Safi ' de burada...' dedi Halit Kıvanç. Hazırlığımız yle... Orda, Cemal Safi' den şiirin tamamını dinliyoruz dedi. O duyguyla, hiç hazırlksız, ağzım kuru-yarak; tansiyonum yükselmiş bir an şiiri okurken. Yemin ediyorum dünya-nın her yerinden telefon, tebrik geldi. O şiiri istediler benden. O zaman oğalttım, oğalttım, yolladım. şimdi bir şarkı sözü milleti o kadar etki-ler mi? Abu Dabi mi ne, vallahi nere olduğunu bilmiyorum. Oraya bile yol-ladım. Hesap edin yani, Avustralya' da gösterilmiş oralarda. Bakın şimdi;

Rüyalarım Olmasa

*Yıldızlara baktırdım, fallara ıkmıyorsun,
Seni görmem imkansız rüyalarım olmasa.
Pencereden bakmıyor, yollara ıkmıyorsun;
Seni görmem imkansız rüyalarım olmasa...*

*Zor mu geldi kalbinde bana sevgi saklamak?
Yakıp gittiğin yeri dönüp bir kez yoklamak?
Değil sabaha kadar seni pp koklamak,
Seni sarmam imkansız rüyalarım olmasa...*
Diye devam ediyor... Yine o ara hit olan başka bir parça var, bakın ;

*Bana her şey seni hatırlatıyor
Beraber gezindik biz bu yollarda
Beraber ıslandık yağan yağmurda
şimdi dinlediğim tüm şarkılarda*

*Orhan Gencebay Sakarya
İlkokulunda okuyor,
bende orada okuyorum.
Ben 5. sınıftaydım,
Orhan, kardeşim ile sınıf
arkadaşıdır. Orhan'ın
bağlamaya başlama
sebebi de bizizdir. Ben
bunu bilmiyordum
ama köpeğin ısırdığını
biliyorum. Karşımızda
Cengizhanlar vardı,
tütün tüccarı. Fino diye
köpekleri vardı, yabancı
biri geçince hemen atlar
ısırdı. Orhan Gencebay'a
kardeşim Macit bizde
yıyelim öğlen yemeğini
demiş.*

Bana her şey seni hatırlatıyor.

şimdi tekniğe bak ; yollarda, yol ; yağ-murda, yağmur ; biri yol biri yağmur diğer biri de, şarkılarda... son söz-ckler bunlar, öbürleri takı.

şeker şeyma: Bu anlamda sizden şiir-müzik ilişkisini değerlendirmeni-zi isteyebilir miyim?

Cemal Safi: şiir müzikten stnse yerini de bulursa klasiklere girer. Ama ben ağlıyorum müzik oynu-yorsa olmaz. Hakkını vereceksin. Bestekârlık şairlikten daha kolay. Benim önümde bir malzeme yok. Ben duygularımı resmediyorum. Ama benim şiirim var bestekârn önünde. şiir makamını da bilir, hangi maka-ma giderim ben, hangi usule ve hangi

det mi olurum, uçak mı olurum, hız-zam mı olurum o kendisini tayin eder bellidir. Onu bulduğu zaman bes-tekâr, ölümsüz eser oluyor. şiir çok önemli tabi ki. şiir çok güzelse ve bestekâr tarafından hakkı da veril-mişse klasiklere girer.

şeker şeyma: Milletimizin gönlünde Orhan Gencebay şarkılarıyla geniş yer edindiniz. Orhan Gencebay ile dostluğunuz nasıl başladı? Ve Orhan Gencebay denince hemen akla siz geliyorsunuz, bunu bir dayanışma olarak adlandırabilir miyiz?

Cemal Safi: Evet, şimdi şöyle yav-rum. Orhan Gencebay Sakarya İlkokulunda okuyor, bende orada okuyorum. Ben 5. sınıftaydım, Orhan, kardeşim ile sınıf arkadaşıdır. Orhan'ın bağlamaya başlama sebebi de bizizdir. Ben bunu bilmiyordum ama köpeğin ısırdığını biliyorum. Karşımızda Cengizhanlar vardı, tütün tüccarı. Fino diye köpekleri vardı, yabancı biri geçince hemen atlar ısırdı. Orhan Gencebay'a kardeşim Macit bizde yıyelim öğlen yemeği-ni demiş. Tam geliyorlar bizim eve, arkadan Fino geliyor ısırıyor Orhan'ı. Kiskaniyor çocuğu, pantolonunu yırt-tıyor. Korkuyor tabi, koşuyor eve. Anne diyor, beni köpek ısırdı. Hemen babana haber ver diyor. Babası geli-yor, iğne vuruyorlar. 9. iğnede fırkaya kaçıyor, biz Askerlik şubesinin bah-esine fırka derdik. Annesi yavrum ölürsün, kudurursun diyor. O zaman babam bana mandolin alsın diyor. Mandolini alıyor babası, ertesi gün getiriyor mandolinle başlıyor işe. Benim gecemde anlattı bunu bilmi-yordum, 92 yılında yapıldı gecem. Ben şiire başladım gizliyorum şiirle-rimi, kitapda ıkartmıyorum. Ayıptır  tane çocuğum var diye. ocuklu adam aşık olmuş diyecekler. Eşime söyleyemiyorum, gizliyorum, utanı-yorum. Sana noldu adam diyor, bilmi-

yorum diyorum.

Sonra Orhan Gencebay isyan ediyor, iki sene oldu bir şiir vermedin Cemal Abi, diyor. Kardeşimle çok yakın arkadaşlardı. Kardeşim bir gün bana, Millet Orhan Gencebay'a geliyor, benim şiirlerimi bestelesin diye rica ediyor, kimseninkine bakmıyor senin şiirlerine aşık olmuş adam, dedi. İstanbul'a bir gittiğimde kapılarını çaldım, Sevim Emre açtı. Oturduk, yemek yedik. Sonra verdim şiirlerimi şunları oku, dedim. Kal Sağlıcakla, Niye Var, Ben Çobandım Sen Yıldız, Gökyüzünde Kaymak, Dön gibi şiirlerimi besteledi. Her kasetinde 3-4 şiirim vardır. Sonra bilgisayarlar çıktı. Eskiden çok güzel şarkılar çıkıyordu, şimdi neden çıkmıyor? İşte bu yüzden. Çünkü sanat takdir edildiği yerde vardır.

Orhan Gencebay iyi çocuktur. Çok iyi bestekardır. Türk Sanat Müziğini bilmiyor sanıyorlar. O Türk Sanat Müziğinin hasını biliyor. Niye takılalım kalalım aynı kulvarda diyor, genişletelim kulvarı.

Şeker Şeyma: Samsun'un hayatınızda önemli bir yer olduğu bir gerçek. İlkadım Belediyesi adınıza bir sokak açtı, siz de açılışta idiniz, neler hissettiniz?

Cemal Safi: Açılışa geldim, kurban kestim. Çok mutlu oluyor insan. Şair Cemal Safi diye yazıyor. Soracaklar

Cemal Safi kim diye. İşte sanatının yaşaması bu demek.

Samsun çok güzel bir şehir. Samsun denilince tıkanır ağlarım. Sanat okulunda da bu yüzden okuyamadım. Orhan Veli'nin bir şiiri var.

Beni bu güzel havalar mahvetti diye.

Şeker Şeyma: Çocukluğunuz Samsun'da geçmiş, ne kadar sıklıkla Samsun'a gidiyorsunuz, bir anınızı paylaşır mısınız?

Cemal Safi: Çocukluğum Samsun'da geçti. Tabi şairlik de vardı, Samsun'dan çıkardım Çorum'a, Ankara'ya; yüklerdim arabayı giderdim, boşaltırdım. Gelirken bir heyecan kaplar, Samsun'a geldim şehrim'e geldim diye. Çok severdim kalbim güm güm atardı, nabzım değişirdi o kadar çok severdim. Zaten babam beni Ankara'ya iki sene sonra getirebildi. Kamyona yükledik eşyaları götürdük. Cebeci'de oturuyoruz o zaman. Fakat bir türlü Ankara'yı sevmiyorum. Samsun gözümün önünde hep. Bir yük buldum üç gün sonra kaçtım Samsun'a. Ve Samsun devamlı mekanım oldu benim. Evimiz vardı bizim üç katlı tripleks dedikleri. Orada yaşadım. Sonra otelimiz henüz satılmamıştı orada kaldım bir müddet. Bir ara Yafeya Otel'de kaldım. Çok aşık-tım Samsun'a. Babam artık beni

tutuklu olarak getirdi. Savcılığa verecekti. Abilerimi yolladı, aldılar beni gittik Ankara'ya. Fakat yaşamıyorum, üç gün sonra tekrar geri kaçtım. Ankara'nın havası çok kuru faranjit yaptı.

Şeker Şeyma: Her sene Akçay'da Şairler ve Bestekarlar Şenliği düzenliyorsunuz. Bununla neyi amaçlıyorsunuz? Bize bu etkinlikten bahseder misiniz?

Cemal Safi: Cenab-ı Allah bizi şair olarak yaratmış bunun karşılığını vermem lazım. Şiire katkı sağladım, çok yoruldum ama. Türk Sanat Müziğine çok katkı sağladım. Mesela Mersinli Nadide Gülpınar var, iyi bir şairdir. Şöhret oldu, bana aşık oldu kadın. Hani bir şarkı var:

*Okyanus mu iki şehrin arası
Kaç saatlik yol ki şunun şurası
O verdiğin ümitlerin süresi
Her nedense bitmek nedir bilmiyor*

Bana yazdığı şiirdir o. Buraya yerleşti o yüzden. Tarzı benim tarzımdır.

Hem Türk şiirine hem de Türk Sanat müziğine katkım olsun diye düzenledim. Çok kişi gelirdi. Sen şairsin annen baban kardeşlerin, ailecek gelirlerdi.

Şeker Şeyma: Gerçekleştirmeyi düşündüğünüz, üzerinde çalıştığınız bir çalışmanız var mı?

Cemal Safi: Cenab-ı Allah'a bir şiir yazdım. Kâinatın Ulu İmparatoru

*Cemâline sığındım haşmet i celâlden
Sana meftun gönlümü fani sevdadan koru
Nâr-ı hicranla yandım memnu aşk melâlden
Son olsun Kâinatın Ulu İmparatoru*

..

666 tane ses vardır. Kuran-ı Kerim'in 10'da 1'i. Sonuna bir beyit koydum.

İlham ı ilahi sende okyanus

Damlana talibim ey yüce Yunus...

Bununla beraber 666 ses ediyor.

Peygamberimize naatlarım var. Bir tanesini okuyayım.

Kelamullah vahyedilen Muhammed
Feyzullah var mıdır senin üstüne
Gaffarın gönlünden kopan merhamet
Lütfullah var mıdır senin üstüne

Ya İsa Mesih'in övdüğü Resul
İsmini İncil'den silenler mesûl
Nübüvvet mührünle değişti nesil
Bismillah var mıdır ben'in üstüne

Sana özel Kelime-i Şahadet
Senle güzel savm-u salat ibadet
Sayende yaşandı devr-i saadet
Şadullah var mıdır günün üstünde

Ya Şahlar Şahının Rahmeti Ahmet
Burak'la seyahat Miraç'ta vahdet
İlahi muhabbet semavi sohbet
Sadullah var mıdır senin üstüne

Putpereste paymel iken mazisi
Payenle payidir Hac arazisi
Ey Bedir fatihi Uhud gazisi
Seyfullah var mıdır şanın üstüne

Mahzundu, Kabe'nin ruhu İbrahim
Seninle şad etti Rahman-i Rahim
Şefa'at lütfundur ya Abdürrahim
Nasrullah var mıdır senin üstüne

Az mı cefa çektin az mı sefalet
Azminle kapandı devri cehalet
Ahiret yolumuz senle selamet
Beytullah var mıdır senin üstüne

Ümmetin olmuşuz Elhamdülillah
Borçluyuz suçluyuz Estağfirullah
Rahman seni kırmaz ya Resulullah
Abdullah var mıdır senin üstüne

Kemale ermişler cemalin gören
Aşkınla bezemiş dokunu ören
Ak zambak misali kokunu veren
Nurullah var mıdır tenin üstüne

O kadar ağır ki mesuliyetim
Cahilin cüreti naata niyetim
Ya Hakkın Habibi Resül-i yetim
Hamdullah var mıdır senin üstüne

İtiraf gerekse samimiyetle
Şeytana şenlikdik umumiyetle
Fetullah eyledim İslamiyet'le
Emrullah var mıdır senin üstüne
Hayrullah var mıdır dinin üstüne

Şeker Şeyma: Siz Samsun'umuzun yetiştirdiği çok değerli edebiyat çınarlarımızdansınız. Biz Samsunlu gençlere ve Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerine bir mesajınız var mıdır?

Cemal Safi: Şiir yazacağım diye oturmasınlar, bir şiir beni yaz der zaten , o zaman yazmaya başlasınlar. Gece uyutmaz, nasıl şimdi bir tavuğun karnında yumurta birikir, yumurtlamadan yapamaz, her nereye olsa yumurtlar yani. Bir çaresini bulur yumurtlar. Şiir de böyledir. O duygu geldiği zaman kendini ifade edebildiyse, samimi ve derinden aktarabildiyse onu hemen aktarabilmelisin, o duygu gidince aklından o sözler de gidiyor. Bu nedenle başında kağıt kalemle yatarmış eski şairler. O duygu geldiği zaman duygulandığı zaman hemen lambayı yakar, yazarlarmış. Mesela, Dil Bayramı için Kıbrıs' a davetliydik Türk Dil Kurumu olarak gittik. O kadar candan sıcak bir karşılama falan ki hayran oldum adama. Neyse sonra otele gittik, yattık. Rüyamda ' Sayın Cumhurbaşkanım size bir şiir yazdım ' diyorum, O da ' Teşekkür ederim ' diyor. Okuyayım mı?... ' diyorum ve bu şiiri okuyorum, bir dörtlük ; Türk Dil Bayramı' na...

Kıbrıs altınsa eğer kalbimiz mihenk taşı

Hangimiz dökmedik ki bu yar için göz yaşı?

Türk dili bayramında, Beşparmak dağlarında

Atatürk ' ün izinde bulduk Rauf Denктаş' ı...

Ama bakın şimdi, rüyamdayım. Hemen kalktım, şiiri yazdım tekrar yattım.

Şeker Şeyma: Rüya daha duygusal bir ortam oluyor sanırım.

Cemal Safi: Evet, evet... Rüyamda yazdığım başka şiirlerde var, uzun değil de dörtlükler halinde...

Şeker Şeyma: Gençler için ilave edeceğimiz başka şeyler var mı, onu anlatıyordunuz?

Cemal Safi: Gençler için başka ilave edebileceğimiz, sadece şiir mi okusunlar? Hayır, edebi eserleri de okusunlar, güzel romanlar, hikayeler. Onlar da güzel meyve verecektir yani. Şaire malzemedir. Teşvik eder, hem de kelime hazinesi genişler. Espri kabiliyeti genişler, zekâsı artar. Uygun kişilerle beraber olsunlar. Güzel eserler okusunlar. Yalan yanlış şeyleri okumasınlar. Yanlışla saparlar. Yazarken tekrar tekrar düşünsünler. Hemen yazdım olmasın. Şiir çok ayrı bir şeydir.

Kaynağımı çağlayanlar dil ise Ben yağımı söz sanatı gül ise

Dil şiirde çıkar. Dil şiirde zirveye ulaşır. Dil kestirme yerde en güzel şekilde en iyi anlamı taşır.

Şeker Şeyma: Sorularım bu kadardı. Çok teşekkür ederim.

Cemal Safi: Ben de teşekkür ederim.

7. GELENEKSEL AYPINAR YAYLA ŞENLİKLERİ VE GÜREŞ FESTİVALİ

Her yıl geleneksel olarak düzenlenen festivalin bu yıl yedincisi düzenlendi. Binlerce vatandaşın bir araya gelip eğlendiği festivale MHP Grup Başkan Vekili Samsun Milletvekili aday ve Samsun Milletvekili Erhan Usta, AK Parti Samsun Milletvekili aday Yusuf Ziya Yılmaz, Kavak Belediye Başkanı İbrahim Sarıcaoğlu, Havza Belediye Başkanı Murat İkiz, Samsun Büyükşehir Belediye Meclis Üyeleri ve Başkan vekilleri, AK Parti Kavak İlçe Başkanı Osman Atlı ve Yönetimi, MHP Kavak İlçe Başkanı Cahit Kamber ve Yönetimi, AK Parti Samsun İl Yönetim kurulu Üyeleri, BEM-BİR-SEN Samsun Şube Başkanı Nurettin Sever, Belediye Meclis Üyeleri, Samsun Yazarlar Derneği Başkanı Ahmet Seven, Kavak Sivil Toplum Kuruluşları, Mahalle Muhtarları, Daire Müdürleri, ve çok sayıda davetli katıldı. Oldukça kalabalık ve coşkulu katılımın yaşandığı Aypınar Yaylasındaki şenlik saygı duruşu, istiklal marşı ve Kur'an-ı Kerimin okunmasının ardından Kırkpınar Başpehlivanlarının ve Milli

Güreşçilerin de katıldığı Karakucak Güreşleri ile devam etti. Şenliğe davetli katılan Milletvekilleri ve Kavak Belediye Başkanın konuşmalarının ardından sanatçılar Samsunlu Fehmi ve Feride sahne aldı. Karakucak güreşlerinin finalinde 2018 yılı Aypınar Yayla Şenliklerinin Güreş Ağalığını Akbelen mahallesinden Kamuran Keskinioğlu aldı. Başpehlivan ile Güreş Ağasının sahnede halkı selamlamalarının ardından şenliğe gelen vatandaşlar Samsunlu Fehmi ve Feride ile coşup doyasıya eğlendiler. Birlik ve beraberlik içerisinde çok güzel işlere imza atıldığını ve halende atılmaya devam edildiğinin altını çizen Kavak Belediye Başkanı İbrahim Sarıcaoğlu konuşmasına şu şekilde devam etti; "Bu coşku bu heyecan oldukça sizlerle daha güzel işler yapacak büyük hizmetlerin altına imzamızı atacağız. Kalkınan ve gelişen bir Türkiye için, gelişen ve yükselen bir Kavak için yola devam. 24 haziranda yapılacak seçimlerde her zaman olduğu gibi Kavak'ın yine üstüne düşeni fazlasıyla yapacağın-

dan şüphem yok. Her zaman olduğu gibi bundan sonrada Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a desteklerimizi sürdüreceğiz" ifadelerinde bulundu.

KAVAKLILAR HER ZAMAN TEK YÜREK OLDU

Binlerce kişinin bir araya gelip tek yürek olarak eğlendiklerinin altını çizen AK Parti Samsun Milletvekili aday Yusuf Ziya Yılmaz konuşmasına şu şekilde devam etti, "Hepinizin iyi bildiği gibi burada sadece güreş yapılmıyor. Bunun dışında eğlenceler var. Şuanda gördüğümüz bu güzel ve yemyeşil ormanın içinde her tarafta Sıla-i rahim yapan, İstanbul'dan ve Bursa'dan gelen hemşehrilerimiz akrabalarıyla buluştular. Ramazan Bayramı'nın güzelliğini burada hep birlikte yaşıyorlar. Anılarını, hatıralarını, geleneklerini konuşuyorlar. Bundan daha güzel ne olabilir. Yine geleneksel sporumuz karakucak güreşinin en güzel örneklerini burada seyrediyorlar. Rabbim ağzımızın tadını hiç bozmasın. Hep böyle bayram günlerinde bir arada olalım" dedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin Halkın İçinde: SEVGİYLE BİRLİKTE YÜRÜYECEĞİZ

2014 seçimlerinden bugüne geçen üç buçuk yılda ilçede hayata geçirdikleri rekor hizmetler ve projelerle Atakum'un gelişimine yön verdiklerini ifade eden Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı, "Hayata geçirdiğimiz projelerle marka kent Atakum'u inşa ediyoruz" dedi.

Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin, kısa bir süre içerisinde farkını göstererek Samsunluların sevgisi kazanmayı başardı. Başkan Şahin " Biz, Samsun olarak büyük bir aileyiz, sevgiyle birlikte yürüyeceğiz" dedi.

Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin, göreve gelir gelmez tüm ilçeleri ziyaret etti. 17 ilçenin belediye başkanı ile bir ve beraber oldu. Her akşam toplu iftar yemeklerine katılarak vatandaşlarla birlikte iftar yaptı. Ramazan ayı nedeniyle sahurda vatandaşlarla buluşan

Başkan Şahin, toplumun her kesimine ziyaretlerini sürdürdü. Saathane'de esnafları ve pazar yerlerinde pazarcılar ile gittiği her ilçede vatandaşları ziyaret ederek takdir topladı. Başkan Şahin, belediyeye ziyarete gelen sivil toplum kuruluşları ile birlikte olarak istişarelerde bulundu. Samsunsporun şehrimizin markası olduğun ve gereken desteğin yapılacağını söyledi.

İstanbul'da Samsun derneklerine ziyaretler yapan, Samsunspor Çalıştay ve genel kuruluna katılan Zihni Şahin, basın mensuplarıyla da iftarda bir araya

geldi. İlçelerde iftar ve sahur programlarına katıldı. İlçelerde tesis açılışlarını gerçekleştirdi. Çalışma alanlarını ziyaret etti. Kısacası Zihni Şahin, Samsun'da halkla buluşmaya devam etti. Kısa sürede Samsunluların sevgisini kazandı. Samsun " Zihni Abi'yi "Sevdi.

MAKAMLAR İNSANIMIZA HİZMET ETMEK İÇİNDİR

Başkan Zihni Şahin, Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı koltuğuna oturduğu günden bu güne kadar yaptığı çalışmalar ile planları ve projeleriyle ilgili şunları söyledi: "Belediyeler doğumdan ölüme kadar insanla-

rımız içindir. Amacımız insanımıza hizmet etmektir. Bu hizmeti yaparken insanlarımızla birlikte olmak, aralarında bulunmak gerekir. Hemşerilerimizle beraber olmaktan mutluluk duyuyorum. Hemşerilerimin mutlu ve hüzünlü günlerinde birlikte olmaya mutluluk ve acılarını paylaşmaya devam edeceğim. Bu bizim insanlık borcumuzdur. Hemşerilik hukukumuzdur. Bugüne kadar bu anlayışın insanı oldum. Böyle olmaya devam edeceğim.

KOLLEKTİF VİZYON VE ORTAK AKIL

Samsun Büyükşehir Belediye

Başkanı Zihni Şahin yaptığı açıklamada şunları söyledi: "Eski belediye başkanımız Yusuf Ziya Yılmaz çok önemli hizmetler yaptı. Samsunumuz güzel günler gördü. Yarınlarımız daha da güzel olacak. Hemşerilerimiz ile birlikte Samsunumuzu daha ileriye taşıyacağız. Bunu yaparken bilim ve teknolojiye dayanacağız. Siyasi irademiz, bakanlarımız, milletvekillerimiz, mülki idare kademelerimiz, Sivil toplum kuruluşlarımız, üniversitemiz, bilim adamlarımız, muhtarlarımız ve toplumumuzun her kesimi ile istişare içinde olacağız. Gençlerimizle buluşacağız. Üniversite öğrencilerimizle fikir

alış verişinde olacağız. Kollektif vizyon ve ortak akıl ile hareket edeceğiz. Toplumumuzu ilgilendiren problemlerde çözüm için problemin kaynağında istişare içinde olacağız. Problemleri çözüm yolunda birlikte hareket edeceğiz.” dedi.

19 MAYIS 2019, MİLLİ MÜCADELEMİZİN BAŞLANGICININ 100'ÜNCÜ YILIDIR

Başkan Şahin: “ Devletimizin ve Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk kurtuluş savaşımızı, bağımsızlık mücadelemizi 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun’da başlattı. Biz 19 Mayıs ve kurtuluş şehriyiz. 19

Mayıs 2019 tarihinde bağımsızlık mücadelemizin 100.yılını kutlayacağız. Bunu Samsunumuza layık şekilde yapacağız. Bu vesileyle Büyük önder Atatürk ve silah arkadaşları ile tüm şehitlerimizi rahmetle anıyor, gazilerimize saygılarımı sunuyorum. Samsunumuzu güzel günler bekliyor. Bunu hep birlikte gerçekleştireceğiz.” Diyerek konuştu

17 İLÇEMİZİ KUCAKLİYORUZ

Samsunumuz 17 ilçemiz ile bir bütündür. Çünkü biz, Samsun olarak büyük bir aileyiz. 17 ilçemizi de kucaklıyorum. Tüm problemlerini çözmek için çalışacağız. Bunu yaparken ilçe

belediye başkanlarımız ile bir ve beraber olacağız. Çözülen her problem benim mutluluğumdur. Halkımıza hizmet etmek büyük bir onurdur. RABBİM bunu bize nasip ettiği için şükrediyorum. Halkımızın teveccüh ve desteklerine teşekkür ediyorum. Biz, Samsun olarak büyük bir aileyiz anlayışı ile sevgiyle birlikte yürüyeceğiz. Samsunumuz için bir vizyon ortaya koyacağız. Kısa bir süre içerisinde halkımıza katkı yapacak önemli çalışmalarımız olacaktır.” dedi

GÜLSAN SANAYİ SİTESİNDE MAĞDURİYET OLMAYACAK

Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin’i Samsun’un

kanayan bir yarasına el atarak Gülsan Sanayi sitesi esnafılarını ziyaret etti. Esnafa yeni yer yapılmadan taşınmanın olmayacağını söyleyen Başkan Şahin, "Esnafımızın içi rahat olsun, yeni yer ayarlanmadan buradaki dükkanlarınızdan çıkarılma işlemine başlanılmayacak. Büyükşehir Belediyesi olarak esnafımızın her zaman yanındayız. Burada kimse mağdur edilmeyecek. Belediyenin daha önceki satın aldığı yerler dahi yıkılmayacak. Herkesingönlürahat olsun" dedi. Esnafın kafasındaki soru işaretlerini silen Şahin'e, vatandaşlar alkışla karşılık verildi. Esnafın mutluluğu ile sona eren toplantı-

ya Samsun Madeni Sanatkarlar Odası Başkanı (SMSO) Eyüp Aydın ve oda yönetimi, AK Parti Samsun İl Başkanı Hakan Karaduman, İlkadım İlçe Başkanı Hakan Ay, Samsun Büyükşehir Belediye Genel Sekreteri Coşkun Öncel, Genel sekreter yardımcısı Fikret Vatansever ve çok sayıda esnaf katıldı.

BUGÜN GÜZEL GELECEK DAHA GÜZEL OLACAK OLACAK

Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin açıklamalarında "Bugün güzel gelecek daha güzel olacak" dedi. Başkan Şahin açıklamalarını şöyle tamamladı:

" Samsunumuz için elimizden gelen her şeyi yapacağız. Trafik, istihdam, turizm, çevre, spor kısacası her alanda çalışmalarımız ile daha güzel bir geleceğe ulaşacağız. Samsunumuz için yapılanları 17 ilçemizde de daha ileriye taşıyacağız. Bu vesileyle Samsunumuza hizmet etmiş olan tüm belediye başkanlarımıza, meclis üyelerimize, personellerimize, siyasilere, sivil toplum kuruluşu temsilcilerimize, kanaat önderlerimize, bürokratlarımıza, basınımıza, muhtarlarımıza, her kesimden insanlarımıza teşekkür ediyorum. Vefat etmiş olanları rahmet ve şükranla anıyorum." Dedi.

FARUK TATAR

BİLNET OKULLARI EĞİTİM SERÜVENİNE SAMSUN KAMPÜSÜ İLE DEVAM EDİYOR

Kariyer yolculuğuma eğitim yönetimi, denetimi, tasarımı ve geliştirme yolunda devam ederek özel okullarda yönetim danışmanlığı, genel müdürlük ve genel koordinatörlük görevlerinde bulundum.

1. Faruk Tatar kimdir? Nasıl bir iş - eğitim deneyiminden geliyorsunuz?

Eğitimci bir ailenin eğitimci çocuğuyum ve aslen fizik öğretmeniyim. Üniversiteyi tamamladıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Anadolu lisesine atanarak eğitim sektörüne giriş yaptım. Daha sonrasında ise özel sektöre geçerek Türkiye'nin önde gelen dershanelerinde ve özel okullarında fizik öğretmenliği, fizik bölüm başkanlığı yaptım. Bu sıra-

da fizik alanında soru bankası ve konu anlatımlı olmak üzere pek çok kitaplar yazdım.

Kariyer yolculuğuma eğitim yönetimi, denetimi, tasarımı ve geliştirme yolunda devam ederek özel okullarda yönetim danışmanlığı, genel müdürlük ve genel koordinatörlük görevlerinde bulundum. Eş zamanlı Tüm Özel Öğretim Kurumları Derneği (TÖDER) Genel Koordinatörlüğünü yürüttüm. Yine İsviçre Lozan'da Dünya Eğitim Girişimcileri Birliği Türkiye

Direktörlüğünü yürüttüm. Bundan 7 yıl önce Bilfen Ailesine katılarak kendime göre eğitim öğretim mühendisliği yürütme çalışmalarına devam etmekteyim.

2. Şuanda Bilnet Okulları markasını tüm Türkiye'ye konumlandırıyorsunuz, bu konuda yoğun bir çalışmanız var, özellikle Bilnet Okulları hakkında bizimle neler paylaşmak istersiniz?

Bilnet Okulları olarak eğitim kali-

temizi Türkiye'nin dört bir tarafına yaymak ve bayrağımızın dalgalandığı her noktaya eğitimde yarattığımız fırsat eşitliğini taşımak için bu yola çıktık. Bu yolculukta yolumuz Samsun ile kesişti.

Bilnet okulları olarak Atatürk İlke ve inkılaplarına bağlı, yüzü Batı'ya dönük, her türlü bilimsel, kültürel ve sosyal yeniliğe açık vatandaşlarını yetiştirerek, Türkiye'deki eğitim serüvenine Samsun Okulları Bilnet Kampüsü

Bilnet Okulları olarak eğitim kalitemizi Türkiye'nin dört bir tarafına yaymak ve bayrağımızın dalgalandığı her noktaya eğitimde yarattığımız fırsat eşitliğini taşımak için bu yola çıktık. Bu yolculukta yolumuz Samsun ile kesişti.

Bilnet okulları olarak Atatürk İlke ve inkılaplarına bağlı, yüzü Batı'ya dönük, her türlü bilimsel, kültürel ve sosyal yeniliğe açık vatandaşlarını yetiştirerek, Türkiye'deki eğitim serüvenine Samsun Okulları Bilnet Kampüsü ile devam ediyoruz.

ile devam ediyoruz.

'Doğru Eğitimle Doğru Gelecek' mottosu ile yola çıkan Bilnet Okullarında eğitim müfredatı, sadece akademik alanda değil, kültürel ve sanatsal alanda tam donanımlı bireyler yetiştirmenin yanından, yabancı dil becerileri, yenedünyanın olmazsa olmazları; kodlama, STEM, robotik, maker gibi 21. Yüzyıl ihtiyaçları doğrultusunda hazırlandı. Öğrencilerin, tüm kademelerde temel bilimlerin yanında; yabancı dil, spor, kültür, sanat ve teknoloji alanlarında da kendilerini en üst seviyeye çıkaracak bir eğitim almaları hedefleniyor.

Eğitim sektörüne baktığınızda kaliteli ve yenilikçi eğitimi sunabilmek artık kurumsal vizyonu ve networkü olan markaların işi olmaya başladı. Çünkü tek başına sunulan eğitim-öğretim hizmetleri yeterli değil. Bununla birlikte 21. yüzyıla göre tasarlanmış okulların fiziksel koşulları, hizmet içi eğitimleri, veli eğitimleri, öğrenciye kazandıracağınız 21. yüzyıl becerileri gibi pek çok alanda hiz-

met vermek zorundasınız.

Bizler de geleceğin dünyasına çocuklarımızı kurumsal bütünlüğün ve network'ün içerisinde hazırlamak, ülkemizi geleceğe doğru adımlarla taşımak gibi değerli bir misyonu üstlendik.

Bilfen Şirketler Grubu ailesi olarak yaklaşık yarım asırlık bilgi birikimimizi kısa, orta ve uzun vadede planladığımız hedeflerimizle Türkiye'nin her köşesine adım adım ulaştırmak için yaklaşık 2 buçuk yıl önce bu yola çıktık.

Misyonumuz ve vizyonumuz çerçevesinde sağlıklı büyüebilmek için diğer sektörlerden farklı olarak franchise yerine akredite açılımı ile ilerlemeye devam ediyoruz.

Türkiye'deki tüm okullarımız A'dan Z'ye eşgüdümlü olarak ilerleyerek; aynı misyonla, aynı eğitim-öğretim anlayışıyla, aynı destek hizmetleriyle, kaliteli eğitim sunmaktadır.

Bilnet Okulları olarak aldığımız sorumluluğun bilinciyle, toplumun tüm kesimlerine örnek ola-

cak şekilde Türkiye'de büyük bir kıvılcım olmak istiyoruz.

3. Bilnet Okullarında okul öncesinden liseye kadar nasıl bir eğitim öğretim tasarımı var?

Bugüne kadar Türkiye'de sunulan eğitim anlayışı ürün odaklıdır, velilerin ve öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmamıştır.

Bilnet Okulları olarak bizler ise Okul öncesinden liseye kadar bütün tasarımlarımızın merkezine öğrenciyi, veliyi ve öğretmeni alarak ihtiyaç odaklı eğitim öğretim modeli oluşturduk.

Bu tasarımı oluştururken 3 temel motto ile yola çıktık. Bu mottolar üzerine kurulu çok fazla alt kategorilerimiz olsa da, 3 temel mottomuzu şu şekilde açıklayabiliriz. İlk olarak akademik bir okuluz, öğretim modelimizi akademik temeller üzerine oluşturduk. 2.si yabancı dil eğitimine fazlaca önem vermekteyiz ve yabancı dili hayatın içinde öğrenciye sunmaktayız. Son olarak Disiplinli bir eği-

tim anlayışla hareket etmekteyiz.

Geçmişte özel okul denilince akla sadece belli bir kesimin çocuklarını gönderebildiği okullar olarak anılırdı. Artık özel okullar sadece yüksek gelire sahip kişilerin çocuklarını gönderebilecekleri okullar değildir. Çocuklarına ek eğitim öğretim hizmeti ve daha fazlasını aldirmek isteyen,

benim çocuğuma bırakabileceğim miras ona verebileceğim eğitim yatırımdır diyen herkesin kapısının açık olduğu eğitim kurumlarıdır. Ve Bilnet Okulları da bu anlayışla kurulmuştur.

4. Title olarak neden Ceo ünvanını kullanıyorsunuz? Kişisel vizyonunuzu paylaşmak ister misiniz?

Türkiye 'de eğitim sektöründe 'Genel Müdür' kavramı düzeni koruyan, kollayan ve idare eden kişi ile anlamında kullanılıyor maalesef.

Fakat Dünya'daki bir çok sektörde olduğu gibi eğitim sektörü de kendini sürekli yenilemek geliştirmek zorundadır. Kurumların işleyişini her zaman bisiklete binmeye benzetirim. Eğer pedalı sürekli çevirmezseniz devrilme şansınız var.

Bundan dolayı Ceo ünvanı yaptığım iş ile özdeşleşiyor aslında. Kurumu geliştiren, geleceğe taşıyan, geleceği okuyup bugüne tasarlayan ve ekibine liderlik yapan vizyon kazandıran bir title olması nedeni ve algıyı doğru yaratabilmek eğitim sektöründe ilk kez benim tarafımdan kullanılıyor.

5. Son zamanlarda sizden çok sıkça duyduğumuz Eğitim Öğretim Mühendisliği kavramı var, bunu bize açıkla mısınız?

Hızlı değişen, kendini sürekli güncelleyen, bilgiye çok rahat ulaşabileceğiniz yeni dünya ile birlikte pek çok yeni kavramlar ortaya çıkmaktadır. Eğitim sektöründe de kendinizi sürekli güncellemek, ihtiyaçlara cevap verebilen hizmet kalitesi sunmak ve resmi doğru okuyup buna göre doğru tasarımlar oluşturabilmek için Eğitim Öğretimde Mühendisliği olduğu düşüncesini savunmaktayım.

Çocuklarımızı örf, adet, gelenek, görenek ve değerlerimizi unutturmadan fakat dünyanın eğitim modelleri yerine bugünün eğitim modelleri ile geleceğe hazırlamak için güncel yöntemlerle hareket etmek zorundasınız.

6-Türkiye sizinle birlikte Eğitimde Marketing kavramı ile tanıştı, Eğitimde Marketing nasıl yapılır?

Eğitimin her alanında olduğu gibi marketing ayağı da diğer sektörlerden farklıdır aslında.

Eğitim'de marketing bir reklam tanıtım çalışması değildir, marketing eğitim öğretim hizmetlerinin değer haline getirilebilmesidir. Her zaman, her yer de ifade etmeye çalışırım, hatta 2012 yılında yazmış olduğum sektörde ilk ve tek olan Eğitim'de Marketing isimli kitabımda; Eğitimde Pr çalışmalarının nasıl yapılacağını, Sosyal medya araçlarının nasıl bu sektörde de aktif kullanılacağını

ve yapacağımız her çalışmanın nasıl değer haline getirileceğini detaylı bir şekilde tek çatı altında toplamıştım.

5 Yıl önce yapmış olduğumuz bu çalışmanın bugünün dünyasında ne kadar değerli ve önemli olduğunun bir kez olduğunu görüyoruz.

Eğitim sektöründe; güvenliğinden beslenmesine, eğitimden öğretime, fiziksel koşullardan öğrenciye kazandıracığınız becerilere kadar değer yaratacak farklı çalışmalar yapmadığınız sürece; ne öğrenci ne veli ne de öğretmenlerin ihtiyaçlarına cevap verebilirsiniz ve de kendilerini değerli hissettirebilirsiniz. Bu anlamda "Eğitimde Marketing" bütünsel bir çalışmadır.

7-Hem kişisel hem de kurumsal anlamda kısa, orta ve uzun vadedeki hedefleriniz nelerdir?

Öncelikle belirtmek isterim ki ülkenin geleceğine sevdalı olan gönüllü bir eğitimciyim. Hedeflerinizin olabilmesi için önce vizyonunuzun olması gerekir.

Ceo'su olduğum eğitim kurumu yani Bilnet Okullarını kısa vadede Türkiye'de, uzun vadede Dünya'da oyun kurucu yapmak istiyorum. Oyun kurucu olursak bizim çocuklarımız da oyun kurucu olurlar.

Çocuklarımızın; Türkiye'mizin, Dünyamızın sanayisine sporuna ekonomisine kültürüne yön veren bireyler olduğunu gördüğüm itibarıyla ben hedeflerime ulaşmış olacağım.

LOZAN ÇARŞI CADDE PROJESİ

İSHAK TAŞÇI
Atakum Belediye Başkanı

"Hayalimizdeki Şehir **Atakum** için"

10 Milyonluk Dev Proje 'LOZAN ÇARŞI CADDE'DE İLK KAZMA VURULDU

*Atakum Belediye Başkanı
İshak Taşçı'nın 55'te 55
proje sözü içerisinde yer
alan milyonluk dev proje
için ilk kazma vuruldu.
Lozan Caddesi Çarşı projesi
için Lozan Caddesi üzerinde
başlayan çalışmaları yerinde
inceleyen Başkan Taşçı,
"Yaklaşık 10 milyon lira
maliyeti olan projemizle,
Atakum'un değerine değer
katacağız" ifadelerini
kullandı.*

Karadeniz Bölgesinin en hızlı büyüyen ilçesine yakışır bir 'Çarşı Caddesi' projesini hayata geçirmek için düğmeye bastıklarını ifade eden Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı, Cumhuriyet Mahallesi, Lozan Caddesi üzerinde gerçekleştirilen çalışmaları yerinde inceledi. Projenin tüm detaylarını, çalışma alanında yeniden inceleyen Başkan Taşçı, Lozan Caddesi Çarşı'nın en kısa süre içerisinde tamamlanacağını söyledi.

10 MİLYONLUK DEV PROJE

Atakum Belediyesi tarafından yapım çalışmalarına başlanan Lozan Çarşı Caddesi projesinin kısa bir süre içerisinde tamamlanacağına dikkat çeken Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı, "İlçemizin prestijini daha da güçlendirecek olan ve 55'te 55 proje sözümüz içerisinde yer alan Lozan Çarşı Caddesi

Projesinin çalışmalarına başladık. Tamamlandığında yaklaşık 10 milyon TL'lik maliyetiyle, bölgenin önemli alışveriş merkezilerinden biri olacak olan projemizi en kısa sürede Atakum İlçemize kazandıracaktır. Caddesi Çarşı projemizle ilçe ekonomisini güçlenecek, yerel esnafımıza da katkı görecektir. Bu anlamda Atakum'un değerine değer katacak, ilçemizin prestijini güçlendirecek olan projemiz, şimdiden ilçemize ve şehrimize hayırlı uğurlu olsun" şeklinde konuştu.

HER YÖNÜYLE CAZİBE MERKEZİ

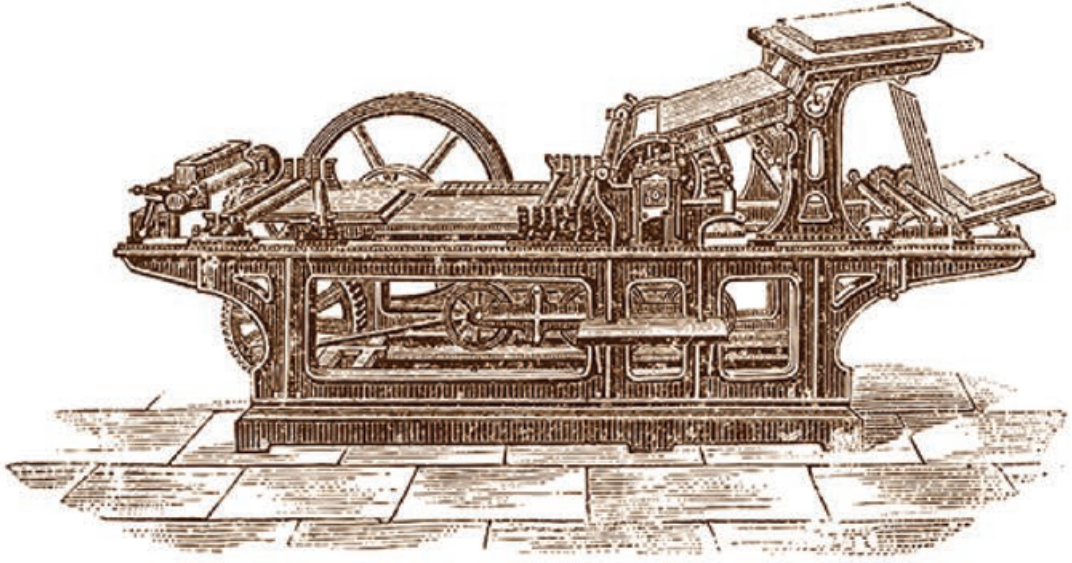
Atakumluların, tüm ihtiyaçlarını ilçeden ayrılmak zorunda kalmadan çözmesi için çalıştıklarını ifade eden Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı, "Atakumlu vatandaşlarımız ihtiyaçlarını karşılamak için ilçeden ayrılmak zorunda kalmaması diye birçok önemli yatırımı ilçemiz-

le buluşturduk. Atakum Belediyesi olarak 4 yıllık görev sürecimiz içerisinde hayata geçirdiğimiz 80'i aşkın proje ile turizmde sağlığa, eğitimden spora, her yönüyle cazibe merkezi olan Atakum'da, yaşam kalitesini daha da arttıracak projelerimizle yola devam ediyoruz. İlçemizin son yıllarda rekor düzeyde artan nüfusunun ihtiyaçlarını aynı hızla karşılamak ve vatandaşlarımıza her geçen gün daha da yaşanılabilir bir Atakum sunmak için çalışmalarımızı aralıksız sürdürüyoruz" dedi." diye konuştu.

Tipo'dan

Ofset'e

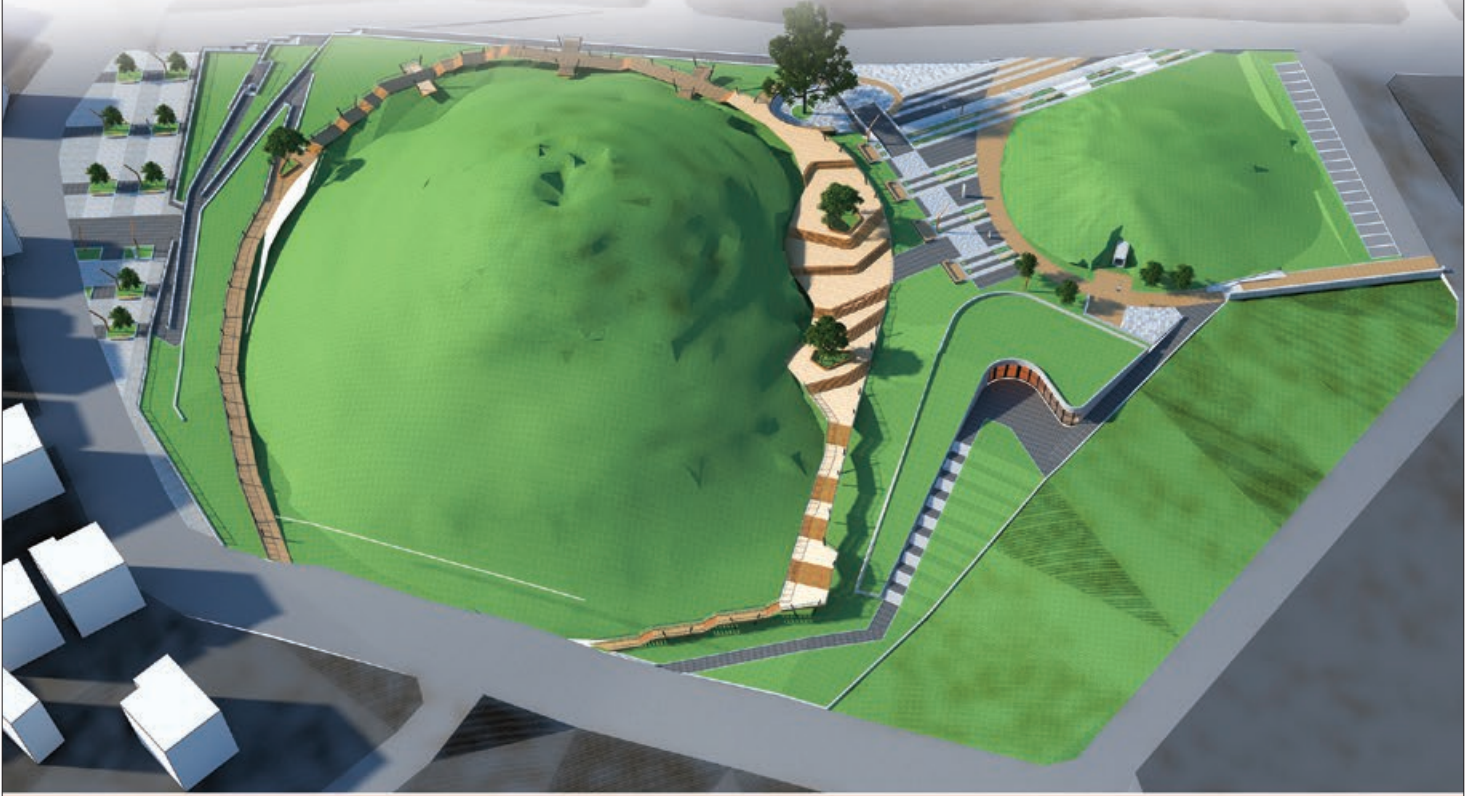
Kalitede 36. yıl

www.ugurofset.com.tr
0362 432 09 90

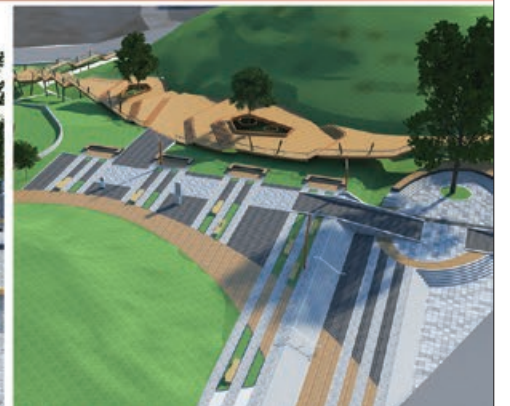
 UGUROFSET

15 TEMMUZ ŞEHİTLER TEPEŞİ SANCAKTEPE PROJESİ

Kafeterya Seyir Alanları Yürüyüş Yolları Amfi Tiyatro

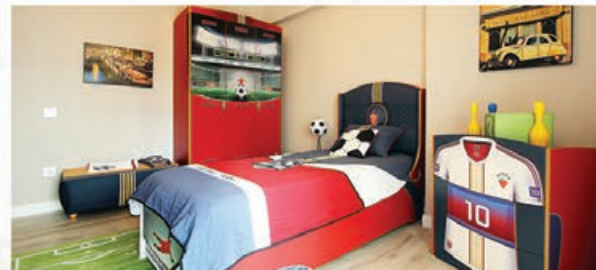
Samsunumuza Hayırlı Olsun

Şehre Birde
Amisos Towers'den
Bakin!

6+1

*Örnek Dairemizi
Ziyaret Edebilirsiniz*

öztoklar
İnşaat İtđ. Şti.
Güvencesiyle

Merkez Ofis: Hançerli Mah. Çifte Hamam Cad.
Vakıf İş Hanı K:2 D:17 İlkadım, Samsun
Tel: 0(362) 432 54 88
Gsm: 0(532) 768 86 59
www.oztoklar.com.tr